

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego na lata 2015-2020

Olsztyn, lipiec 2014

Spis treści

WSTĘP.....	4
1. Powiązanie Planu Rozwoju Lokalnego z innymi dokumentami.....	5
2. Horyzont czasowy Planu Rozwoju Lokalnego.....	6
3. Metodologia.....	6
4. Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza na obszarze objętym Planem Rozwoju Lokalnego.....	7
4.1. Podstawowe dane dotyczące powiatu lidzbarskiego.....	7
4.1.1 Położenie, powierzchnia powiatu.....	7
4.1.2. Ludność.....	9
4.2 Środowisko Przyrodnicze.....	10
4.2.1 Rzeźba terenu.....	10
4.2.2 Klimat.....	10
4.2.3. Wody powierzchniowe i podziemne.....	11
4.2.4 Świat zwierzęcy i roślinny.....	14
4.3 Kultura.....	17
4.3.1 Zabytki.....	20
4.4 SPOŁECZEŃSTWO.....	27
4.4.1 Sytuacja demograficzna i społeczna.....	27
4.4.2 Rynek pracy.....	31
4.4.3 Bezrobocie.....	32
4.4.4 Bezpieczeństwo publiczne.....	34
4.5 GOSPODARKA.....	38
4.5.1 Działalność gospodarcza.....	38
4.5.2 Turystyka.....	39
4.6 Infrastruktura techniczna.....	43
4.6.1 Układ drogowy.....	43
4.6.2 Gospodarka wodno-ściekowa.....	46
4.6.3 System elektroenergetyczny.....	49
4.6.4 System gazowy.....	49
4.6.5 Zagospodarowanie przestrzenne.....	49
4.7 Infrastruktura społeczna.....	52
4.7.1 Oświata i wychowanie.....	52
4.7.2 Opieka zdrowotna.....	54
4.7.3 Pomoc społeczna.....	56
4.7.4 Organizacje i stowarzyszenia.....	58
5. ANALIZA SWOT.....	61
5.1 Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na obszarze powiatu lidzbarskiego.....	61
5.2. SWOT.....	63
6. Wizja rozwoju.....	69
7. Cele główne i szczegółowe rozwoju Powiatu Lidzbarskiego.....	69
7.1 Zadania zmierzające do realizacji celów (poprawy sytuacji na danym obszarze).....	74
7.2 Realizacja zadań.....	78
7.2.1 Planowane zadania inwestycyjne w okresie 2015-2020.....	78
8. Powiązania zadań realizowanych w ramach Planu Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy / powiatu / województwa.....	83

8.1 Zgodność ze strategicznymi dokumentami europejskimi, krajowymi i regionalnymi.....	83
8.1.1 Poziom europejski.....	83
8.1.2 Poziom krajowy.....	84
8.1.3 Poziom regionalny.....	95
9. Oczekiwane wskaźniki efektów realizacji Planu Rozwoju Lokalnego	125
10. System wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego.....	129
10.1. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Planu Rozwoju Lokalnego.....	131

WSTĘP

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego powstał z inicjatywy władz lokalnych, dostrzegających potrzebę kompleksowego rozwoju jednostki samorządowej. Jest odpowiedzią na zmieniające się warunki gospodarowania oraz wzrost konkurencyjności otoczenia.

Plan Rozwoju Lokalnego jest jednym z dokumentów wspierających zarządzanie. Dokument ten określa strategię rozwoju społeczno-gospodarczego, wskazuje priorytety, cele i kierunki zaangażowania środków finansowych.

Plan jest dokumentem operacyjnym. Wskazuje konkretne zadania do realizacji, terminy ich wykonania oraz sposób finansowanie. Daje możliwość długookresowego planowania, lepszego wykorzystania zasobów powiatu, poszerza możliwości inwestycyjne. Zadania przewidziane do realizacji mają na celu poprawę warunków życia mieszkańców powiatu oraz zrównoważony rozwój całego obszaru.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego 2015-2020 jest spójny z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020, Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020, oraz innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi krajowymi, regionalnymi i powiatowymi.

Plan Rozwoju Lokalnego obejmuje m.in. wykaz zadań inwestycyjnych stanowiących rozwiązanie zdiagnozowanych problemów tym samym wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców powiatu.

Powiat jako jednostka samorządowa wykonuje zadania określone w prawie polskim o charakterze ponadgminnym. Bardzo istotne jest aby zadania poszczególnych gmin powiatu nie dublowały się lub oddziaływały na siebie w negatywny sposób. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego skupia się wobec tego na zadaniach wykraczających poza uprawnienia poszczególnych gmina a nie będących w sferze zainteresowania Samorządu Województwa.

1. Powiązanie Planu Rozwoju Lokalnego z innymi dokumentami.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego na lata 2015-2020 został przygotowany w oparciu o analizę dokumentów i danych statystycznych, spotkania warsztatowe z przedstawicielami wszystkich środowisk powiatu, gminne, powiatowe, wojewódzkie i krajowe dokumenty strategiczne a także projekty programów operacyjnych perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014 - 2020. Plan Rozwoju jest wyrazem potrzeb, oczekiwań i ambicji mieszkańców Powiatu Lidzbarskiego. Uwzględnia szanse i wyzwania stawiane przez jednostką oraz zobowiązania wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

Do opracowania Planu Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego wykorzystano informacje pochodzące m.in. z następujących źródeł:

- Strategia Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego 2001-2016,
- Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Lidzbarskiego 2013-2016,
- Wieloletni Program Współpracy,
- Wieloletni Program Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego na lata 2010-2013 „Bezpieczny Powiat Lidzbarski”,
- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2016,
- Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej Powiatu Lidzbarskiego na lata 2012-2016,
- Powiatowy Program Wsparcia Ochotniczych Straży Pożarnych w Powiecie Lidzbarskim,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Lidzbark Warmiński,
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubomino,
- Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Lidzbark Warmiński,
- Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Orneta na lata 2008-2015,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Orneta,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lidzbark Warmiński,
- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- dane Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

Niniejszy dokument jest zgodny z założeniami Umowy Partnerstwa, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, Strategii Europa 2020, Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025, oraz z założeniami innych dokumentów o zasięgu europejskim, krajowym i regionalnym.

2. Horyzont czasowy Planu Rozwoju Lokalnego.

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego obejmuje okres najbliższych 6 lat, to jest lata od 2015 do 2020 r.

3. Metodologia.

Proces tworzenia Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego na lata 2015 – 2020 obejmował kilka etapów, wśród których wyróżnić można:

- zapoznanie się i analiza aktualnych dokumentów strategicznych na poziomie kraju, regionu, powiatu oraz gmin wchodzących w skład powiatu; dokonanie analizy współzależności między lokalnymi dokumentami, a dokumentami wyższego szczebla;
- prace przygotowawcze, obejmujące m.in. czynności związane z diagnozą obecnego stanu powiatu oraz wstępną identyfikacją kluczowych problemów;
- wizyta lokalne mające na celu zapoznanie się z obszarem powiat i jego otoczeniem;
- przygotowanie ankiet i przeprowadzenie warsztatów skierowanych do przedstawicieli społeczności Powiatu w celu zebrania informacji nt. problemów i potrzeb mieszkańców;
- wybór celów strategicznych, operacyjnych, kierunków działań oraz ustaleniu listy inwestycji;
- konsultacje społeczne dokumentu przed ostatecznym zatwierdzeniem przez Radę Powiatu;
- zatwierdzenie Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego na lata 2015 - 2020.

4. Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza na obszarze objętym Planem Rozwoju Lokalnego.

4.1. Podstawowe dane dotyczące powiatu lidzbarskiego.

4.1.1 Położenie, powierzchnia powiatu.

Powiat Lidzbarski położony jest w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego, sąsiaduje od zachodu i północy z powiatem elbląskim, braniewskim i bartoszyckim, od południa z powiatami olsztyńskim i ostródzkim. Powiat powstał na mocy ustawy o samorządzie powiatowym z dnia 05 czerwca 1998 r.

W skład powiatu wchodzi:

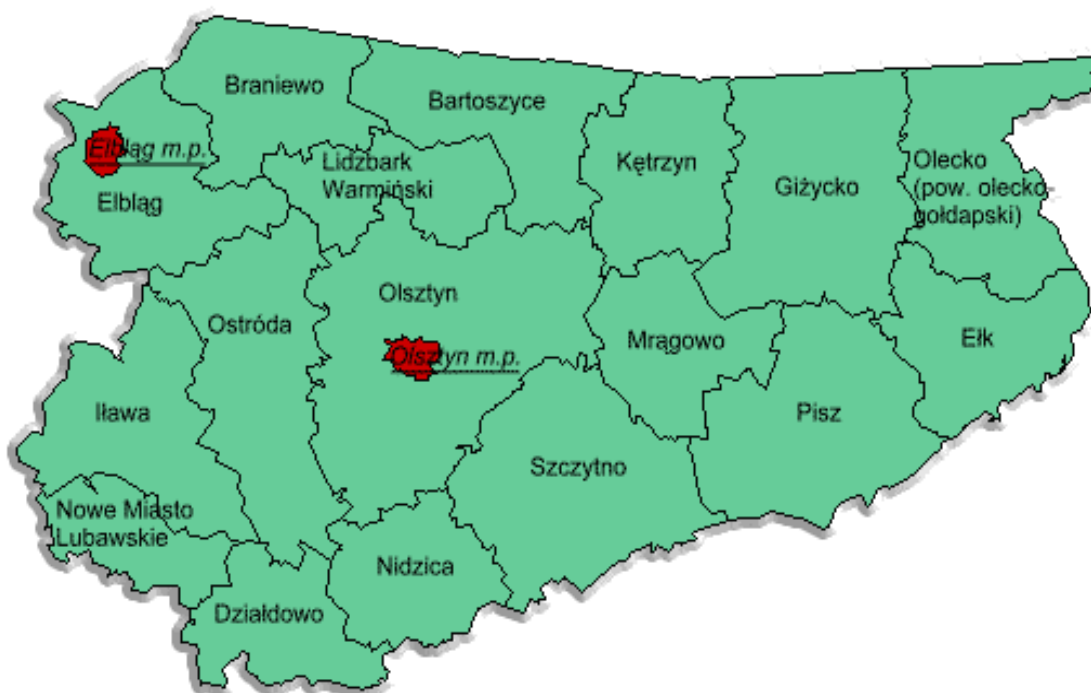
1. Kiwity – gmina wiejska,
2. Lidzbark Warmiński – gmina miejska, stanowiąca jednocześnie siedzibę powiatu,
3. Lidzbark Warmiński – gmina wiejska,
4. Lubomino – gmina wiejska,
5. Orneta – gmina miejsko-wiejska.

Mapa poglądowa – Powiat Lidzbarski na tle kraju.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://zobacz.info/mapa-powiatowa-polski/>

Mapa poglądowa – Powiat Lidzbarski na tle województwa warmińsko-mazurskiego.

Źródło: Internet - Mapa cyfrowa IMAGIS

Mapa poglądowa – podział administracyjny powiatu lidzbarskiego.

W opracowaniu wykorzystano mapy cyfrowe IMAGIS (R)

Źródło: www.zpp.pl

Powiat zajmuje powierzchnię 925 km² (92 500 ha). Zestawiając powierzchnię Powiatu Lidzbarskiego z obszarami zajmowanymi przez pozostałe 20 powiatów (w tym 2 miasta na prawach powiatu Olsztyn i Elbląg) zajmuje 15 miejsce.

Powierzchnie gmin powiatu prezentują się następująco:

Miasta i gminy	Powierzchnia w km ²	Sołectwa	Miejscowości wiejskie
Kiwity	145	18	22
Lidzbark Warmiński – miasto	14	1	-
Lidzbark Warmiński – gmina wiejska	372	40	53
Lubomino	149	13	19
Orneta	244	20	30
Powiat razem	924	92	124

Źródło: zasoby internetowe

Powiat Lidzbarski leży na północy województwa warmińsko-mazurskiego, a tym samym w części obrębu Pobrzeży Bałtyckich, zajmuje mezoregiony Równiny Orneckiej, Równiny Warmińskiej i Niziny Sępopolskiej.

Obszar Powiatu Lidzbarskiego odznacza się zróżnicowaną rzeźbą terenu, wynikającą z sąsiedztwa terenów równinnych z obszarami wysoczyzn pojeziernych jak i terenów obniżonych w stosunku do otoczenia.

Na terenie powiatu występują dość znaczne różnice pomiędzy wzniesieniami a obniżeniami nawet do 60 m, średnio 20 – 30 m. Doliny rzek Pasłęki, Łyny, Symarny, Elmy i innych rzek i strumieni w tym rejonie tworzą w tak zróżnicowanym terenie głębokie przełomy i rozcięcia erozyjne.

Wspólną cechą krain tej części województwa (Powiat Lidzbarski) obok urozmaiconej rzeźby terenu, jezior, licznych rzek i strumieni są gleby o wysokiej urodzajności i niska lesistość.

4.1.2. Ludność.

Powiat Lidzbarski zamieszkuje 42 582 osób (stan na 31.12.2013r.), co stanowi 2,94 % mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego. Wskaźnik gęstości zaludnienia powiatu na 1 km² wynosi 46 osób i jest 1,3 krotnie mniejszy niż średni dla całego województwa (60 osób / km²).

Struktura ludności według płci charakteryzuje się przewagą kobiet. Na koniec 2013 r. 21 561 osób stanowiły kobiety a 21 021 mężczyźni. Na 100 mężczyzn przypadało 103 kobiet. W ostatnich latach (dane za lata 2008 – 2013) niekorzystnie zmienia się struktura wiekowa mieszkańców powiatu. Zmniejszała się liczba osób do lat 14 (osoby w wieku przedprodukcyjnym) z 6 881 do 6 379 natomiast zwiększała się liczba osób po 60 i 64 roku życia (osoby w wieku poprodukcyjnym) z 6 504 do 7 308. Wahaniom ulega liczba osób w wieku produkcyjnym (od 15 do 60 i 64 roku życia) 29 217 w 2008 poprzez 29 752 w 2010 r. do 29 895 osób w 2013 r. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców powiatu kształtuje się na poziomie -2,6. Zaistniałe zmiany świadczą o procesie „starzenia się” społeczeństwa Powiatu Lidzbarskiego.

4.2 Środowisko Przyrodnicze.

4.2.1 Rzeźba terenu.

Powiat Lidzbarski, leżący na północy województwa, tym samym usytuowany jest w znacznej części obrębu Pobrzeży Bałtyckich, zajmuje mezoregiony Równiny Orneckiej, Równiny Warmińskiej i Niziny Sępopolskiej.

Charakterystyczna dla Pobrzeży Bałtyckich w tej części województwa jest strefa pojezierna, która zaznacza się wyraźnymi krawędziowymi wysoczyznami (od okolic Pasłęka przez Ornetę, Lidzbark Warmiński, okolice Reszla, Kętrzyna, do Węgorzewa), z lokalnymi deniwelacjami do 100 m npt.

Na północ od krawędzi strefy pojezierniej występuje na przemian strefa obniżeń i wzniesień Pobrzeża Bałtyckiego w postaci Wzniesienia Górowskiego z Górą Zamkową i kotliny Niziny Sępopolskiej (dno po zastoisku wód polodowcowych).

Wspólną cechą krain tej części województwa – powiatu lidzbarskiego, obok urozmaiconej rzeźby terenu, jezior i licznych rzek oraz strumieni są urodzajne gleby i niska lesistość.

Powiat Lidzbarski jest częścią „Zielonych Płuc Polski”. Bogactwem tych ziem są dobre gleby, łagodny klimat, zasoby wód, różnorodność świata roślinnego i zwierzęcego. Niewiele zmieniony naturalny krajobraz sprzyja tworzeniu obszarów prawnie chronionych w postaci rezerwatów (Rezerwat Bobrów na rzece Pasłęce; ornitologiczny - Żegockie Błota) oraz użytków ekologicznych (ornitologiczny - pod nazwą Bartniki).

4.2.2 Klimat.

Klimat północno-wschodniej Polski ma cechy klimatu przejściowego, morsko-kontynentalnego z charakterystyczną dużą zmiennością stanów pogody z dnia na dzień oraz z roku na rok. Zjawisko to jest konsekwencją ścierania się mas wilgotnego powietrza znad Atlantyku z masami suchego powietrza kontynentalnego. Cechy klimatu kontynentalnego (niska temperatura, duża amplituda temperatury, przewaga opadów letnich nad zimowymi oraz wiosennych nad zimowymi) nasilają się w części wschodniej województwa warmińsko-mazurskiego.

Klimat regionu charakteryzuje się chłodnymi latami oraz łagodnymi zimami w części zachodniej, natomiast w części wschodniej zaznacza się kontynentalizm klimatu z ostrymi zimami oraz cieplejszymi i bardziej suchymi latami. Średnia temperatura powietrza w roku wynosi 6-8°C, natomiast średnia amplituda roczna temperatury powietrza to 19-22°C. W skali roku średnia temperatura powietrza jest wyższa w części zachodniej województwa, zaś średnia amplituda roczna temperatury powietrza jest wyższa w części wschodniej. Najcieplejszymi miesiącami są lipiec i sierpień, zaś najzimniejszymi styczeń i grudzień. Średnie sumy roczne usłonecznienia kształtują się na poziomie 1500-1600 godzin/rok. Okres wegetacyjny (liczba dni ze średnią temperaturą dobową powyżej 5°C) wynosi od 190 dni w części północno-wschodniej do 215 dni w części zachodniej województwa (www.iung.pulawy.pl, 06.06.2011).

Dominującą postacią fizyczną zasilania atmosferycznego na terenie regionu są opady deszczu z przewagą opadów letnich. Roczne sumy opadów wynoszą od 500 mm w części środkowej do 750 mm lokalnie w części północno-zachodniej województwa. Sumy roczne opadów ulegają dużym wahaniom z roku na rok (do 250% w poszczególnych miesiącach). Średnia ilość dni z pokrywą śnieżną waha się od 60 dni na zachodzie do 100 dni na wschodzie.

Przeważają wiatry z kierunków zachodnich. Średnia roczna częstość występowania ciszy i słabego wiatru o prędkości poniżej 2 m/s wynosi od 20% do 50% podczas gdy średnia roczna ilość dni z wiatrem silnym o prędkości powyżej 10 m/s wynosi od 20 dni w części środkowej do 50 dni w części północno-zachodniej i 60 dni w części wschodniej. Występuje duży udział wiatrów o prędkościach umiarkowanych.

Warunki klimatyczne regionu należą do bardzo korzystnych latem i korzystnych zimą dla potrzeb turystyki w części zachodniej i wschodniej województwa. Jednocześnie sprzyjają wykorzystaniu wiatru i promieniowania słonecznego pod względem energetycznym. Bonitacja klimatyczna dla potrzeb rolnictwa jest niższa niż przeciętna krajowa.

4.2.3. Wody powierzchniowe i podziemne.

Zróznicowane warunki wodne Powiatu Lidzbarskiego wynikają z różnorodnej rzeźby terenu w postaci rozległych drobnopagórkowatych obszarów, zastoiskowych równin czy wyniesionych węzłów hydrograficznych (Równina Ornecka – Wzniesienia Górskie).

Rzeźba terenu Powiatu Lidzbarskiego sprawia, że większość rzek i cieków przepływa przez obszary o niskiej lesistości lub odwadnia stoki wzniesień, co powoduje znaczne nieregularności odpływów – stany niekorzystne z przyrodniczego i gospodarczego punktu widzenia.

Grunty pod wodami zajmują obszar 1381 ha i stanowią 1,49% powierzchni Powiatu Lidzbarskiego.

Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe są ważnym elementem różnorodności krajobrazowej Powiatu Lidzbarskiego, ponieważ decydują o funkcjonowaniu i bogactwie ekosystemów oraz mają duże znaczenie społeczne i gospodarcze.

Sieć hydrologiczną Powiatu Lidzbarskiego tworzą liczne rzeki, strumienie, strugi, oczka i zbiorniki wodne oraz nieliczne jeziora. W obrębie powiatu wyróżnić można dwie jednostki hydrologiczne, mianowicie rzekę Pasłęk z dopływami, należącą do zlewni Zalewu Wiślanego oraz rzekę Łynę, stanowiącą wraz dopływami, fragment dorzecza rzeki Pregoty, uchodzącej do Morza Bałtyckiego.

Pasłęka to rzeka I rzędu, dopływ Zalewu Wiślanego, o długości 169 km i powierzchni zlewni 2 294,5 km². Wypływa z jeziora Pasłęk w pobliżu miejscowości Gryżliny w okolicach Olsztyńka. Charakterystyczną cechą dorzecza Pasłęki jest jego asymetria, polegająca na przewadze prawobrzeżnych dopływów. Do największych

dopływów, przepływających przez Powiat Lidzbarski należy Drwęca Warmińska i Młyńska Struga.

Drwęca Warmińska jest rzeką II rzędu, o długości 48,4 km i powierzchni zlewni 327 km². Wyływa ze Wzniesień Górowskich w postaci kilku strug (125 m npm). Dorzecze tej rzeki posiada rozległy układ hydrograficzny z dużą przewagą lewobrzeżnych dopływów; do największych z nich należą: Ramia, Szelaąg, Lubomińska Struga i Mingajny (Mingajska Struga), wszystkie przepływające przez Powiat Lidzbarski.

Zlewnia Drwęcy leży w obrębie Równiny Orneckiej i Wzniesień Górowskich, gdzie z uwagi na walory krajobrazowo-przyrodnicze tej zlewni, utworzono dwa obszary chronionego krajobrazu (Równiny Orneckiej i Wzniesień Górowskich). Drwęca Warmińska przepływa przez teren gmin Lidzbark Warmiński i Orneta.

Młyńska Struga jest rzeką II rzędu, prawobrzeżnym dopływem Pasłęki, o długości 32,6 km i powierzchni dorzecza 103,1 km². Rzeką wyływa z przykrawędziowej strefy Wzniesień Górowskich na wys. 100 m npm. Jej dorzecze w znacznej części leży na obszarze Równiny Orneckiej, mezoregionie płaskim, poprzecinany erozyjnymi dolinami. W obrębie dorzecza znajduje się jezioro Tafty (Taftowo), największy zbiornik wodny Równiny Orneckiej. Głębokość jeziora miejscami dochodzi do 18 m. Znaczną część powierzchni zlewni Młyńskiej Strugi (ok. 30%) zajmują lasy z przewagą iglastych.

Struga Karbowo, o długości 9,5 km i powierzchni zlewni 19,1 km² jest rzeką III rzędu, lewobrzeżnym dopływem Drwęcy Warmińskiej. Rzeką wyływa z Pojezierza Olsztyńskiego w okolicach miejscowości Wapnik na wysokości 95 m npm. W dolnym odcinku rzeka przepływa przez jezioro Mieczowe na terenie miasta Orneta. Rzeką przepływa przez teren gmin Orneta i Lubomino.

Lubomińska Struga jest rzeką III rzędu, lewobrzeżnym dopływem Drwęcy Warmińskiej o długości 13,6 km i powierzchni zlewni 39,8 km². Struga wyływa z jeziora Tonka, położonego w obrębie rozległego zagłębienia wypełnionego torfem. W strefie pojeziernej rzeka płynie w dolinie erozyjnej o głębokości przekraczającej lokalnie 10 m. Zlewnia rzeki leży w obrębie Pojezierza Olsztyńskiego i Równiny Orneckiej. Rzeką płynie przez miejscowość i gminę Lubomino oraz gminę Orneta.

Ramia, rzeka III rzędu jest kolejnym lewobrzeżnym dopływem Drwęcy Warmińskiej, o długości 12 km i powierzchni zlewni 36,9 km². Rzeką wyływa z północnych rejonów Pojezierza Olsztyńskiego (85 m npm); wody rzeki przepływając przez rozległe torfowiska Równiny Orneckiej przybierają często barwę brunatną. Ramia płynie przez tereny gmin Lubomino i Orneta.

Rzeką Szelaąg (rzeka III rzędu) to lewobrzeżny dopływ Drwęcy Warmińskiej. Powierzchnia zlewni wynosi 35,5 km², długość – 11,3 km. Rzeką przepływająca przez gminę Lubomino i Orneta.

Rzeką Mingajny, nazywana też Mingajską Strugą jest prawobrzeżnym dopływem Drwęcy Warmińskiej. Rzeką III rzędu, o długości 17,4 km i powierzchni zlewni 36,7 km² wyływa z Wzniesień Górowskich na wysokości 100 m npm w

okolicy miejscowości Lechowo. Zlewnia rzeki leży w obrębie Równiny Orneckiej i wspomnianych Wzniesień. Rzeką przepływa przez gminę Orneta.

Przepływająca przez Powiat Lidzbarski rzeka Łyna jest rzeką II rzędu, lewobrzeżnym dopływem Pregoty. Długość Łyny wynosi 263,7 km, w tym na terenie kraju – 190 km. Zlewnia Łyny w granicach kraju zajmuje obszar 5700 km². Łyna posiada liczne dopływy, spośród których rzeki płynące przez Powiat Lidzbarski to Elma (lewobrzeżny dopływ); Symsarna i Pisa Północna to dopływy prawobrzeżne. Łyna wypływa w okolicy miejscowości Łyna, na wysokości 160 m npm (Pojezierze Olsztyńskie). Obszar źródłowy rzeki objęty jest ochroną rezerwatową z uwagi na źródła wysiękowe i erozję wsteczną.

Elma, rzeka III rzędu jest lewobrzeżnym dopływem Łyny, o długości 37,6 km i powierzchni zlewni 280,5 km². Rzeką przepływa przez gminę Lidzbark Warmiński; w strukturze użytkowania terenów leżących na terenie zlewni dominują pola uprawne, miejscami lasy i użytki zielone. Elma nie odbiera bezpośrednio zanieczyszczeń ze źródeł punktowych, natomiast do jej dopływu – Kamiennej Młynówki odprowadzane są ścieki z oczyszczalni z Górowa Iławieckiego.

Symsarna, rzeka III rzędu jest prawobrzeżnym dopływem Łyny. Jej długość, łącznie z jeziorami, przez które przepływa, wynosi 37 km, a powierzchnia zlewni zajmuje obszar 276,6 km². Symsarna wypływa z jeziora Luterskiego i przepływa przez jeziora Ławki, Wojtówko, Blanki i Symsar – dwa ostatnie leżące w powiecie lidzbarskim. Rzeką płynie przez gminę Kiwity i Lidzbark Warmiński. Uchodzi do rzeki Łyny na terenie miasta Lidzbark Warmiński.

Pisa Północna jest rzeką III rzędu, prawobrzeżnym dopływem Łyny o długości 35 km i powierzchni zlewni 324,3 km². Rzeką posiada wiele bardzo małych dopływów, a w zlewni występują liczne zagłębienia bezodpływowe, niektóre okresowo wypełnione wodą. Rzeką płynie przez teren gminy Kwity, przyjmując zanieczyszczenia w postaci ścieków z oczyszczalni z Bisztynka i Łabędnika - miejscowości leżących w gminach sąsiednich powiatów.

Zasoby wód powierzchniowych Powiatu Lidzbarskiego w postaci zbiorników wodnych to kilka jezior, o powierzchni od 50 do ponad 400 ha.

Jeziora Powiatu Lidzbarskiego:

Lp.	Nazwa jeziora	Gmina	Powierzchnia w ha	Głębokość maksymalna
1	Blanki	Lidzbark Warmiński	467,5	8,4
2	Tonka	Lubomino	170,00	4,2
3	Symsar	Lidzbark Warmiński	147,20	9,6
4	Tafty	Orneta	86,30	2,2
5	Wielochowskie	Lidzbark Warmiński	67,70	14,5
6	Potar	Lidzbark Warmiński	26,60	b.d.
7	Mieczowe	Miasto Orneta	5,90	8,0

Źródło: Program Ochrony Środowiska Powiatu Lidzbarskiego na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011

Wody podziemne

Zgodnie z podziałem regionalnym wg B. Paczyńskiego (Atlas hydrogeologiczny Polski, 1995), wynikającym z układu hydrodynamicznego wód podziemnych, na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego wyróżnia się 4 regiony hydrogeologiczne: I – mazowiecki, II – mazursko-podlaski, III – mazurski, IV – gdański.

Czwartorzędowe piętro wodonośne składa się z kilku poziomów wodonośnych, które występują na głębokości od kilkunastu do ponad 200 m (północna część województwa, w tym Powiat lidzbarski). Piętro to charakteryzuje się brakiem rozdzielających warstw nieprzepuszczalnych o szerszym, regionalnym zasięgu, natomiast częste są przewarstwienia utworów spoistych, które napinają zwierciadło wód podziemnych. Urozmaicona rzeźba podłoża i współczesnej powierzchni terenu powoduje duże zróżnicowanie występowania wód podziemnych, związane z takimi strukturami geologicznymi jak doliny rzeczne, wysoczyzny i równiny morenowe.

Struktury wodonośne na obszarach wysoczyzn i równin morenowych to przeważnie poziomy międzymorenowe zlodowacenia bałtyckiego, występujące do głębokości ok. 60 m. Poniżej występują poziomy międzymorenowe i interglacialne z okresu starszych zlodowaceń; są to naporowe poziomy wodonośne, które w obrębie dolin rzecznych (m.in. Pasłęki, Łyny) charakteryzują się samowypływami. Miąższości utworów wodonośnych w tych strukturach oraz wydajności ujęć są bardzo zróżnicowane.

Eksploatacja wód podziemnych do picia i na potrzeby gospodarcze w powiecie bazuje głównie na czwartorzędom piętrze wodonośnym, choć lokalnie wykorzystywane jest także piętro trzeciorzędowe. Na terenie Powiatu lidzbarskiego nie zlokalizowano obszarów o znacznych wydajnościach warstw wodonośnych, czyli udokumentowanych głównych zbiorników wód podziemnych.

4.2.4 Świat zwierzęcy i roślinny.

Jednym z najważniejszych zasobów biosfery pozostaje las, z jego kompleksami roślinnymi i zwierzęcymi. Właśnie ekosystemy leśne przyczyniają się do podniesienia jakości środowiska i poprawy warunków bytowania człowieka. W powiecie lidzbarskim powierzchnia lasów i zadrzewień wynosiła 27 041 ha (2014 r.), co stanowiło 29,23 % ogólnej powierzchni powiatu. Średnia lesistość województwa warmińsko-mazurskiego wynosiła 29%, natomiast średnia lesistość kraju 28%. Zwarte kompleksy leśne występują w okolicach Łaniewa (gmina Lidzbark Warmiński) oraz Mingajna (gmina Orneta). Kompleksy lasów wichrowskich tylko częściowo znajdują się na terenie Powiatu Lidzbarskiego. Dominującym gatunkiem występującym w lasach Powiatu Lidzbarskiego jest sosna (ponad 50 %), a ponadto świerk, brzoza, olcha, dąb. Oprócz lasów szczególną rolę pełnią nieużytki bagienne

(Mokradła Żegockie, Rozlewisko Bartniki), które są miejscem lęgowym i żerowiskiem szeregu gatunków ptaków.

Obszary i obiekty prawnie chronione

Szczególne zasoby i walory przyrodnicze Powiatu Lidzbarskiego chronione są dzięki ustanowionym rezerwatom, wyznaczonym obszarom chronionego krajobrazu, ustalonym pomnikom przyrody i użytkom ekologicznym. Istotnym zasobem kulturowym i przyrodniczym powiatu są liczne parki pałacowe.

Formy prawnej ochrony przyrody na terenie Powiatu Lidzbarskiego

Jednostka samorządu terytorialnego	Rezerваты	Obszary Chronionego Krajobrazu	Pomniki przyrody	Użytki ekologiczne
Miasto Lidzbark Warmiński	-	OChK Doliny Dolnej Łyny	-	Zbiorowisko głazów narzutowych przy ul. Grunwaldzkiej
Miasto Orneta	-	-	16 drzew (dęby, lipy, brzozy, sosny)	-
Gmina Kiwity	Faunistyczne: 1 „Mokradła Żegockie”	OChK Doliny Dolnej Łyny OChK Doliny Symsarny	-	„Bartniki” – ostoja ptaków wodno-błotnych
Gmina Lidzbark Warmiński	-	OChK Równiny Orneckiej OChK Doliny Elmy OChK Doliny Dolnej Łyny OChK Doliny Symsarny	Drzewa pomnikowe: dąb o obwodzie 650 cm i wysokości 30m, cis w miejscowości Miłogórze	„Jez. Potar” – ostoja ptaków wodno-błotnych
Gmina Lubomino	„Ostoja bobrów na rzece Pasłęce” - faunistyczny	OChK Doliny Pasłęki OChK Równiny Orneckiej	-	-
Gmina Orneta	„Ostoja bobrów na rzece Pasłęce” - faunistyczny	OChK Doliny Pasłęki OChK Równiny Orneckiej	Liczne drzewa pomnikowe – dęby, lipy, sosny, brzozy, jesiony	-

Źródło: Program Ochrony Środowiska Powiatu Lidzbarskiego na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011

Dla ochrony lęgowisk i żerowisk licznych gatunków ptaków wodno-błotnych utworzono w 1991 r. rezerwat „Mokradła Żegockie” (pow. 33,63 ha), leżący ok. 500 m na północ od wsi Żegoty w gminie Kiwity.

Obecny rezerwat w postaci śródpolnego obniżenia – do 1909 r. wypełniały wody jeziora, które osuszono dla potrzeb uzyskania nowych użytków zielonych. W okresie po 1945 r. z powodu braku konserwacji urządzeń melioracyjnych, łąki i

pastwiska uległy wtórnemu zabagnieniu, a w północno-wschodniej części powstało kilkudziesięcioarowe otwarte lustro wody. Obrzeża rezerwatu porastają turzyce, trzcina i krzewy wierzbowe.

Głównym źródłem zasilającym rezerwat w wodę są opady atmosferyczne, stąd bogactwo awifauny zależy od ilości opadów w roku. Wiosną wody roztopowe tworzą na „Mokradłach Żegockich” lustro wolne od lodu, podczas gdy okoliczne jeziora są jeszcze zamrożone; takie warunki sprzyjają migrującym kaczkom, gęsiom oraz przelotnym żurawiom.

Płytkie wody i błota stanowią doskonałe warunki zarówno lęgowe, jak i do żerowania dla wielu gatunków ptaków wodno-błotnych, dzięki czemu przebywa tu do 2 tysięcy ptaków różnych gatunków, m.in. rybitwa czarna, zausznik, perkoz rdzawoszyi, krwawodziób, łabędź niemy, płaskonosa, krakowa, cyranka oraz błotniak stawowy. Prawdopodobnie w rezerwacie gniazduje też rożeniec i batalion; obserwowano tu również polującego gronostaja.

Rezerwat „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce” o powierzchni 4 258,8 ha utworzony został w 1970 r. w celu zachowania stanowisk bobra. Rezerwat obejmuje rzekę Pasłękę wraz z przylegającymi gruntami, mianowicie w skład rezerwatu wchodzi pasy obszarów nadrzecznych i nadjeziornych o szerokości 100 m na gruntach państwowych i 10 m na gruntach prywatnych, od źródeł rzeki Pasłęki do granic Braniewa, wraz z trzema przepływowymi jeziorami: Sarąg, Łęguty i Isąg oraz dolnymi odcinkami dopływów: Marąg, Drwęca Warmińska i Walsza.

Bobry, stały „składnik” fauny mazurskiej do XVIII wieku, wytępione w XIX stuleciu i ponownie przywrócone środowisku dzięki hodowlom, rozpowszechnionym w latach 20 i 30-tych ubiegłego stulecia znane są ze swych umiejętności drwali i budowniczych. Aby ściąć osikę o średnicy ok. 30 cm bóbr potrzebuje 15-20 minut. Dla poprawy warunków bytowania bobry, działając instynktownie, spiętrzają wody w strumieniach i rowach, budując tamy, groble czy kaskady.

Wartość przyrodniczą rezerwatu podnosi różnorodność krajobrazu na długości ok. 200 km rzeki w postaci zarówno odcinków przełomowych jak też nizinnych, płynących między łąkami i torfowiskami.

Oprócz bobrów w rezerwacie mieszka wydra, norka amerykańska, zimorodek; spotkać można także bielika, orlika krzykliwego, żurawia; sarnę, dziką i jelenia.

Powiat Lidzbarski obejmuje również:

1. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Pasłęki, o powierzchni 43 307,3 ha położony na terenie powiatów: Braniewo, Elbląg, Lidzbark Warmiński, Ostróda i Olsztyn, w gminach: Braniewo, Płoskinia, Wilczęta, Orneta, Godkowo, Miłakowo, Lubomino, Świątki, Łukta i Jonowo.
2. Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Orneckiej, o powierzchni 11 511,3 ha, położony na terenie powiatów: Lidzbark Warmiński, Braniewo, w gminach: Orneta, Pieniężno, Lidzbark Warmiński i Lubomino.

3. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy, o powierzchni 8 923,2 ha, położony na terenie powiatów: Bartoszyce i Lidzbark Warmiński, w gminach: Górowo Iławieckie, Bartoszyce i Lidzbark Warmiński.
4. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny, o powierzchni 16 429,9 ha, położony na terenie powiatów: Olsztyn, Lidzbark Warmiński i Bartoszyce, w gminach: Lidzbark Warmiński, miasto Lidzbark Warmiński, Dobre Miasto, Bartoszyce, miasto Bartoszyce, Kiwity, Sępopol i miasto Sępopol.
5. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Symsarny, o powierzchni 19 329,8 ha, położony na terenie powiatów: Lidzbark Warmiński i Olsztyn, w gminach: Lidzbark Warmiński, Kiwity, Kolno, Jeziorny, miasto Jeziorany i Biskupiec.

Innymi formami prawnej ochrony przyrody, stosowanej w powiecie lidzbarskim są użytki ekologiczne i pomniki przyrody oraz obszary NATURA 2000. Na terenie powiatu zaewidencjonowanych zostało 44 użytki ekologiczne i pomniki przyrody. W skład ESE NATURA 2000 na obszarze powiatu wyznaczono Obszar Specjalnej Ochrony (OSO) „Dolina Pasłęki oraz Specjalny Obszar Ochrony (SOO) „Rzeka Pasłęka”.

4.3 Kultura.

Kultura odgrywa wielką rolę w budowaniu tożsamości i samoidentyfikacji mieszkańców. Dzięki niej następuje integracja ludzi z miejscem zamieszkania. Pełni ponadto rolę promocji miasta i regionu przedstawiając unikalne dla tego regionu obyczaje, sztukę czy rekonstrukcje wydarzeń historycznych. Potencjał kulturalny jak i intelektualny powiatu kształtowany jest m.in. przez sieć instytucji kultury. Ośrodki Kultury prowadzące działalność na terenie Powiatu Lidzbarskiego:

- Lidzbarski Dom Kultury w Lidzbarku Warmiński, którego celem jest prowadzenie działalności kulturalnej polegającej na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury, a w szczególności prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspakajającej potrzeby kulturalne mieszkańców oraz upowszechnianie i promocja kultury lokalnej w kraju i zagranicą,
- Młodzieżowy Dom Kultury w Lidzbarku Warmińskim, którego celem jest wspieranie rozwoju dziecka w każdym wieku. Młodzieżowy Dom Kultury oferuje m.in. zajęcia muzyczne, teatralne, plastyczne, rękodzielnicze, sportowe, w tym gimnastyki korekcyjnej, logopedyczne, socjoterapeutyczne,
- Muzeum Warmińskie, którego siedziba mieści się w budynku Zamku Lidzbarskiego. Działalność kulturalną zamku zainicjowało Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Pojezierze”. Powołało ono w 1961 r. Muzeum Warmińskie, które od 1 stycznia 1963 roku jest oddziałem Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie. Do zadań Muzeum należy prezentacja byłej siedziby biskupów warmińskich, udostępnianie zbiorów z ekspozycji stałych i okolicznościowych. Obecnie Muzeum Warmińskie oprócz podstawowej działalności realizuje projekty edukacyjne m.in. poprzez organizację lekcji muzealnych dla przedszkoli gimnazjów oraz dla szkół

średnich. Muzeum bierze udział w corocznej edycji „Międzynarodowej Nocy Muzeów”,

- Miejski Dom Kultury w Ornecie to miejsce które skupia całe centrum kulturalne miasta. W ramach Miejskiego Domu Kultury funkcjonują Koła i Kluby zainteresowań, m.in.: Orkiestra Dęta, Szkoła Tańca „U Mirka”, zespół tańca nowoczesnego i współczesnego TAIGA, Koło młodych plastyków, nauka gry na instrumentach, „Ornecianie”. Ponadto organizowane są wydarzenia, do których zaliczyć możemy m.in.: Halloween połączone z konkursem na najlepsze przebranie, Kaziuki Wilniuki, Bądź sobą bez nałogów, Festiwal Piosenki Przedszkolnej,
- Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Pilniku – ośrodek prowadzi działalność na rzecz mieszkańców. Organizuje wydarzenia skupiające wszystkie grupy społeczne, w tym kiermasze, turnieje, wernisaże.

Powiat Lidzbarski to również szereg wydarzeń kulturalnych, które już na stałe wpisały się w kalendarz imprez kulturalnych regionu:

- **Bitwa pod Heilsbergiem** - rekonstrukcja jednej z największych bitew napoleońskich na terenach dzisiejszej Polski, która miała miejsce 10 czerwca 1807 r. na obszarze dzisiejszego Lidzbarka Warmińskiego. Corocznie (od 2007 roku) odbywa się jej inscenizacja z elementami bitwy w wykonaniu rekonstruktorów (piechoty, kawalerii, artylerii) z kraju i zagranicy. W roku 2013 Bitwa rozegrała się pod murami Zamku Biskupów Warmińskich, a jej otoczką był I Festiwal Kultury i Dziedzictwa Narodowego XIX Wieku, na którym można było nabyć rękodzieło oraz wziąć udział

w darmowych warsztatach zawodów ginących, m.in. tkactwa, kowalstwa, lepienia garnków i szydełkowania. Przechadzając się po jarmarku można było natknąć się również na sztab Napoleona i stawić czoła jego inteligencji podczas partyjki szachów.

- **Lidzbarskie Wieczory Humoru i Satyry** – impreza o charakterze ponadregionalnym – najstarszy Ogólnopolski Przegląd Kabaretowy odbywa się od roku 1976 na cześć poety i biskupa warmińskiego Ignacego Krasickiego, który właśnie w Lidzbarku Warmińskim mieszkał i tworzył przez 29 lat. Imprezy odbywają się na przełomie sierpnia i września. Do turnieju O ZŁOTĄ SZPILKĘ zgłasza się ok. 35 kabaretów z całej Polski. Komisja kwalifikuje 15 najlepszych, którzy w dwóch turniejach kabaretowych walczą o główną nagrodę. W 2014 r. odbędzie się 35 edycja festiwalu.

- **Kaziuki Wilniuki** – na przełomie lat 70-tych i 80-tych odbywały się w Lidzbarku Warmińskim wspaniałe **Zajazdy Cymbalistów pt. Koncert Jankielów**. Inicjatorką przedsięwzięcia była Maryna Okęcka-Bromkova z Radia Olsztyn. Charakter i zakres tych zjazdów poszerzał się, aż w roku 1985 gdy wyrażono zgodę na organizację przedsięwzięcia pod nazwą KAZIUKI WILNIUKI. Było to pierwsze po II wojnie światowej przypomnienie wileńskich Kaziuków w Polsce. Z każdym rokiem przyjeżdżało do Lidzbarka Warmińskiego coraz więcej muzyków, kapel, zespołów śpiewaczych składających z ludzi osiedlonych na Warmii i Mazurach a pochodzących

z byłego województwa wileńskiego. Kaziuki Wilniuki stały się coroczną imprezą o charakterze regionalnym organizowaną zwykle na początku marca (z okazji imienin Kazimierza). W 2014 roku odbyła się XXX edycja. Od wielu lat święto kaziukowe obejmuje nie tylko stolicę Biskupów Warmińskich, ale także Olsztyn, Ornetę, Kętrzyn oraz Bartoszyce. Oprócz koncertów ludowych, zarówno tańca jak i pieśni, odbywają się liczne wystawy, uroczyste msze święte oraz tradycyjny jarmark. Nie brakuje na nim wileńskich przysmaków, słynnych Kaziukowych Serc i pięknych rękodzieł.

- **Festiwal Kultury Myśliwskiej** odbywa się od 2008 r. Podczas Festiwalu można zapoznać się z tradycją, kulturą i obyczajami łowieckimi.

- **Finał Regionalny Konkursów „Smak Warmii i Mazur i Powiśla”**, podczas którego następuje podsumowanie konkursów kulinarnych imprez regionalnych. Założeniem konkursu jest poznanie i udokumentowanie regionalnych produktów żywnościowych oraz potraw zakorzenionych w polskiej tradycji. Dodatkowymi atrakcjami imprezy są: kiermasz produktów regionalnych oraz bogaty program artystyczny.

- **Ogólnopolski Festiwal Serów Farmerskich i Tradycyjnych „Czas na ser”** został zapoczątkowany w 2011r. Głównym celem organizacji tego ponadregionalnego festiwalu jest odbudowa i rozwój tradycji serowarskiej. Jest to miejsce spotkań i wzajemnej edukacji małych tradycyjnych producentów i entuzjastów smaków. Na festiwalowym jarmarku można degustować i kupować sery od najlepszych producentów.

- **Lidzbarskie Wieczory Jazzowe** to impreza organizowana od 2012 r. Atrakcją festiwalu jest cykl koncertów, które można usłyszeć na otwartej scenie zlokalizowanej na deptaku w centrum Lidzbarka Warmińskiego, tuż obok Wysokiej Bramy. Do udziału w festiwalu zapraszane są polskie oraz światowe gwiazdy jazzowej sceny muzycznej. Koncerty organizowane są w celu edukacyjnym oraz w celu podniesienia atrakcyjności turystycznej miasta,

- **Międzynarodowa Letnia Szkoła Muzyki Dawnej** w Lidzbarku Warmińskim to warsztaty muzyczne przygotowujące uczestników do koncertowego wykonania rozmaitych form muzyki instrumentalnej oraz wokально-instrumentalnej (głównie XVII, XVIII i XIX wiecznej). Skierowane są głównie do studentów akademii i uniwersytetów muzycznych, uczniów szkół muzycznych oraz profesjonalnych muzyków chcących poszerzyć swoją wiedzę i nabyć nowych umiejętności w zakresie wykonywania muzyki odleglejszych epok. Uczestnicy przez tydzień mogą korzystać z codziennych zajęć indywidualnych z wysokiej klasy specjalistami w swoich dziedzinach, brać udział w licznych wykładach i dyskusjach poruszających istotne zagadnienia związane z tzw. historyczną praktyką wykonawczą oraz prezentować swoje umiejętności.

- **Światowa Niedziela Cittaslow** w Lidzbarku Warmińskim – zawsze w ostatnią niedzielę września, ustanowiona przez Przewodniczącego Stowarzyszenia, Gian Luca Marconi, w celu szerzenia informacji o rzeczywistości i idei bycia Cittaslow na całym świecie. Tego dnia, powtarzanego co roku, każde

Cittaslow organizuje jedną lub więcej lokalnych inicjatyw w celu promocji i propagowania idei wspólnych działań Cittaslow.

– **Koncert Joannitów** to charytatywny koncert na rzecz ratownictwa medycznego i transplantologii organizowany przez Oddział Miejsowy Stowarzyszenia Joannici Dzieło Pomocy w Lidzbarku Warmińskim przy współpracy z Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Koncert corocznie jest okazją do spotkania gwiazdą polskiej jak i zagranicznej sceny muzycznej. Ponadto poprzedzony jest zbiórką krwi organizowaną przy współpracy z Regionalnym Centrum Krwiodawstwa i krwiolecznictwa w Olsztynie oraz konferencją poruszającą tematy związane z transplantacją narządów.

– **Dni Ornety** oraz **Dni Lidzbarka Warmińskiego** – cykliczne wydarzenia których celem jest zbliżenie wszystkich mieszkańców miasta. Organizowane są konkursy, zawody, pokazy, koncerty.

4.3.1 Zabytki.

Pod względem zasobów dziedzictwa kulturowego Powiat Lidzbarski charakteryzuje się znacznymi walorami. Ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego objętych jest 301 obiektów zabytkowych (w tym zespoły wieloobiettowe), które pogrupowane zostały w następujących kategoriach:

- układy urbanistyczne – 4,
- obiekty sakralne – 83,
- cmentarze dawne – 24,
- cmentarze wojenne – 1,
- architektura militaris – 7,
- zabytki techniki – 5,
- zespoły dworsko-folwarczne – 13,
- parki dworskie – 10,
- budynki – 154.

Do najciekawszych zabytków powiatu można zaliczyć:

Na terenie miasta Lidzbark Warmiński:

Zamek biskupów warmińskich wraz z przedzamczem, bastionem i basztą – jeden z najcenniejszych zabytków w Polsce. Jest najlepiej zachowaną budowlą na ziemiach byłego państwa zakonnego, choć nigdy bezpośrednio nie znalazł się we władaniu Krzyżaków. Bryłę zamku w narożu północno-wschodnim zdobi wieża wysoka – stołp, a w pozostałych narożach wieżyczki na konsolach. Dziedziniec lidzbarskiego zamku ze względu na krużganki przypomina dziedziniec Królewskiego Zamku na Wawelu. Na zamku przebywały znamienite osoby, m.in.: Mikołaj Kopernik, papież Pius II, Jan Dantyszek, Ignacy Krasicki, Stanisław Hozjusz, Marcin Kromer, Jan Olbracht Waza, Adam Stanisław Grabowski, Karol XIII, Napoleon Bonaparte.

Kolegiata wraz z klasztorem i wikarówką – w 1315 roku na miejscu aktualnego kościoła św. Piotra i Pawła stała drewniana bazylika przypominająca

tę z Fromborka. W końcu XIV wieku dobudowano wieżę o drewnianym zakończeniu i przyległe do niej kaplice. Kolegiata jest budowlą późnogotycką, murowaną, orientowaną. Otoczona skarpami uskokowymi, posiada sklepienia gwiaździste. Wieżę wieńczy barokowy hełm trójlatarniowy, a na nim chorągiewka z herbem biskupa Potockiego. Po 1698 r. kościół przebudowano na barokowy, a w 1870-1872 regotyzowano. W latach 1892-1896 dobudowano trójnawowe bazylikowe prezbiterium, zakrystię i boczne kruchty.

Dawny kościół ewangelicki - najwybitniejszy przykład architektury protestanckiej na Warmii, wybudowany w latach 1818-1823 ze środków Fryderyka Wilhelma III. Projekt budowli wykonano w Wyższej Deputacji Budowlanej (Oberbaudeputation) w Berlinie. Uważa się, że był on inspirowany twórczością Karola Fryderyka Schinkla, który w tamtym czasie kierował placówką. Architektura budowli inspirowana była twórczością z różnych stylów i epok i charakteryzuje się połączeniem nowatorskich struktur kompozycji i estetyki. Takie rozwiązania można odnaleźć nieco później w twórczości Schinkla. Kościół wystawiony w konstrukcji ryglowej, na kamiennej podmurówce, oszalowany, stanowi trójnawową, pięcioprzęślową bazylikę emporową, z płytkim prezbiterium od północy i dwuwieżową fasadą od południa. We wnętrzu umieszczone są empory wsparte na czworobocznych słupach, otwarte do nawy głównej szerokimi półkolistymi arkadami. Jest pseudoromańską bazyliką, aktualnie cerkwią prawosławną.

Kościół Podwyższenia Krzyża – barokowy kościółek postawiony jako wotum dziękczynne za kres epidemii dżumy. Biskup Załuski chciał stworzyć sanktuarium dla drewnianego krzyża, który stał na miejscu aktualnego kościoła. Początkowo znajdowała się tu jedynie kaplica. Kamień węgielny poświęcono w roku 1709, ale chorągiewka na szczycie pochodzi z roku 1789, wtedy prawdopodobnie za biskupa Krasickiego ukończono tę barokową świątynię projektu Ernesta Mazura. Barokowe wyposażenie pochodzi z roku 1790. Mały kościółek otoczony jest murami z dwiema narożnymi kaplicami. Sufit płaski, drewniany z polichromią. W środku drewnianego jednoosiowego ołtarza obraz Matki Boskiej Częstochowskiej pokryty kotarą. Wnętrze jest przestronne i dobrze oświetlone. Dwa ołtarze boczne są podobne do głównego, ale mniejsze. Świątynia ma wymiary 24 x 10 m i jest odwrotnie orientowana o dwuspadowym dachu.

Wysoka Brama (właściwie: przedbramie) - w Lidzbarku Warmińskim z trzech bram zachowała się jedna. Jest to przedbramie zwane Wysoką Bramą, przy której znajdował się niegdyś barbakan (usunięty w 1868 roku). Jest to najbardziej monumentalny zabytek tego typu na Warmii i Mazurach; przypomina Bramę Holsztyńską w Lubecie. Ta gotycka budowla powstała w latach 1466-1478 r. Górną część przemurowano około 1850 roku. Jest czteropiętrowa, a po dwóch bokach ma dwie półokrągłe baszty, połączone ze sobą głównym korpusem bramowym. W środkowej części bramy znajduje się ostrołukowy przejazd. Fasada budynku ozdobiona jest od swej strony zewnętrznej na ścianach najwyższego piętra fryzem o łukach z profilowanej cegły, oplatającym zygzakiem koronę murów. Widnieją też

tutaj cztery blendy oraz 4 tarcze. Dawniej łączyła ją z właściwą bramą w murach miejskich murowana szyja o długości około 20 m.

Mury obronne i układ urbanistyczny – w II połowie XIV w. zaczęto otaczać miasto murami z basztami i bramami. Od wschodu, południa i części zachodu świetną naturalną ochroną była Łyna. Mury tu też były osłonowe, słabsze. Od północy powstały masywne mury z licznymi basztami i suchą fosą, o ich ogromie może świadczyć fakt, że zachowały się do dzisiaj. Budowę fortyfikacji zakończono w 1357 r. Przez lata dobudowywano do murów małe domki biednych mieszkańców. Mury stały się dla nich ochroną, zachowały się bowiem dwa XV-wieczne domy. Układ urbanistyczny podlega ochronie prawnej na obszarze 50-200 m od murów miejskich.

Oranżeria Krasickiego – tzw. oranżeria, barokowo-klasycystyczny pawilon ogrodowy wzniesiony w latach 1711-1724 dla biskupa Teodora Potockiego, rozbudowany ok. 1770 roku dla biskupa Ignacego Krasickiego. Przebudowa objęła: dobudowę skrajnych pomieszczeń, wykonanie owalnych okien sali głównej i ujednolicenie elewacji zewnętrznej. Obiekt nabrał w ten sposób cech barokowego klasycyzmu stanisławowskiego.

Zabytkowe domy przy ulicach: Wysokiej Bramy, Kajki, Mickiewicza, Kopernika, Lipowej, Wyszyńskiego, Placu Konstytucji 3 maja, Ratuszowej, Hożej, Kasprowicza, Placu Wolności 3.

Na terenie miasta Orneta:

Ratusz – wybudowany w stylu gotyckim znajduje się w centralnej części rynku orneckiego. Powstał w 1351 na miejscu dawnego domu kupieckiego. Pierwsza wzmianka o nim datowana jest na 1359. Obecny kształt bryły ratusza został nadany najprawdopodobniej w latach 1376-1389. Jest to budynek murowany z liczną zendrówką. W XV wieku ratusz został obudowany murowanymi budami które wzmiankowane są już w 1423. W 1614 owe budy uzyskały status domków budniczych. Ratusz ornecki zbudowany jest na planie prostokąta z dosyć znacznie rozczłonkowanym szczytem. Dach wieńczy ośmioboczna wieżyczka barokowa z galeryjką, która odnawiana była trzykrotnie w 1586, 1622 i 1832. W hełmie wieży umieszczony jest najstarszy na Warmii dzwon pochodzący z 1384.

Kościół parafialny św. Jana Chrzciciela – gotycki kościół parafialny został zbudowany w latach przed 1350 – po 1370, z inicjatywy biskupa Hermana z Pragi. Jest ceglana czteroprzęsłowa bazylika z niewyodrębnioną częścią prezbiterialną i z wieżą od zachodu. W XV w. dobudowano kaplice boczne, które z czasem otrzymały ozdobne szczyty, nadające budowli niezwykle malowniczy wygląd, podkreślony ceramicznym detalem architektonicznym. Kościół znacznie ucierpiał w historii głównie za sprawą wojen i pożarów, lecz mimo to należy do najbardziej interesujących na Warmii. Został zniszczony w czasie wojen krzyżackich w latach 1519-1525. Po zniszczeniach kościół przebudowano i rozbudowano, otrzymał m.in. nowe szczyty i sklepienia. Około 1900 przeprowadzono gruntowny remont kościoła nie zmieniając jednak jego konstrukcji i architektury. We wnętrzu budynku na uwagę zasługują liczne zabytki: ołtarz główny z 1744, żyrandol z 1576, barokowe ołtarze boczne (św. Elżbiety Węgierskiej, św. Katarzyny Aleksandryjskiej, Serca Pana

Jezusa), ambona z 1744. Liczne są ołtarze umieszczone przy filarach: ołtarz NMP Różańcowej z 1761 roku, ołtarz św. Józefa. Wewnątrz znajduje się również gotycki krzyż z XV wieku oraz mosiężny lawaterz. Znajdują się też gotyckie malowidła ściennie (m.in. *Koronacja Marii* z końca XIV w.), a ponadto liczne malowidła z XV w.

Cerkiew prawosławna św. Mikołaja (parafialna) - dawny kościół ewangelicki wybudowany w latach 1829-1830, zapewne wg projektu Karla Friedricha Schinkla, wieża 1905-1906. Po 1945 został przekazany Kościołowi Prawosławnemu. Nastąpiła wtedy adaptacja wnętrza do potrzeb liturgii prawosławnej, przebudowano ołtarz, ustawiono ikonostas. Pierwotny ołtarz barokowy połączony jest z kazalnicą, zakupiony z jednego z kościołów katolickich.

Kaplica Jerozolimska – pochodzi z 1829 roku. Wewnątrz barokowe wyposażenie m.in. ołtarz. Na ścianach zabytkowe obrazy z XVII w., przedstawiają ukrzyżowanie i zdjęcie krzyża. Znajdują się też tutaj obrazy ukazujące życie św. Marii Magdaleny oraz zabytkowe drewniane świeczniki z początku XIX wieku.

Układ urbanistyczny miasta z rynkiem i ratuszem pośrodku, znajdują się też tutaj liczne kamieniczki zabytkowe które otaczają rynek oraz stoją przy okolicznych ulicach.

Na terenie wsi Bażyny:

Kościół parafialny pw. św. Mikołaja i św. Rocha z pierwszej połowy XIV w., ponownie konsekrowany w 1517. Kościół był odnawiany w 1611, a w 1845 rozebrano kościelną wieżę. W roku 1866 wybudowano obecny szczyt wschodni, a od zachodu dobudowano przedsionek w miejsce rozebranej wieży. W 1937 roku nad przedsionkiem nadbudowano drewnianą wieżę. Kościół salowy, nakryty wewnątrz stropem belkowym. Zakrystia od wschodu ze stropem kolebkowym. Ołtarz główny pochodzi z 1745, ołtarze boczne z 1780. Wystrój wnętrza z XVII-XVIII w. Na wyposażeniu średniowieczna chrzcielnica i dzwon z połowy XV w.

Pozostałości po zespole dworskim z XVIII w. Dwór powstał na miejscu średniowiecznej budowli, z której posiada fragmenty murów. Dwór wybudowany w XVII wieku przebudowano w 1763. Budynek wybudowano na rzucie prostokąta, dwukondygnacyjny, przykryty dachem naczółkowym. W elewacji frontowej długa wystawka w połaci dachowej. Od frontu znajdował się pierwotnie duży taras, obecnie ganek. Zachował się także gospodarczy budynek szachulcowy.

Na terenie wsi Krosno:

Kaplica - według legendy w nurcie Drwęcy Warmińskiej znaleziono cudowną figurkę Matki Boskiej wykonaną z alabastru. W pobliżu tego miejsca ok. 1400 r. postawiono drewnianą kaplicę, w której umieszczono otaczaną kultem figurkę. Nową i większą kaplicę z muru pruskiego w 1593 r. wystawił Jakub Bartsch. W roku 1600 ustanowił on fundację mszalną na mocy której wikariusz z Ornety miał odprawiać Msze Święte w określone dni. W latach 1710-1714 zmieniono bieg rzeki aby na miejscu kaplicy, na gruncie stabilnym można było wybudować kościół z obejściami krążankowymi.

Zespół pielgrzymkowy w Krośnie wzorowany był na znanym założeniu architektonicznym Świętej Lipki. Budowniczym barokowego kościoła był Jan

Krzysztof Reimers z Ornety. Budowle zespołu: kościół, obejścia krużgankowe z kaplicami narożnymi i dom księży emerytów wybudowane zostały z czerwonej cegły i pokryte tynkiem. Przedsięwzięcie finansowane było z fundacji założonej przez archiprezbitera Caspara Simonisa z Ornety, który był też sekretarzem kapituły warmińskiej.

Kościół - przygotowania do budowy kościoła podjęto w 1709 r., a świątynia wybudowana została w latach 1715-1720. Kościół pw. Nawiedzenia NMP był konsekrowany 8 września 1720 r. Zdobienia fasady kościoła wykonane przez warsztat Krzysztofa Perwangera zakończono około 1760 r. Fasada pokryta została sztukateriami o motywach rokokowych. Nad portalem umieszczono scenę *Nawiedzenia*, wykonaną także ze stiuku. W niszach fasady figury czterech Ojców Kościoła oraz świętych Piotra i Pawła, wykonane przez Andrzeja Schmidta z Reszla. Układ wnętrza kościoła nawiązuje do rozwiązania kościoła św. Piotra i Pawła w Krakowie. W odróżnieniu od kościoła jezuitów w Krakowie, który ma jednonawowy korpus z rzędami kaplic bocznych, kościół w Krośnie posiada sześć wnęk (miejsca na ołtarze), po trzy z każdej strony nawy. W części wschodniej kościoła prezbiterium, węższe od nawy z dwoma zakrystiami od północy i południa. Nawa podzielona jest na trzy przęsła oraz czwarte węższe od zachodu, mieszczące chór muzyczny. Na barokowe wyposażenie wnętrza składa się siedem ołtarzy, ambona, empora muzyczna i prospekt organowy. Wymienione elementy wystroju kościoła, z wyjątkiem ambony i ostatniej pary ołtarzy bocznych od strony organów wykonał w latach 1725-1729 Krzysztof Peucker z Reszla. Obrazy w ołtarzach są pędzla Piotra Kolberga z Pieniężna. Ostatnia para neobarokowych ołtarzy wyszła z warsztatu Wilhelma Biereichla w roku 1847. Ściany wnętrza świątyni pokrywa neorokokowa polichromia wykonana w 1903 r. W ołtarzu głównym znajduje się kopia cudownej figurki Matki Bożej z Dzieciątkiem (oryginał zaginął w 1945 r.). Kościół jest otoczony krużgankami z XVIII w., z czterema kaplicami w narożach. Kwadratowe kaplice u podstawy, podobnie jak w Świętej Lipce w części górnej posiadają kopuły zwieńczone latarniami. Krużganki przy dłuższych bokach rozszerzają się tworząc nieco większy dziedziniec od strony zachodniej kościoła. Część wschodnia krużganków zbudowana została w 1726 r., a zachodnia w latach 1750 -1758. W bramie zachodniego skrzydła krużganków znajduje się kuta krata z 1768 r. Na skrzydle tym ściana zamykająca dziedziniec zwieńczona jest attyką. Od frontu, nad bramą prowadzącą na dziedziniec przed kościołem znajduje się posąg Chrystusa, a po bokach na krużganku ustawione są figury Apostołów. Drewniane rzeźby wyszły spod dłuta Karla Ludwiga Biereichla w roku 1845. Ze względu na ich naturalne zniszczenie figury zastąpiono kamiennymi kopiami, które wykonał w latach 1927-1935 Franz Threyne z Królewca. Pozostałe skrzydła krużganków posiadają dwuspadowe dachy pokryte czerwoną dachówką. W niszach kaplic zachodnich znajdują się rzeźby św. Piotra i Pawła.

Dawny dom księży emerytów - od północy przylega konwikt księży, połączony z kościołem nadwieszonym gankiem. Trójskrzydłowy dom księży emerytów wybudowano w latach 1722-1727. Jest to budowla jednopiętrowa, zrealizowana na rzucie zbliżonym do kwadratu, z wewnętrznym dziedzińcem. Na

zewnątrz od zachodu znajduje się ryzalit z rokokowym portalem. W czasie I wojny światowej w roku 1914 budynek uległ pożarowi. Wkrótce został jednak odbudowany. Po dewastacji obiektu w 1945 r. zaadaptowano go w roku 1954 na biura i mieszkania PGR. Współcześnie obiekt wykorzystywany jest jako plebania.

Na terenie wsi Wolnica:

Kaplica wybudowana została w roku 1842. Jest to prostokątna budowla, murowana i otynkowana z drewnianą wieżyczką na sygnaturkę. Wnętrze kaplicy nakryte jest pozornym sklepieniem kolebkowym. Nieduży barokowy ołtarz wykonany został w XVIII wieku. W ołtarzu znajdują się obrazy św. Michała Archanioła i Trójcy Świętej.

Na terenie wsi Stoczek Klasztorny

W **Stoczku Klasztornym** Kościół pw. Nawiedzenia NMP w Stoczku wybudowano jako wotum dziękczynne biskupa Mikołaja Szyszkowskiego po zakończeniu wojny ze Szwecją. Kościół w formie rotundy wybudowano w latach 1639-1641. Opiekę nad świątynią biskup Szyszkowski powierzył bernardynom sprowadzonym tu z Barczewa. Zakonnicy mieszkali początkowo w zabudowaniach drewnianych. Biskup warmiński Jan Wydźga w 1666 r. ufundował murowany klasztor parterowy. W czasie rządów biskupa Załuskiego na wzór Świętej Lipki rozpoczęto budowę obejść krążgankowych (1708-1714) wraz z kaplicami narożnymi. Budowę ich zakończono w czasach biskupa Potockiego, a także rozbudowano klasztor. Trzyskrzydłowa budowla od wschodu niczym podkowa dotykając obejść krążgankowych stworzyła wewnętrzny dziedziniec klasztorny. Biskup Potocki był też fundatorem dobudowanego do rotundy prezbiterium. Bernardyni po dekrete kasacyjnym z 1810 r. ostatecznie zakończyli działalność ze śmiercią ostatniego zakonnika w 1826 r. Klasztor przejęty został przez władze pruskie. W czasach biskupa Hattena sanktuarium zwrócono diecezji warmińskiej. Klasztor przeznaczono na dom rekolekcyjny. W 1909 dobudowano jeszcze jedno piętro nad dawnym klasztorem, a do kościelnego wejścia kruchtę. W kruchcie znajduje się jeden z trzech marmurowych portali, którymi ozdobiona została barokowa świątynia.

Na terenie wsi Rogóż

Do zabytków wsi Rogóż należy m.in. **gotycki kościół parafialny**, salowy z wieżą, z drugiej połowy XIV w, pw. św. Barbary. Wieżę nadbudowano w 1797. Wnętrze świątyni odnawiane było dwukrotnie w XVIII w. Z okresu drugiej odnowy pochodzą sztukatorskie tonda z popiersiami Chrystusa, Matki Boskiej i Apostołów rozmieszczone na ścianach między oknami, wykonane przez Perwangerą. Ołtarz rokokowy z warsztatu Chrystiana Bernatda Schmidta z ok. 1770 r. Kościół był odnawiany w latach 1886 i 1918-1919.

Na terenie wsi Kiwity

We wsi Kiwity znajduje się **zabytkowy kościół** parafialny pw. św. Apostołów Piotra i Pawła, budowla gotycka wybudowana w latach 1350-1370, wieża z końca XIV wieku rozbudowana w XV w. Kościół gruntownie odnawiany był w 1862, ponownie konsekrowany w 1879. Ołtarz główny z 1762 roku z późnogotycką figurą Madonny

z Dzieciątkiem z ok. 1500 roku. Ambona późnobarokowa wykonana w warsztacie Jana Freya, z około 1740 roku. W murze kościoła znajdował się do 1946 r. relief przedstawiający szkielet (tzw. *Śmierć z Kiwit*).

Na terenie wsi Lubomino

We wsi Lubomino znajdują się **kościół parafialny** pw. św. Katarzyny wybudowany w latach 1340 - 1370. Jest to duża budowla salowa. Wieża została podwyższona w 1480 roku. Jej górna kondygnacja o ośmiobocznym przekroju jest wzorowana na wieży farnej w Ornećce. Kościół został spalony w 1807 roku. Podczas odbudowy przebudowana została nawa główna. W 1816 roku do kościoła przeniesiono barokowe ołtarze (z I połowy XVII wieku) pochodzące z dawnego kościoła jezuitów w Braniewie. W skarbcu znajduje się manierystyczna monstrancja z Piotraszewa (wykonana w 1637 roku, złotnik podpisał się "PA").

Przy drodze do Dobrego Miasta znajduje się **kaplica** św. Rocha wybudowana w 1617 r., jako wotum dziękczynne. Jej fundatorem był Szkot John Mayor. Kaplica została zniszczona w 1945 i odbudowana w 1958. We wsi są również liczne kapliczki z XVIII, XIX i XX wieku oraz zabytkowe budynki.

We wsi Chwałęcín

Kościół z klasycystyczną fasadą pw. Podwyższenia Krzyża Świętego powstał na miejscu wcześniej wybudowanych kaplic: w 1570 i 1675/1676. Budowa kościoła trwała w latach 1720-1728. Narożne kaplice wybudowano w latach 1820–1836. Projekt kościoła nawiązuje do sanktuarium w Świętej Lipce. Neoklasycystyczna fasada pochodzi z 1830. We wnętrzu świątyni pozorne sklepienie krzyżowe z lunetami pokryte jest późnobarokową polichromią z 14 scenami Legendy Krzyża Świętego. Na ołtarzu głównym znajduje się "Czarny krucyfiks" pochodzący z ok. 1400 roku.

We wsi Ełdyty Wielkie

Kościół Św. Marcina wybudowany w latach 1310 – 1320, a pierwsza wzmianka o proboszczu pochodzi z 1345 r. Na początku parafia miała patronat prywatny, później należała do archiprezbiteratu orneckiego. Pierwotnie tę świątynię w całości wybudowano z kamienia polnego, jednakże podczas renowacji w latach 1885 – 1886 podwyższono mury korpusu budowli domurówką z cegły a prezbiterium nakryto sklepieniem krzyżowo-żebrowym. Do wystroju wnętrza zastosowano styl neogotycki z niewielkimi elementami baroku. Obecnie podziwiać możemy przede wszystkim ołtarz główny i boczne, ambonę, chór muzyczny, stare drewniane rzeźby. Interesująca jest także srebrna lampa umieszczona w sklepieniu nad ołtarzem głównym. Mimo, że przez wieki budowla doznała wielu uszkodzeń obecny stan jest bardzo dobry.

Specyficzne warunki hydrograficzne sprawiły, iż na przestrzeni dziejów obszar dzisiejszego Powiatu Lidzbarskiego cechowało niezwykle intensywne osadnictwo. Wiele bezcennych zabytków przeszłości, przede wszystkim z epoki kamienia odnaleziono w torfowiskach, jeziorach i rzekach warmińskich. Fenomen znalezisk torfowych i bagiennych polega na tym, że pochodzą z nich przedmioty wykonane

przed tysiącami lat z nietrwałych surowców organicznych, przede wszystkim z rogów i kości zwierzęcych. Dają one obraz bogatej i wyrafinowanej kultury materialnej ludności w paleolicie schyłkowym, mezolicie i neolicie, czyli przez okres ponad dziesięć tysięcy lat, aż do schyłku epoki kamienia.

Do rejestru zabytków z terenu gmin Powiatu Lidzbarskiego wpisanych zostało siedem stanowisk archeologicznych:

Lokalizacja	Opis stanowiska archeologicznego
Kiwity	Gródek stożkowy
Lidzbark Warmiński	Nawarstwienia kulturowe Starego Miasta wraz z zamkiem biskupów warmińskich
Osetnik	Stanowisko wielokulturowe: cmentarzysko kultury wielbarskiej, cmentarzysko kultury zachodniobałtyjskiej z okresu wpływów rzymskich oraz osada wczesnośredniowieczna
Osetnik	Osada wielokulturowa z wczesnej epoki żelaza i wczesnego średniowiecza oraz cmentarzysko szkieletowe z wczesnego średniowiecza
Pomorowo	Kurhan kultury kurhanów zachodniobałtyjskich wraz z otoczeniem
Rogóż	grodzisko półwyspowe
Workiejmy	Grodzisko wyżynne, pierścieniowe „Góra Miłosna”

Źródło: Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Lidzbarskiego na lata 2013-2016

Ochroną – poza obiektami ujętymi w rejestrze zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego – objęte są także obiekty zabytkowe ujęte w wojewódzkich i gminnych ewidencjach zabytków. Dotyczy to wszystkich kategorii obiektów zabytkowych nieruchomych: architektury, cmentarzy, parków, alei przydrożnych i stanowisk archeologicznych.

4.4 SPOŁECZEŃSTWO.

4.4.1 Sytuacja demograficzna i społeczna.

Na terenie Powiatu Lidzbarskiego, według stanu na dzień 31.12.2013 r., mieszkały 42 582 osoby, w tym 21 561 kobiet (50,63%) i 21 021 mężczyzn (49,37%). Liczba mieszkańców Powiatu Lidzbarskiego stanowiła 2,94% ogólnej liczby mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (1 446 915 osób).

Liczba ludności Powiatu Lidzbarskiego w podziale na jednostkę administracyjną oraz płeć:

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem Powiat Lidzbarski						
ogółem	42602	42501	43255	43088	42965	42582
mężczyźni	20931	20867	21335	21246	21170	21021
kobiety	21671	21634	21920	21842	21795	21561
miasto Lidzbark Warmiński						
ogółem	16284	16297	16692	16612	16539	16352
mężczyźni	7734	7726	8005	7966	7924	7831

kobiety	8550	8571	8687	8646	8615	8521
gmina wiejska Kiwity						
ogółem	3400	3377	3429	3399	3417	3355
mężczyźni	1771	1763	1765	1745	1743	1729
kobiety	1629	1614	1664	1654	1674	1626
gmina wiejska Lidzbark Warmiński						
ogółem	6660	6632	6814	6823	6804	6815
mężczyźni	3394	3386	3483	3502	3489	3500
kobiety	3266	3246	3331	3321	3315	3315
gmina wiejska Lubomino						
ogółem	3697	3703	3638	3654	3659	3651
mężczyźni	1900	1898	1877	1890	1888	1898
kobiety	1797	1805	1761	1764	1771	1753
gmina miejsko-wiejska Orneta						
ogółem	12561	12492	12682	12600	12546	12409
mężczyźni	6132	6094	6205	6143	6126	6063
kobiety	6429	6398	6477	6457	6420	6346

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym z podstawowych czynników wpływających na rozwój jednostek samorządu terytorialnego jest sytuacja demograficzna oraz perspektywy jej zmian.

Struktura demograficzna Powiatu Lidzbarskiego:

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
gęstość zaludnienia - ludność na 1 km ²	46	46	47	47	46	46
kobiety na 100 mężczyzn	104	104	103	103	103	103
urodzenia żywe na 1000 mieszkańców	11	106	11,1	9,3	9,4	8,7
zgony na 1000 mieszkańców	10,2	9,5	10	9,8	11,1	11,3
przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	0,8	1,1	1	-0,5	-1,7	-2,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba mieszkańców Powiatu Lidzbarskiego w latach 2008-2013 ma tendencją spadkową. Przyrost naturalny od 2010 roku spada, a począwszy od 2011 kształtuje się na poziomie ujemnym.

W 2013 roku mężczyźni stanowili 49,37% ogółu ludności powiatu, natomiast kobiety 50,63%.

Grupy wiekowe mieszkańców Powiatu Lidzbarskiego:

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem						
ogółem	42602	42501	43255	43088	42965	42582
mężczyźni	20931	20867	21335	21246	21170	21021
kobiety	21671	21634	21920	21842	21795	21561
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej						

ogółem	6881	6720	6699	6561	6487	6379
mężczyźni	3550	3463	3468	3408	3375	3351
kobiety	3331	3257	3231	3153	3112	3028
w wieku produkcyjnym - 15-59 kobiety, 15-64 mężczyźni						
ogółem	29217	29173	29752	29598	29349	28895
mężczyźni	15373	15414	15893	15858	15747	15546
kobiety	13844	13759	13859	13740	13602	13349
w wieku poprodukcyjnym						
ogółem	6504	6608	6804	6929	7129	7308
mężczyźni	2008	1990	1974	1980	2048	2124
kobiety	4496	4618	4830	4949	5081	5184
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem						
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej	16,15	15,81	15,49	15,23	15,10	14,98
w wieku produkcyjnym - 15-59 kobiety, 15-64 mężczyźni	68,58	68,64	68,78	68,69	68,31	67,86
w wieku poprodukcyjnym	15,27	15,55	15,73	16,08	16,59	17,16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik obciążenia demograficznego w poszczególnych grupach wiekowych Powiatu Lidzbarskiego:

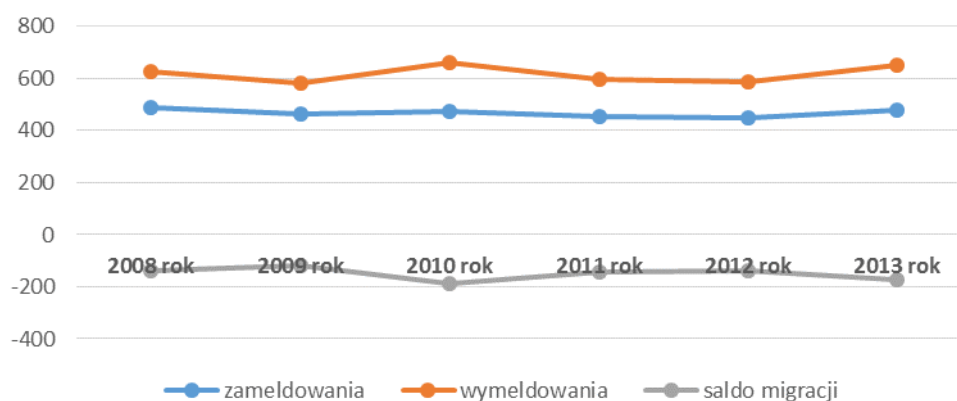
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym						
powiat ogółem	56,4	55,6	54,4	54,3	54,5	55,1
Lidzbark Warmiński miasto	55,7	55,8	53,9	53,9	55,0	56,4
Kiwity gmina wiejska	57,0	54,8	54,0	53,4	52,3	50,7
Lidzbark Warmiński gmina wiejska	58,3	56,3	53,3	52,5	52,0	51,5
Lubomino gmina wiejska	58,1	56,0	56,0	56,4	55,8	55,4
Orneta gmina miejsko-wiejska	55,9	55,0	55,5	55,4	55,3	56,8
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym						
powiat ogółem	73,4	77,1	80,6	84,2	88,9	93,4
Lidzbark Warmiński miasto	85,0	88,4	93,9	98,7	104,5	110,1
Kiwity gmina wiejska	69,3	71,7	72,7	76,8	79,6	89,1
Lidzbark Warmiński gmina wiejska	55,5	58,1	62,0	63,9	68,0	69,6

Lubomino gmina wiejska	55,9	58,7	63,3	64,1	66,4	71,2
Orneta gmina miejsko-wiejska	77,1	82,3	83,3	87,5	92,4	95,5
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym						
powiat ogółem	23,9	24,2	24,3	24,8	25,6	26,6
Lidzbark Warmiński miasto	25,6	26,2	26,1	26,8	28,1	29,5
Kiwity gmina wiejska	23,3	22,9	22,7	23,2	23,2	23,9
Lidzbark Warmiński gmina wiejska	20,8	20,7	20,4	20,5	21,0	21,1
Lubomino gmina wiejska	20,8	20,7	21,7	22,0	22,3	23,0
Orneta gmina miejsko-wiejska	24,3	24,8	25,2	25,8	26,6	27,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Powiatu Lidzbarskiego w badanym okresie wzrósł odsetek osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na ludność w wieku przedprodukcyjnym. Zjawisko to wskazuje na starzenie się społeczeństwa. Sytuacja ta wiąże się z tym, że powiat jest zmuszony przeznaczать większą ilość środków na zaspokajanie potrzeb tej grupy mieszkańców, włączając wydatki na pomoc społeczną. Tendencja obserwowana na terenie powiatu tożsama jest z tendencją starzenia się społeczeństwa na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego i całego kraju.

Migracje ludności na terenie Powiatu Lidzbarskiego:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W celu poprawy istniejącej sytuacji oraz przyczynienia się do przyrostu liczby osób w wieku produkcyjnym równoważących wzrastającą ilość osób w wieku poprodukcyjnym ważne jest przeprowadzanie inwestycji mających na celu m.in. poprawę stanu środowiska naturalnego, infrastruktury oraz zaplecza usługowego

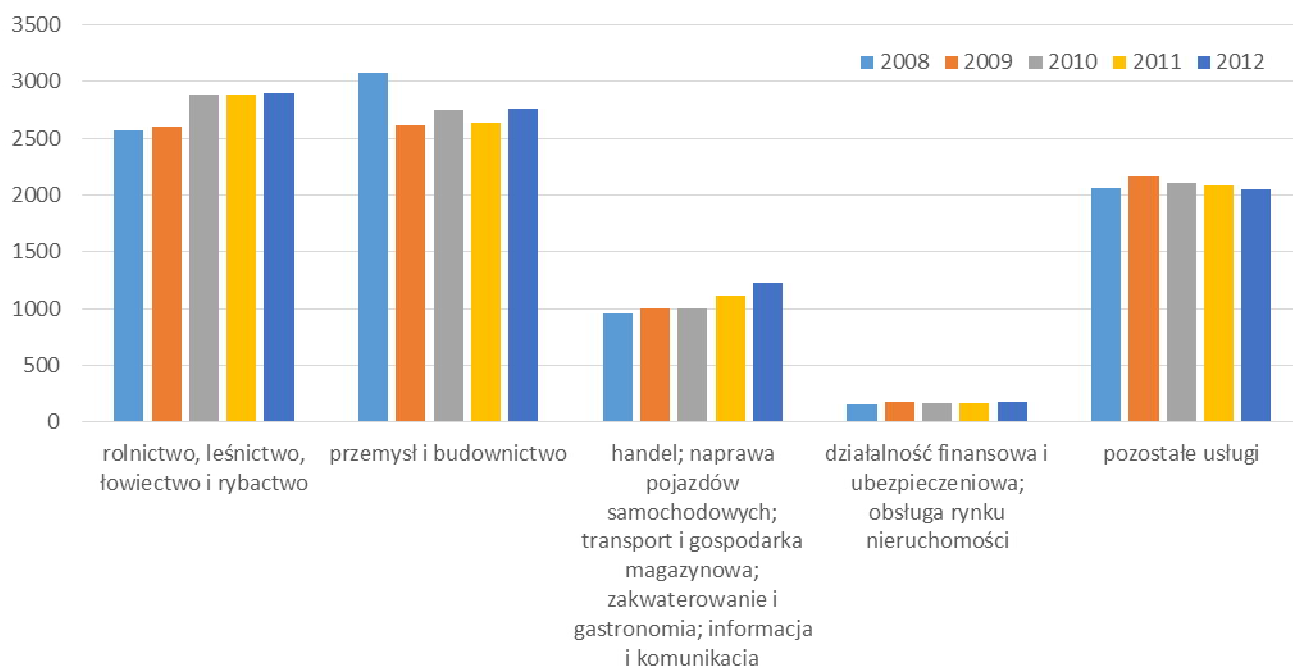
w celu przyciągania na teren Powiatu Lidzbarskiego ludzi młodych, dobrze wykształconych, którzy zapewnią dodatkowe przychody dla budżetu.

4.4.2 Rynek pracy.

Jednym z najważniejszych czynników wpływających na rynek pracy jest poziom zatrudnienia.

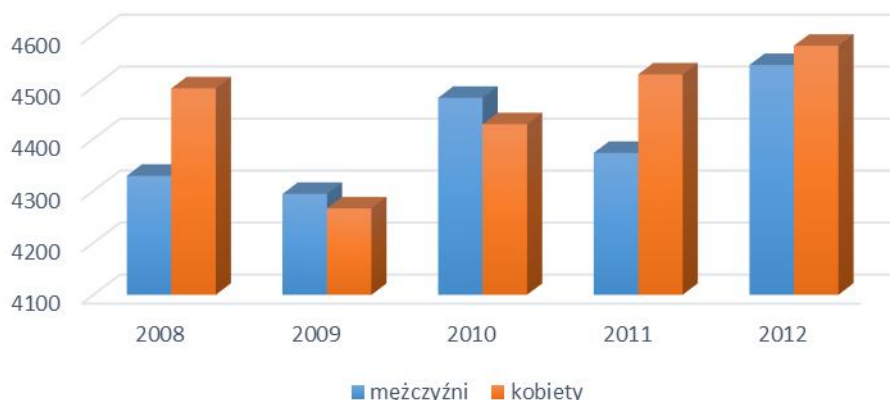
Zatrudnienie (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, duchownych i pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego) w powiecie lidzbarskim w 2012 r. wynosiło 9121 osób, w tym w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie 2896 osób, w przemyśle i budownictwie 2762, w handlu; naprawie pojazdów samochodowych; transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu, gastronomii, informacji i komunikacji 1223 osoby, w działalności finansowej ubezpieczeniowej, obsłudze rynku nieruchomości 184 osoby oraz w pozostałych 2056 osoby. Przeciętne zatrudnienie w powiecie ulega niewielkim wahaniom. Lata 2008, 2010 oraz 2012 stanowiły o wzroście liczby zatrudnionych i wynosiły odpowiednio 8826, 8907 oraz 9121 osób, natomiast lata 2009 i 2011 były spadkowe o liczbie pracujących 8560 i 8897.

Pracujący według sektorów (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, duchownych i pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego) w latach 2008-2012:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rozkład pracujących ze względu na płeć jest dużo korzystniejszy dla kobiet. W badanym okresie jedynie w latach 2009-2010 przewagę uzyskali mężczyźni.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

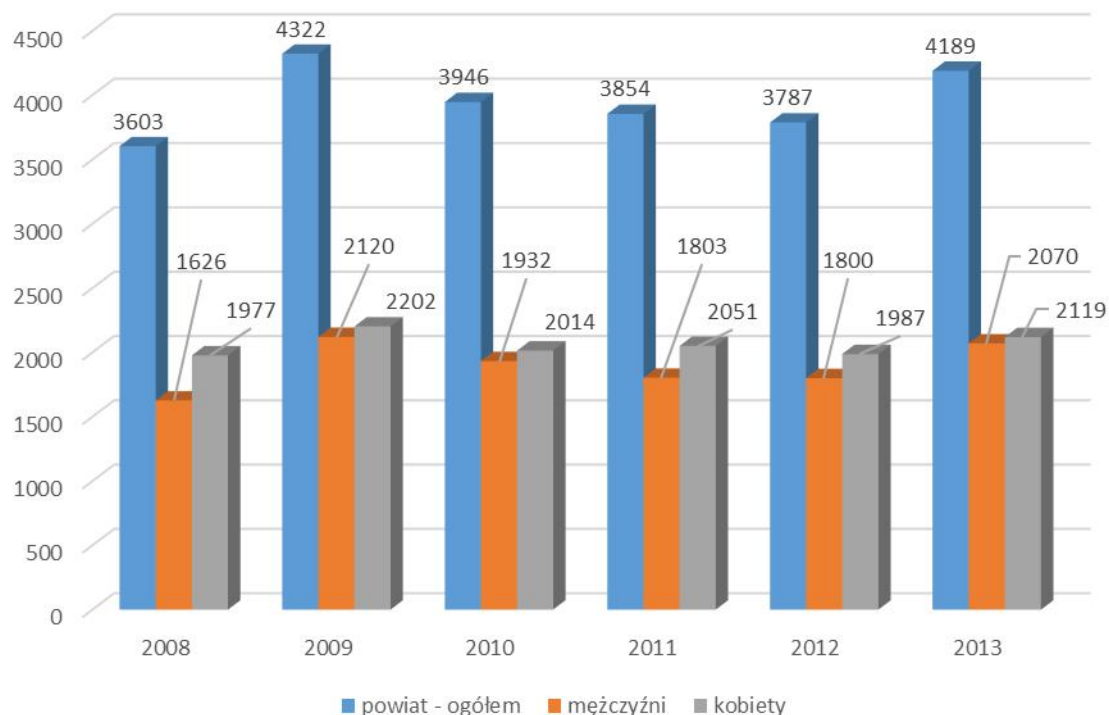
Według danych GUS za 2012r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób) w powiecie lidzbarskim wynosiło 2923,59zł.

4.4.3 Bezrobocie.

Bezrobocie jest jednym z największych zagrożeń o charakterze ekonomicznym i społecznym. Wpływa na zadowolenie mieszkańców i poziom ich życia.

W powiecie lidzbarskim stopa bezrobocia na dzień 31.12.2013 r. wynosiła 27,0% (w porównaniu do 2012r. nastąpił wzrost o 2,1 punktu procentowego), w województwie warmińsko-mazurskim 21,7% (w 2012 wynosiła 21,3%), natomiast w kraju 13,4%. Wg analizy Powiatowego Urzędu Pracy (Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie lidzbarskim za I półrocze 2013 r.) rynek pracy w powiecie lidzbarskim charakteryzuje się głęboką nierównowagą między popytem a podażą. W większości zawodów i specjalności występował nadmiar osób bezrobotnych poszukujących zatrudnienia. Procesy zachodzące w życiu społecznym i gospodarczym powodują zmiany na rynku pracy, które z kolei wymuszają na społeczeństwie zmianę podejścia do zatrudnienia, elastyczności zawodowej oraz aktywności edukacyjnej przez całe życie (kształcenie ustawiczne).

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Powiatu Lidzbarskiego:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na rynku pracy Powiatu Lidzbarskiego w roku 2013 zarejestrowanych było 4189 osób bezrobotnych, stanowiło 3,62% bezrobotnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Poziom bezrobocia w powiecie waha się oscylując w granicach 4000 osób.

Pośredni wpływ na liczbę bezrobotnych mają migracje zarobkowe bezrobotnych jak i pracujących. Duże znaczenie dla rynku pracy miały także działania Urzędu Pracy, dostępność do usług rynku pracy oraz dodatkowe środki finansowe z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Struktura bezrobotnych Powiatu Lidzbarskiego według stanu na 31 grudnia 2013 r.

Okres pozostawania bez pracy	2008	w tym kobiety	2009	w tym kobiety	2010	w tym kobiety	2011	w tym kobiety	2012	w tym kobiety	2013	w tym kobiety
3 miesiące i mniej	1119	481	1218	492	1337	563	1003	450	1066	436	1202	548
3 - 6 miesięcy	519	247	824	409	746	366	609	322	660	346	757	387
6 - 12 miesięcy	526	278	876	440	672	348	765	385	691	370	771	354
powyżej 12 miesięcy	1439	971	1404	861	1191	737	1477	894	1370	835	1459	830
12 - 24 miesiące	506	302	693	355	628	354	840	471	608	337	700	355
powyżej 24 miesięcy	933	669	711	506	563	383	637	423	762	498	759	475

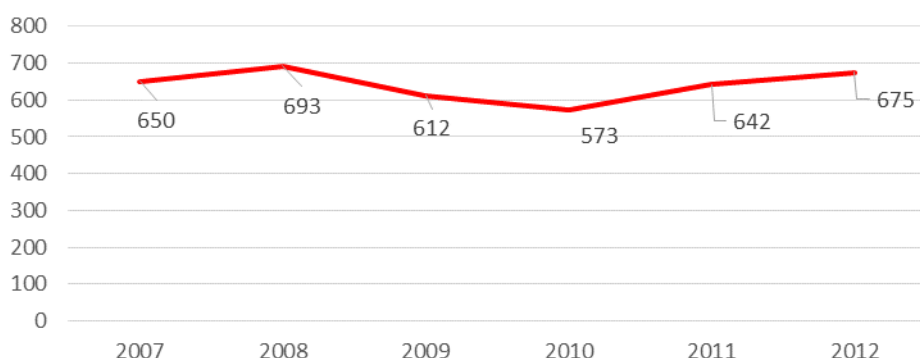
Źródło: Dane GUS

Na terenie Powiatu Lidzbarskiego obserwuje się bardzo duży (60 – 72%) udział osób długotrwale bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż rok. Zjawisko długo utrzymującego się wysokiego bezrobocia niesie za sobą niekorzystne skutki społeczne i gospodarcze. Konsekwencjami bezrobocia dla większości bezrobotnych są: pogorszenie standardu życia, problemy z zagospodarowaniem czasu wolnego, izolacja społeczna, ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu politycznym i kulturalnym. Skutkiem bezrobocia jest również wzrost przestępczości, alkoholizm, narkomania, przemoc domowa, marginalizacja społeczna oraz wzrost szarej strefy gospodarki.

4.4.4 Bezpieczeństwo publiczne.

W 2013 roku opracowano „Powiatowy program zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na lata 2014-2017 „Bezpieczny Powiat Lidzbarski”.

Od roku 2009 odnotowano stały wzrost przestępstw kryminalnych mierzonych w czynach stwierdzonych:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Powiatowego Programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na lata 2014-2017 „Bezpieczny Powiat Lidzbarski”.

Szczegółowe dane dotyczące zagrożeń poszczególnymi kategoriami przestępstw kryminalnych oraz wykrywalność sprawców przestępstw w latach 2009-2012 przedstawia się następująco:

Kategorie przestępstw	Wszczęte				Stwierdzone				Wykrywalność			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Ogółem przestępstwa kryminalne	569	510	523	558	612	573	642	675	64,8	64,7	65,3	68,6
Bójki i pobicia	24	19	19	13	19	14	22	21	100	100	90,9	95,2
Rozboje i wymuszenia	15	11	6	13	20	15	12	25	85	93,3	100	81,8
Włamania	98	87	97	102	129	97	139	111	42,6	42,7	45	32,1

Kradzieże	134	124	140	126	132	150	156	141	34,1	41,7	41,1	47,6
Kradzieże samochodów	5	1	5	4	3	1	3	4	0	0	0	20
Zabójstwo	-	-	-	-	2	1	-	1	100	100	-	100
Narkotyki	17	8	13	14	63	41	42	55	88,9	82,9	97,6	100
Zgwałcenie	4	1	5	4	2	-	8	7	100	0	100	71,4
Uszkodzenie mienia	56	46	48	44	49	40	48	61	45,1	45	33,3	54,1

Źródło: Dane Powiatowego Programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na lata 2014-2017 „Bezpieczny Powiat Lidzbarski”.

Powiat w celu realizacji zadań starosty w zakresie zwierzchnictwa nad powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami oraz zadań określonych w ustawach w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, tworzy komisję bezpieczeństwa i porządku.

Do zadań komisji należy:

- ocena zagrożeń porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli na terenie powiatu,
- opiniowanie pracy Policji i innych powiatowych służb, inspekcji i straży, a także jednostek organizacyjnych wykonujących na terenie powiatu zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli,
- przygotowywanie projektu powiatowego programu zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli,
- opiniowanie projektów innych programów współdziałania Policji i innych powiatowych służb, inspekcji i straży oraz jednostek organizacyjnych wykonujących na terenie powiatu zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli,
- opiniowanie projektu budżetu powiatu, projektów aktów prawa miejscowego i innych dokumentów w sprawach związanych z wykonywaniem ww. zadań, opiniowanie, innych zagadnień dotyczących porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli.

Sprawą bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu lidzbarskiego zajmuje się Komenda Powiatowa Policji. To jednostka organizacyjna Policji stanowiąca aparat pomocniczy, przy pomocy którego Komendant Powiatowy Policji w Lidzbarku Warmińskim, zwany dalej „Komendantem Powiatowym”, realizuje na obszarze powiatu zadania Policji w zakresie ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego, określone w ustawach i wydanych na ich podstawie przepisach wykonawczych.

Terytorialny zasięg działania Komendy Powiatowej obejmuje obszar administracyjny Powiatu Lidzbarskiego. Siedzibą Komendy Powiatowej jest miasto Lidzbark Warmiński.

W ramach Komendy Powiatowej wyróżnić można następujące wydziały:

- Wydział Kryminalny,
- Wydział Prewencji i Ruchu Drogowego,
- Stanowisko Samodzielne do spraw Prasowo-Informacyjnych,
- Stanowisko Samodzielne do spraw Kadr i Szkolenia,
- Zespół do spraw Prezydialnych,
- Zespół do spraw Ochrony Informacji Niejawnych,
- Zespół do spraw Administracyjno-Gospodarczych,
- Zespół do spraw Informatyki.

Komenda Powiatowa Policji w Lidzbarku Warmińskim posiada jednostkę podległą w Ornece, Komisariat Policji w Ornece.

Zgodnie z Zarządzeniem nr 1041 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 września 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji do zadań komend powiatowych należy w szczególności:

1. tworzenie i realizacja, we współdziałaniu z organami samorządu terytorialnego oraz organizacjami i instytucjami pozarządowymi, programów prewencyjnych ukierunkowanych na:
 - a) zapewnienie osobom zamieszkałym na obszarze powiatu bezpieczeństwa i porządku w miejscach publicznych,
 - b) zwalczanie przestępczości,
 - c) ujawnianie, zapobieganie i zwalczanie zjawisk patologii społecznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży,
 - d) zapewnienie mieszkańcom możliwości sygnalizowania lub zgłaszania Policji o zdarzeniach i sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu ludzi i mienia albo porządkowi publicznemu, a także stworzenie warunków umożliwiających natychmiastową reakcję Policji na takie sygnały lub zgłoszenia,
 - e) organizowanie, koordynowanie i wykonywanie czynności patrolowych, interwencyjnych oraz ochronnych,
 - f) edukacja mieszkańców w zakresie uwarunkowań dotyczących utrzymywania porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz aktywnego udziału w przedsięwzięciach profilaktycznych podejmowanych na obszarze powiatu,
 - g) kreowanie w społecznościach lokalnych pozytywnego wizerunku Policji oraz podejmowanych przez Policję działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego,
2. wykonywanie czynności operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych
3. prowadzenie i koordynowanie poszukiwań osób i rzeczy, a także identyfikacja osób i zwłok,
4. realizowanie czynności w zakresie technicznej obsługi miejsc zdarzeń oraz przeprowadzanie badań kryminalistycznych śladów i dowodów,

5. ochrona bezpieczeństwa ludzi oraz porządku publicznego w komunikacji publicznej oraz na obszarach wodnych,
6. wykonywanie czynności zapewniających bezpieczeństwo i porządek w ruchu na drogach publicznych przez kierowanie tym ruchem oraz jego kontrolowanie,
7. realizowanie zadań związanych z likwidacją skutków zdarzeń drogowych oraz zabezpieczeniem procesowym śladów i dowodów,
8. edukacja mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży szkolnej, w zakresie bezpiecznego korzystania z dróg i przeciwdziałania zagrożeniom w ruchu drogowym,
9. zapewnienie właściwych warunków opieki nad nieletnimi przebywającymi w izbie dziecka oraz realizacja programów wychowawczych.

Sprawami bezpieczeństwa przeciwpożarowego, ratownictwa ogólnego zajmuje się Powiatowa Państwowa Straż Pożarna w Lidzbarku Warmińskim.

Zgodnie z ustawą z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej do podstawowych zadań Straży należy:

1. rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń,
2. organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń,
3. wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze,
4. kształcenie kadr dla potrzeb Państwowej Straży Pożarnej i innych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz powszechnego systemu ochrony ludności,
5. nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych,
6. prowadzenie prac naukowo-badawczych w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony ludności,
7. współpraca z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych,
8. współdziałanie ze strażami pożarnymi i służbami ratowniczymi innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi na podstawie wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych oraz odrębnych przepisów,
9. realizacja innych zadań wynikających z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych na zasadach i w zakresie w nich określonych.

Na terenie powiatu lidzbarskiego funkcjonują jednocześnie jednostki ochotniczej straży pożarnej:

1. Ochotnicza Straż Pożarna w Bażynach,
2. Ochotnicza Straż Pożarna w Henrykowie,
3. Ochotnicza Straż Pożarna w Kiwitach,
4. Ochotnicza Straż Pożarna w Lidzbarku Warmińskim,
5. Ochotnicza Straż Pożarna w Lubominie,
6. Ochotnicza Straż Pożarna w Mingajnach,
7. Ochotnicza Straż Pożarna w Orniecie,

8. Ochotnicza Straż Pożarna w Rogózu,
9. Ochotnicza Straż Pożarna w Runowie,
10. Ochotnicza Straż Pożarna w Strykowie,
11. Ochotnicza Straż Pożarna w Wilczkowie,
12. Ochotnicza Straż Pożarna w Żegotach,

W 2013 roku Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Lidzbarku Warmińskim odnotowała 872 wyjazdy do zdarzeń. W strukturze zdarzeń zauważalna jest utrzymująca się tendencja przewagi miejscowych zagrożeń (61,24%) nad pożarami (31,08%), fałszywe alarmy stanowią 7,68% wszystkich zdarzeń.

4.5 GOSPODARKA.

4.5.1 Działalność gospodarcza.

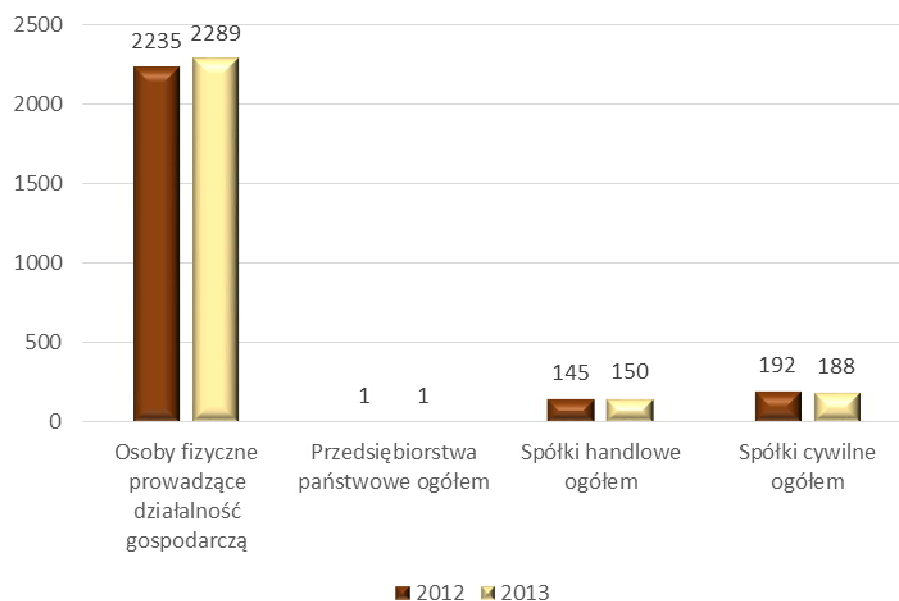
Gospodarka Powiatu Lidzbarskiego, podobnie jak i innych obszarów, zależna jest od wielu czynników. Są to m.in. dostępność komunikacyjna, wykwalifikowana kadra pracownicza, przystępność prawa i wiele innych. Dużym atutem Powiatu Lidzbarskiego jest droga krajowa nr 51, która biegnie w kierunku jedyne go towarowego przejścia granicznego z Obwodem Kaliningradzkim.

Podmioty gospodarcze według formy prowadzenia działalności w podziale na poszczególne jednostki samorządowe:

Jednostka terytorialna	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą		Przedsiębiorstwa państwowe ogółem		Spółki handlowe ogółem		Spółki cywilne ogółem	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Lidzbark Warmiński miasto	1 084	1 081	1	1	74	71	111	109
Kiwity gmina wiejska	106	113	0	0	6	7	4	4
Lidzbark Warmiński gmina wiejska	209	218	0	0	12	15	25	25
Lubomino gmina wiejska	131	136	0	0	17	18	10	10
Orneta gmina miejsko-wiejska	705	741	0	0	36	39	42	40

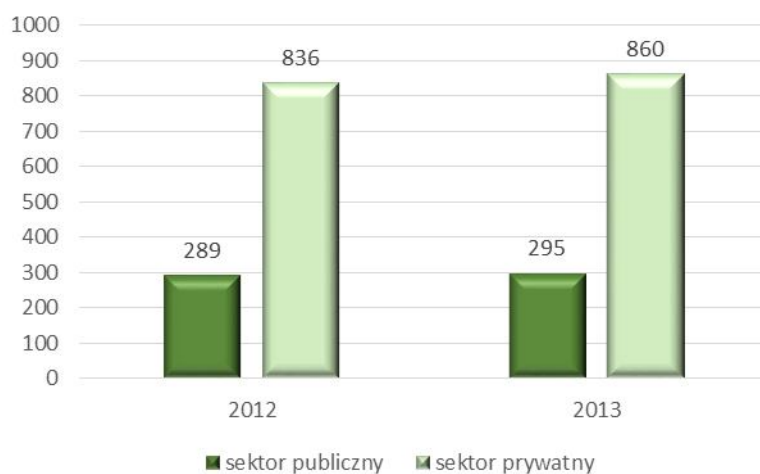
Źródło: dane GUS, Bank Danych Lokalnych

W 2013 r. na terenie Powiatu Lidzbarskiego funkcjonowało 2628 podmiotów gospodarczych. Dominującą formą prowadzonej działalności była działalność prowadzona przez osoby fizyczne.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W powiecie lidzbarskim w 2013 r. funkcjonowało 1155 podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

4.5.2 Turystyka.

Turystyka jest ważną dziedziną dla lokalnego rozwoju gospodarczego. Jest czynnikiem aktywizacji ekonomicznej, a dla mieszkańców uzupełniającym źródłem dochodu. Ze względu na walory przyrodniczo – krajobrazowe oraz kulturowe powiat posiada dogodne warunki dla rozwoju turystyki.

Obszar Powiatu Lidzbarskiego obejmuje 7 rzek oraz 6 jezior

Jezioro Blanki

Jezioro Symsar

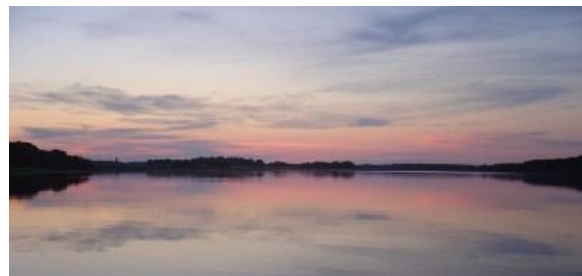
Jezioro Wielochowskie

Jezioro Tonka

Jezioro Taftowo

Jezioro Potar

Źródło: www.domwarminski.pl

W powiecie lidzbarskim funkcjonują Punkty Informacji Turystycznej. W Wysokiej Bramie w Lidzbarku Warmińskim funkcjonuje sezonowy punkt Informacji Turystycznej, który oferuje turystom materiały informacyjno-promocyjne dotyczące Lidzbarka Warmińskiego w kilku językach obcych, a także ulotki oraz foldery o Warmii

i Mazurach, programy wydarzeń kulturalnych i plany miasta. Stały Punkt Informacji Turystycznej znajduje się w budynku przy ul. Krasickiego 1 oferujący duży wybór folderów i publikacji o Warmii i Mazurach dostępnych w kilku wersjach językowych. Można też uzyskać informacje o wydarzeniach kulturalnych odbywających się w mieście.

Zakres usług, które świadczone są przez Centrum Informacji Turystycznej obejmuje:

- kompleksową informację o powiecie lidzbarskim,

- informację o wydarzeniach kulturalnych, sportowych odbywających się w mieście,
- poradnictwo turystyczne,
- sprzedaż wydawnictw turystycznych (mapy, przewodniki turystyczne, albumy, książki itp.),
- sprzedaż dukata lokalnego,
- ogólną informację o atrakcjach turystycznych w regionie.

W Punkcie Informacji Turystycznej znajduje się stanowisko komputerowe do bezpłatnego korzystania z internetu.

Punkt informacji turystycznej funkcjonuje również w Ornece. Punkt oferuje udzielenie wszelkiej informacji nt. atrakcji historycznych, rekreacyjnych i kulturalnych miasta oraz jego okolic. Punkt w Ornece wydał Folder Promocyjny Gminy Ornetą – turystyka, która inspiruj. Stworzona została również interaktywna mapa gminy Ornetą.

Przez obszar Powiatu Lidzbarskiego przebiegają szlaki turystyczne sprzyjające turystyce pieszej, rowerowej, wodnej.

Trasy rowerowe

Powiat Lidzbarski znajduje się na szlaku trasy rowerowej Tysiąca Jezior Północnych. Trasa ta na teren Polski z zachodu Europy wprowadzona jest w Choszcznie wiąże Pojezierze Pomorskie z Pojezierzem Mazurskim, na które wkracza po przekroczeniu Pojezierza Chełmińskiego - Dobrzyńskiego i Iławskiego. Na obszarze województwa Warmińsko Mazurskiego trasa ta prowadzona jest przez Iławę, Ostródę, Olsztyn, Lidzbark Warmiński, Kętrzyn, Węgorzewo, Gołdap w kierunku Litwy i Białorusi.

Uzupełnieniem na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego tras międzynarodowych są m.in.

- odgałęzienie od trasy Tysiąca Jezior Północnych z Lidzbarka Warmińskiego w kierunku przejścia granicznego w Bezledach do Kaliningradu.
- obecnie realizowany projekt budowy tras rowerowych ze środków Programu Operacyjnego Polska Wschodnia. **„Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej”** to pięć projektów regionalnych, które utworzą spójną trasę rowerową biegnącą przez pięć województw: lubelskie (ok. 350 km), podkarpackie (ok. 430 km), podlaskie (ok. 590 km), świętokrzyskie (ok. 190 km) i warmińsko-mazurskie (ok. 420 km). Będzie ona przeprowadzona przez atrakcyjne obszary, m.in. miejsca cenne przyrodniczo, zabytki, ważne węzły komunikacyjne, przesiadkowe. W projekcie zaplanowano modernizację już istniejących tras rowerowych, budowę nowych, wykorzystanie istniejących dróg o niewielkim natężeniu ruchu, utworzenie sieci miejsc postojowych i odpowiednie oznakowanie całego szlaku.

Na trasie z Lidzbarka Warmińskiego poprzez Długolękę, Bobrownik, Łaniewo, Poborowo, Wolnicę, Opin, Krosno do Orneta przebiega ścieżka rowerowa o długości 27,86 km. Czas przejazdu ścieżką wynosi ok. 2 godzin. Przebiega po starym nasypie kolejowym linii Orneta – Lidzbark Warmiński – Sątopy Samulewo, funkcjonującej w latach 1905 – 1945.

Trasa rozpoczyna się w Lidzbarku Warmińskim, od drogi wojewódzkiej nr 513 i prowadzi wzdłuż rzeki Łyny, w rejonie wsi Długolęka i Bobrownik.

Cały szlak biegnie wśród pól uprawnych i lasów, charakteryzujących się równinnym, na przemian z pagórkowatym ukształtowaniem terenu, stwarzając w ten sposób idealne warunki dla rekreacji i wypoczynku. Dodatkowym urozmaicheniem rowerowych wędrówek są liczne wiadukty i przydrożne kapliczki o dużych walorach historycznych i krajobrazowych. Na całej długości ścieżki znajdziemy tabliczki informujące o przebiegu trasy oraz okolicznych miejscach wartych zobaczenia. o przejechaniu ok. 7 km dojeżdżamy do pierwszej „stacji” – Łaniewo. Znajduje się strefa wypoczynkowa dla rowerzystów, z wyznaczonym miejscem do grillowania, ławeczkami i stolikami. Kolejne miejsce wypoczynkowe, w okolicy 21 km, to „stacja” Opin. Tu również znajdziemy drewnianą stacyjkę kolejową. W Ornecie szlak rowerowy przecina drogę wojewódzką nr 513, po czym podąża byłym nasypem kolejowym, zmierzając do końca ścieżki - ul. Krośnieńskiej.

Trasy pieszo-samochodowe

Szlak Kopernikowski - to pieszy szlak turystyczny, biegnący głównie przez miejsca związane z pobytem i pracą Mikołaja Kopernika. Rozpoczyna się przy Wysokiej Bramie w Olsztynie, skąd biegnie przez tereny województwa warmińsko-mazurskiego, pomorskiego oraz kujawsko-pomorskiego ku Toruniowi. Długość odcinka położonego na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wynosi 237 km.

Szlak Zamków Gotyckich prowadzi przez Warmię, Mazury, Powiśle i Kaszuby. To samochodowa trasa turystyczna grupująca 12 gotyckich zamków. Znajdują się wśród nich zarówno zamki biskupie, kapitulne, jak i krzyżackie. Szlak administrowany jest przez Stowarzyszenie Gmin Polskie Zamki Gotyckie. Szlak jest znakowany, istnieją różne warianty jego przebiegu. Szlak ma długość 642 km i obejmuje zamki w :

- Bytowie,
- Malborku,
- Sztumie,
- Kwidzynie,
- Olsztynie,
- Nidzicy,
- Ostródzie,
- Prabutach,
- Lidzbarku Warmińskim,
- Kętrzynie,
- Rynie,
- Gniewie,

- Nowem nad Wisłą.

Szlaki kajakowy – „Kajakiem po Łynie”

Szlak kajakowy po rzece Łynie obejmuje obszar rzeki od jej źródeł zlokalizowanych w okolicach Nidzicy aż do granicy państwa z Obwodem Kaliningradzkim. Długość szlaku to około 200 km spływu. W granicach Powiatu Lidzbarskiego zorganizowano 4 przystanie kajakowe:

- w miejscowościach Łaniewo i Rogóż,
- przy ul. Kalinowskiego i Kopernika w Lidzbarku Warmińskim.

Szlak kajakowy został szczegółowo opisany w przewodniku turystycznym „Przewodnik – kajakiem po Łynie”.

Termy Warmińskie

Termy Warmińskie jest to wspólne przedsięwzięcie Powiatu Lidzbarskiego i gminy miejskiej Lidzbark Warmiński. Realizacja inwestycji pozwoli na wykorzystanie potencjału historycznego, kulturowego i przyrodniczego. Podjęte w związku z tym działania mają na celu poprawę i rozwój całorocznej infrastruktury rekreacyjnej, a tym samym rozwój turystyki zarówno w Gminie Miejskiej Lidzbark Warmiński jak i w powiecie lidzbarskim.

„Termy Warmińskie” to kompleks basenowo – wypoczynkowy, wykorzystujący wody termalne, wraz z całoroczną wielofunkcyjną infrastrukturą rekreacyjną, zostały zaprojektowane z wykorzystaniem naturalnego ukształtowania terenu działki, jej spadków i walorów widokowych. W jego skład wchodzi m.in.:

- zespół basenów,
- budynek Centrum Konferencyjnego z salami o różnej wielkości, restauracją, salą klubową, kręgielnią,
- wioska wakacyjna - 33 domki, przeznaczone dla rodzin z dziećmi,
- centrum aktywności,
- parkingi: podziemny i naziemny wraz z niezbędnymi szlakami komunikacyjnymi,
- zieleń i elementy małej architektury.

Budowa nowoczesnego, unikatowego obiektu, zapewni dostęp do całorocznej oferty sportowej, rekreacyjnej i rehabilitacyjnej.

4.6 Infrastruktura techniczna.

4.6.1 Układ drogowy.

Układ komunikacyjny Powiatu Lidzbarskiego zbudowany jest z sieci drogowej oraz kolejowej.

Jedyna czynna, na chwilę obecną, trasa kolejowa prowadzi z Olsztyna przez Gutkowo, Cerkiewnik, Swobodę, Dobre Miasto, Bzowiec, Rogiedle, Lubomino do Ornety i dalej przez Henrykowo, Pieniężno, Żugienie, Wysoką Braniewską, Jarzębiec, Grodzie do Braniewa.

W roku 2006 zamknięta została trasa wiodąca z Czerwonki przez Jeziorany, Lidzbark Warmiński gdzie dzieliła się na kierunki Górowo Iławeckie oraz Bartoszyce – granica państwa z Obwodem Kaliningradzkim. Stacja w Lidzbarku Warmińskim funkcjonowała od 01 października 1899 do 1 czerwca 2006 roku.

Sieć drogowa składa się z szeregu dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

Drogi krajowe przebiegające przez Powiat Lidzbarski:

- **droga nr 51 Olsztynek – Olsztyn – Lidzbark Warmiński – Bartoszyce – Bezledy – przejście graniczne (Rosja – Obwód Kaliningradzki)**. Na odcinku Olsztyn – granica państwa założono dla niej klasę techniczną GP (główna ruchu przyspieszonego). Droga przenosi ruch w kierunku międzynarodowego przejścia granicznego w Bezledach. Jest ważnym powiązaniem miasta Lidzbarka Warmińskiego z Olsztynem.

Drogi wojewódzkie przebiegające przez Powiat Lidzbarski:

- **droga nr 513 Pasłęk – Orneta – Lidzbark Warmiński – Wozławki**. Droga klasy G, na odcinku Pasłęk – Orneta przenosi ruch o charakterze gospodarczym, a na odcinku Orneta – Wozławki turystyczny. Jest to ważna droga w układzie komunikacyjnym województwa, ponieważ wiąże ze sobą drogi krajowe nr S7, nr 51 i nr 57, a poprzez drogę nr 527 umożliwia powiązanie z drogą nr 22. Wiaże ze sobą 3 powiaty: elbląski, lidzbarski, bartoszycki oraz miasta: Pasłęk, Ornetę i Bisztynek. W chwili obecnej droga jest w trakcie przebudowy.

- **droga nr 511 granica państwa (Rosja – Obwód Kaliningradzki) – Górowo Iławeckie – Lidzbark Warmiński**. Droga klasy Z, przenosi ruch lokalny turystyczny z terenów przygranicznych, wiąże ze sobą dwa ośrodki miejskie: Górowo Iławeckie i Lidzbark Warmiński.

- **droga nr 507 Braniewo – Pieniężno – Orneta – Lubomino – Dobrze Miasto gdzie łączy się z drogą krajową nr 51**. Droga przenosi ruch lokalny turystyczny, w tym z terenów przygranicznych; bezpośrednio połącznie z drogą krajową nr 22.

- **droga nr 528 Orneta – Miłakowo – Morąg**. Droga przenosi ruch lokalny gospodarczy.

Drogi powiatowe przebiegające na terenie Powiatu Lidzbarskiego:

L.p.	Nr drogi	Nazwa drogi	Od km	Do km	Długość w km
1.	1535 N	Lidzbark Warmiński - Jeziorany	0+281	14+145	13,864
2.	1356 N	Orneta - Wolnica - Lidzbark Warmiński	12+122	28+320	16,200
3.	1403 N	Lubomino - Wolnica	0+000	7+063	7,063
4.	1346 N	Pieniężno - Lechowo - Babiak	14 + 961 12+122	15+465 17+084	0,504
5.	1399 N	Bornity - Nowy Dwór	7+816	15+761	7,945
6.	1357 N	Górowo Iław. - Babiak	10+346	16+156	5,810
7.	1360 N	Pityny - Lubomino	0+000	10+253	10,253
8.	1407 N	Zagony - Świątki - Jonkowo - dr.	0+000	5_208	5,208

		woj. nr 527			
9.	1415 N	Dr. nr 1342 N - Piotraszewo - Prasłity	0+000	0+808	0,808
10.	1549 N	Samolubie - Kierwiny	0+000	11+369	11,369
11.	1547 N	Rogóż - Kiwity	0+000	10+422	10,422
12.	1533 N	Lidzbark Warmiński -Suryty - Kłębowo	0+914	22+858	21,944
13.	1529 N	Dr. kraj. nr 51 - Kochanówka	0+000	5+834	5,834
14.	1397 N	Gr. Państwa - Piotrowiec - Mingajny	19+879	28+835	8,956
15.	1350 N	Spędy - Augustyny	0+000	9+400	9,400
16.	1525 N	Kicina- Jagoty -Lidzbark Warmiński	3+395	8+572	5,177
17.	1946 N	Blanki - Kobiela	3+232	11+840	8,608
18.	1416 N	Nowosady - Kłębowo	5+828	7+771	1,943
19.	1356 N	Orneta - Wolnica - Lidzbark Warmiński	0+275	4+472	4,197
20.	1412 N	Runowo - Łaniewo - dr. kraj nr	0+000	8+145	8,145
21.	1525 N	Kicina - Jagoty - Lidzbark Warmiński	2+135	3+393	1,260
22.	1954 N	Wapnik - Limity - Sportyny	0+000	4+280	4,280
23.	1952 N	Lubomino.- Świekity	0+000	7+710	7,710
24.	1364 N	Świekity - Rogiedle - Prasłity - Smolajny	0+000	9+372	9,372
25.	1362 N	Lubomino - Samborek	0+000	4+108	4,108
26.	1405 N	Biała Wola - Piotrowo - Wilczkowo - dr. nr 1409 N	0+000	6+765	6,765
27.	1950 N	Wolnica .- Miejska Wola	0+000	7+548	7,548
28.	1413 N	Zagony. - Wolnica	0+000	10+249	10,249
29.	1358 N	Gronowo - Piotraszewo	0+000	1+084	1,084
30.	1409 N	Elądyty Wielkie - Konradowo dr. nr 1407 N	0+000	1+330	1,330
31.	1417 N	Wilczkowo - Konradowo	0+000	1+340	1,340
32.	1418 N	Dobre Miasto - Suryty	8+410	13+703	5,293
33.	1523 N	Dwórzno - Janikowo - Ignalin	5+606	18+942	7,188
34.	1541 N	Kosty - Wajsnory - Rodnowo - Kotowo - Rogóż	7+769	13+269	5,500
35.	1543 N	Kotowo - Lidzbark Warmiński	0+000	8+942	8,942
36.	1406 N	Lidzbark Warm. - Klajdyty	0+000	7+264	7,264
37.	1400 N	Krekole - Galiny - Maszewy	0+000	2+246	2,246
38.	1551 N	Dr. nr 1408 N -Kiwity - Polkajmy Franknowo	0+000	7+806	7,806
39.	1946 N	Blanki - Kobiela	0+000	3+232	3,232
40.	1527 N	Miłogórze - dr. nr 1418 N	0+000	6+749	6,749
41.	1356 N	Orneta - Wolnica - Lidzbark Warmiński	4+472	12+120	7,648
42.	1412 N	Runowo - Łaniewo - dr. kraj. Nr 51	8+145	11+556	3,411

43.	1336 N	Babiał - Runowo	0+000	7+627	7,627
44.	1408 N	Kiersnowo - Trutnowo	0+000	3+982	3,982
45.	1414 N	Ignalin - Wielochowo	0+000	6+592	6,592
46.	1545 N	Rogóż - Sarnowo	0+000	4+563/TD>	4,563
47.	1416 N	Nowosady - Kłębowo - Kraszewo	0+000	5+828	5,828
48.	1410 N	Rokitnik - Sułowo - Bisztynek	0+000	0+499	0,499
49.	1420 N	Tolniki Wielkie - Księżno Troszkowo - Unikowo	0+000	6+191	6,191
50.	1531 N	Suryty - Radostowo	0+000	1+980	1,980
51.	1481 N	Żegoty - Frankowo	0+000	1+960	1,960

Źródło: zasoby internetowe Zarządu Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim www.zdplw.pl

Na terenie Powiatu Lidzbarskiego w roku 2012 istniało ogółem 579,30 km dróg powiatowych w tym: 233,30 km dróg o nawierzchni twardej, 224,20 km dróg o nawierzchni ulepszonej oraz 121,8 km dróg o nawierzchni gruntowej.

Drogi gminne przebiegające przez teren Powiatu Lidzbarskiego

Drogi gminne stanowią ważną część szlaków komunikacyjnych powiatu. To dość dobrze rozwinięta sieć dróg lokalnych łączących ze sobą wszystkie drogi wyższego rzędu. Drogi gminne stanowią podstawowy układ komunikacyjny wewnętrzny poszczególnych miast. Przejmują ruch lokalny a także zewnętrzny z dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych.

W 2012 roku na terenie powiatu istniało 385,40 km dróg gminnych, w tym 43,80 km o nawierzchni twardej, 35,30 km o nawierzchni ulepszonej oraz 306,30 km dróg o nawierzchni gruntowej.

4.6.2 Gospodarka wodno-ściekowa.

Gospodarka wodna

Wszystkie gminy znajdujące się na terenie Powiatu Lidzbarskiego korzystają wyłącznie z ujęć wody podziemnej. Dotyczy to zarówno wody podziemnej pobieranej na cele socjalno-bytowe, jak też wody zużywanej na potrzeby przemysłu.

Dla zaspokojenia potrzeb związanych z poborem wody, w każdej z 5 gmin należących do Powiatu Lidzbarskiego znajduje się po kilka ujęć wody podziemnej. Pobrana woda podziemna z reguły posiada znacznie wyższą zawartość soli żelaza i manganu w stosunku do dopuszczalnych norm, stąd wynika konieczność jej uzdatnienia z zastosowaniem technologii pozwalającej wyeliminować nadmiar tych soli.

Gminy nie wskazują istotnych problemów związanych z uzdatnianiem wody. Wyjątek pod tym względem stanowią dwie stacje uzdatniania wody podziemnej, znajdujące się na terenie gminy Orneta (stacja uzdatniania wody w mieście Orneta oraz stacja uzdatniania w miejscowości Mingajny), które mają problemy z redukcją manganu.

W większości przypadków, pobrana woda podziemna, po jej uzdatnieniu, trafia do sieci wodociągowych, skąd jest odbierana bezpośrednio przez poszczególnych odbiorców. W niektórych gminach wiejskich практикуje się także utrzymywanie kilku publicznych studni głębinowych, które służą do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę, tzw. "na wylewkę".

Na terenie Powiatu Lidzbarskiego jednostkami zajmującymi się administracją sieci wodociągowej są:

- dla gminy miejskiej Lidzbark Warmiński – Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. Z o.o. w Lidzbarku Warmińskim,
- dla gminy wiejskiej Lidzbark Warmiński – ZBZG „EKOWOD” z/s w Bartoszczach,
- dla gminy miejsko-wiejskiej Orneta - Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. Z o.o. w Orniecie,
- dla gminy Kiwity – Urząd Gminy w Kiwitach,
- dla gminy Lubomino – EKOWOD Bartoszyce.

Długość sieci wodociągowej na terenie powiatu systematycznie rośnie, wzrasta również liczba mieszkańców powiatu korzystająca z sieci wodociągowej.

	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	622,9	633,4	664,3	708,5	711,8
długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	117,8	117,8	117,8	117,8	122,1
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	4591	4777	4790	4874	4882
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	1157,5	1155,5	1153,2	1143,8	1116,3
ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	25216	25184	25614	25466	25378
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	37091	37167	37811	37736	37634
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m3	27,2	27,1	26,6	26,5	26,0
zużycie wody w gospodarstwach domowych w miastach na 1 mieszkańca	m3	30,1	29,6	28,6	27,7	27,9
zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca	m3	22,7	23,4	23,7	24,7	23,1

Źródło: dane GUS, Bank Danych Lokalnych

Gospodarka kanalizacyjna

Woda doprowadzona siecią wodociągową i pobrana w celu zaspokojenia potrzeb komunalnych i gospodarczych mieszkańców Powiatu Lidzbarskiego, zostaje w znacznym stopniu (stanowiącym różnicę pomiędzy łącznym poborem wody z sieci, a jej bezzwrotnym wykorzystaniem) zamieniona w ścieki.

W zależności od tego, czy pobrana woda została zużyta na cele socjalno-bytowe, czy też na cele związane z przemysłem, powstałe ścieki można podzielić na ścieki komunalne oraz przemysłowe. Ścieki te posiadają różne parametry fizyko – chemiczne oraz cechują się różną podatnością na oczyszczanie, niemniej można stwierdzić z wszelką pewnością, że zarówno jedno jak i drugie, stanowią element wybitnie niekorzystny dla środowiska gruntowo – wodnego. Z tego powodu należy dążyć do jak najlepszego oczyszczenia powstałych ścieków, przed ich końcowym wprowadzeniem do środowiska, czyli jak największej redukcji wszystkich niekorzystnych dla środowiska substancji. Dotyczy to zarówno substancji organicznych zawartych w odprowadzanych ściekach, jak też specyficznych pierwiastków mających wybitnie niekorzystny wpływ na jakość wód powierzchniowych (jest to grupa tzw. związków biogennych lub inaczej biogenów, które jeżeli występują w nadmiarze w wodach powierzchniowych, powodują przyspieszoną eutrofizację tych wód – dotyczy to w głównej mierze związków azotu i fosforu, które w dużym stężeniu występują w ściekach nieoczyszczonych).

Z tego punktu widzenia należy mieć na uwadze, że każdy m³ odprowadzonych ścieków, które nie zostały uprzednio oczyszczone, przyczynia się do mniej korzystnego stanu środowiska, co przejawia się także w istotnym pogorszeniu parametrów fizyko – chemicznych analizowanych prób wody, pobranych za miejscem zrzutu ścieków.

Na obszarze Powiatu Lidzbarskiego systematycznie rośnie długość czynnej sieci kanalizacyjnej a wraz z nią liczba ludności korzystającej z sieci:

	Jedn. miary	2008	2009	2010	2011	2012
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	75,5	75,5	81,9	101,6	101,6
długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1733	1746	1750	1826	1829
ścieki odprowadzone	dam3	973,3	964,2	929	932	899
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	23043	23014	23401	23267	23190
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	25900	25864	26298	26375	26285

Źródło: dane GUS, Bank Danych Lokalnych

4.6.3 System elektroenergetyczny.

Województwo warmińsko-mazurskie jest zasilane z krajowego systemu elektroenergetycznego linią WN 400 kV relacji Gdańsk Błonie–Olsztyn Mątki oraz liniami WN 220 kV: Ostrołęka–Olsztyn 1, Włocławek–Olsztyn 1 i Ostrołęka–Ełk. Transformacja energii z ww. linii na napięcie 110 kV następuje w stacjach transformatorowych 400/110 kV Olsztyn Mątki oraz 220/110 kV Olsztyn.

Układ linii elektroenergetycznych wysokich napięć dla północnej części województwa jest wystarczający i nie stwarza ograniczeń rozwoju.

4.6.4 System gazowy.

Województwo warmińsko-mazurskie zaopatrywane jest w gaz ziemny z krajowego systemu sieci gazowniczych od węzła Rembelszczyzna k. Warszawy współpracującego z układem dosyłowym gazu importowanego z Europy Wschodniej. Gaz jest dostarczany gazociągiem DN 700 Podlasie–ZPG Rembelszczyzna. Województwo warmińsko-mazurskie jest zasilane z układu przesyłowego wysokiego ciśnienia relacji Rembelszczyzna–Włocławek 2 × DN 500.

Główne zasilanie województwa jest wykonane z kierunku:

- Płońsk–Ciechanów dwoma rurociągami wysokiego ciśnienia DN 200, DN 400 do Nidzicy i DN 200, DN 150 do Olsztyna,
- Włocławek–Wybrzeże rurociągiem DN 400 przechodzącym poprzez województwa: kujawsko-pomorskie i pomorskie.

Na terenie województwa nie ma spiecia powyższych gazociągów zasilających. W województwie jedynie 24 miasta (czyli około 50% wszystkich miast) zaopatrywane są w gaz ziemny przewodowy. Tylko nieliczne miejscowości gminne (2% ludności wiejskiej) posiadają gaz przewodowy. Generalnie brak jest uzbrojenia terenów wiejskich w sieć gazową średniego i niskiego ciśnienia.

Mimo posiadania ostatecznych źródeł gazu ziemnego w postaci gazociągów magistralnych zagrożeniem dla dalszego rozwoju gazownictwa jest brak sieci przesyłowej wysokiego ciśnienia do poszczególnych jednostek osadniczych.

W części wschodniej, północno-zachodniej i południowo-zachodnie województwa brak jest gazociągów magistralnych i sieci podstawowej wysokiego ciśnienia.

4.6.5 Zagospodarowanie przestrzenne.

Obszar obejmujący granice administracyjne Powiatu Lidzbarskiego odznacza się zróżnicowaną rzeźbą terenu, wynikającą z sąsiedztwa terenów równinnych z obszarami wysoczyzn pojeziernych jak i terenów obniżonych w stosunku do otoczenia. Charakterystyczna dla Pobrzeży Bałtyckich w tej części województwa strefa pojezierna zaznacza się wyraźną krawędzią wysoczyzn na odcinku ok. 110 km od okolic Pasłęka przez Ornetę, Lidzbark Warmiński, okolice Reszla, Kętrzyna do Węgorzowa. Deniwelacje w pasie krawędzi wysoczyzn sięgają miejscami do 100 m, na odcinkach 5-10 km. Na północ od krawędzi strefy pojezierniej występuje na przemian strefa obniżeń i wzniesień Pobrzeża Bałtyckiego w postaci Wzniesienia

Górowskiego z Górą Zamkową (215,6 m npm) oraz rozległej, nieckowatej kotliny Niziny Sępopolskiej (dno po zastoisku wód polodowcowych) o wysokościach do 30-40 m npm.

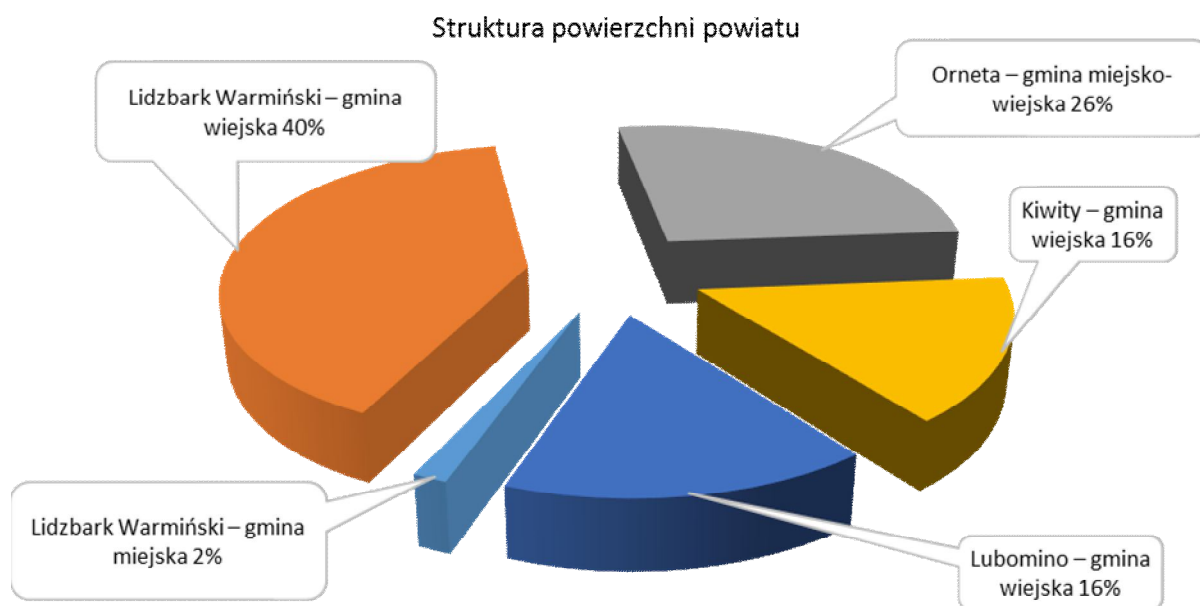
Różnice w wysokościach między wzniesieniami a obniżeniami, średnio 20-30 m miejscami dochodzą do 60m. Doliny Pasłęki, Łyny, Symсарny, Elmy i innych rzek i strumieni w tym rejonie tworzą w tak zróżnicowanym terenie głębokie przełomy, rozcięcia erozyjne.

Wspólną cechą krain tej części województwa (Powiatu Lidzbarskiego) obok urozmaiconej rzeźby terenu, jezior, licznych rzek i strumieni są urodzajne gleby o wysokiej urodzajności i dość niska lesistość.

Powiat Lidzbarski swoim zasięgiem terytorialnym obejmuje obszar 92 500 ha, w tym poszczególne gminy powiatu stanowią:

Jednostka administracyjna	Powierzchnia w ha
Lidzbark Warmiński – gmina miejska	1 435
Lidzbark Warmiński – gmina wiejska	37 212
Orneta – gmina miejsko-wiejska	24 426
Kiwity – gmina wiejska	14 509
Lubomino – gmina wiejska	14 921
Powiat lidzbarski ogółem	92 500

Źródło: Dane Starostwo Powiatowe w Lidzbarku Warmińskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GUS

Na terenie Powiatu Lidzbarskiego struktura zagospodarowania gruntów przedstawia się następująco:

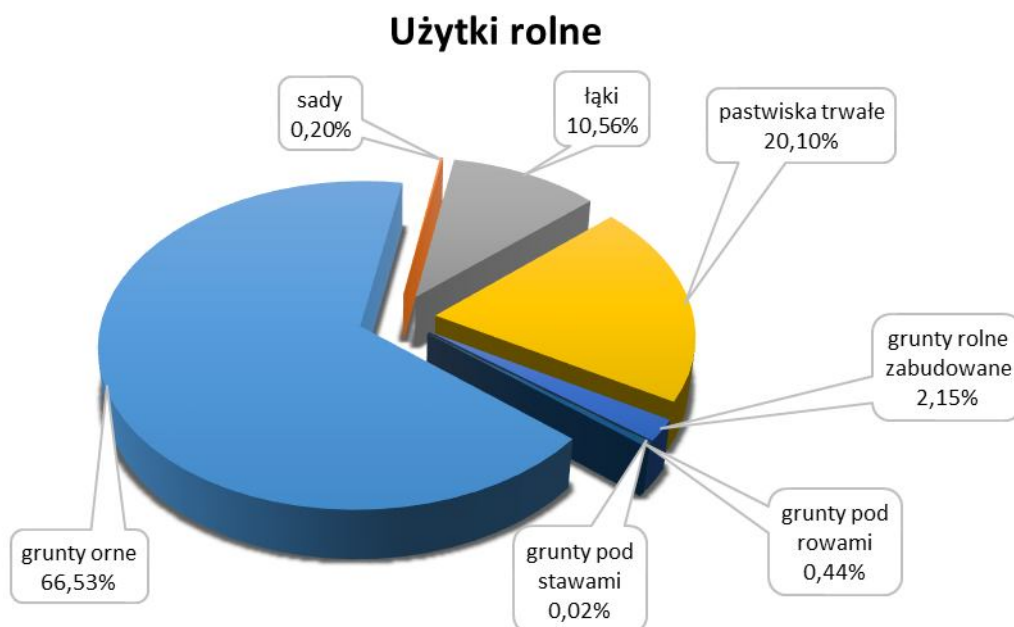
Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha
użytki rolne	56 150
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	27 041

grunty pod wodami	1 381
grunty zabudowane i zurbanizowane	3 180
użytki ekologiczne	119
tereny różne	172
nieużytki	4 276

Źródło: Dane Starostwa Powiatowego w Lidzbarku Warmińskim

Na terenie Powiatu Lidzbarskiego dominującym sposobem zagospodarowania gruntów są użytki rolne stanowiące prawie 61% ogólnej powierzchni powiatu. Grunty zajęte pod kompleksy leśne w tym grunty zadrzewione i zakrzewione stanowią 29 % powierzchni powiatu, natomiast grunty zabudowane i zurbanizowane to zaledwie 3,44% powiatu.

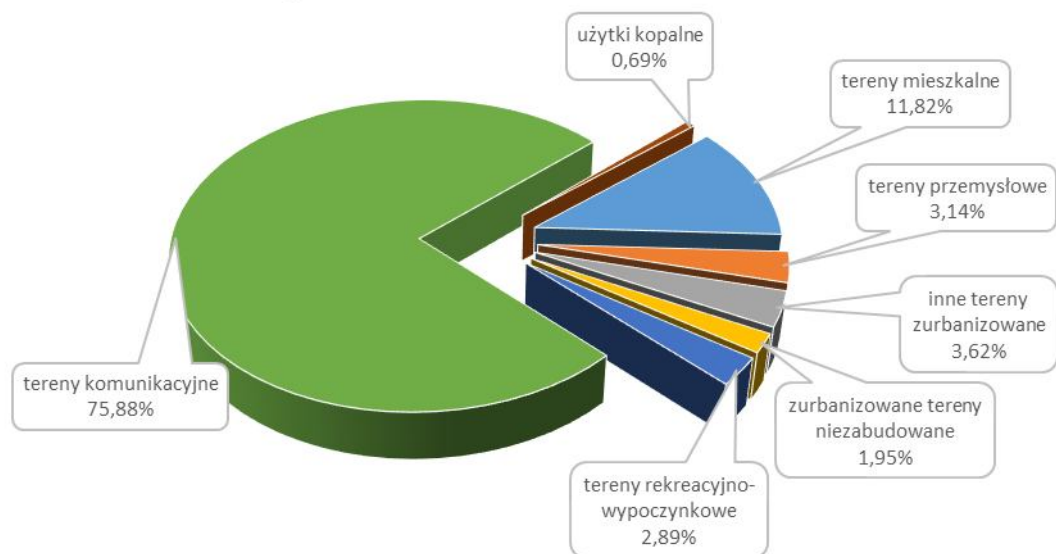
Struktura użytkowania użytków rolnych przedstawia się następująco:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Lidzbarku Warmińskim

Struktura gruntów rolnych wskazuje na ich różnorodny sposób użytkowania. Dominują grunty orne oraz pastwiska i łąki. Struktura niniejsza potwierdza prorolniczy charakter Powiatu Lidzbarskiego.

Grunty zabudowane i zurbanizowane

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Lidzbarku Warmińskim

Struktura gruntów zabudowanych i zurbanizowanych wskazywać może na dość dobre wewnętrzne skomunikowanie obszaru powiatu, o czym świadczyć może bardzo duży udział terenów komunikacyjnych, przy jednoczesnym zamieszkałym obszarze stanowiącym jedynie 12% powierzchni. Jednakże pamiętać należy, iż tereny komunikacyjne to nie tylko ściśle tereny pod drogami, ale także wszelka infrastruktura drogowa, m.in. pobocza, czy parkingi. Niniejsza kategoria obejmuje również tereny kolejowe stanowiące 13,92% powierzchni terenów komunikacyjnych i 10,57% ogólnej powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych.

4.7 Infrastruktura społeczna.

4.7.1 Oświata i wychowanie.

Na terenie Powiatu Lidzbarskiego funkcjonują następujące jednostki oświatowe:

Gmina Kiwity:

- Zespół Szkół w Kiwitach,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Kiwitach.

Miasto Lidzbark Warmiński

- Przedszkole Nr 5,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny Szkoła Podstawowa Nr 4,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny Przedszkole Nr 6,
- Szkoła Podstawowa Nr 1,
- Szkoła Podstawowa Nr 3,
- Gimnazjum Nr 1,
- Gimnazjum Nr 2,

- Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Kazimierza Jagiellończyka tworzony przez:
 - Liceum Ogólnokształcące (szkoła ponadgimnazjalna),
 - Liceum Profilowane o kierunku zarządzanie informacją (szkoła ponadgimnazjalna),
 - Liceum Ogólnokształcące (po szkole podstawowej),
 - Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych (na podbudowie szkoły zawodowej).
- Zespół Szkół i Placówek Oświatowych w Lidzbarku Warmińskim tworzony przez:
 - Technikum żywienia i usług gastronomicznych,
 - Technikum kelnerskie,
 - Technikum Obsługi turystycznej,
 - Liceum ogólnokształcące,
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa.
- Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica tworzony przez:
 - Technikum Nr 1,
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa,
 - Technikum Uzupełniające dla Dorosłych.
- Ośrodek Doskonalenia i Doskonalenia Zawodowego,
- Miejska Biblioteka Pedagogiczna,
- Miejska Biblioteka Publiczna.

Ponadto w Lidzbarku Warmińskim funkcjonuje Centrum Edukacji, które jest stowarzyszeniem oświatowym o charakterze naukowo-technicznym prowadzonym przez W-MZDZ w Olsztynie, z siedzibą przy ul. Orła Białego 7. Obecnie w ramach Centrum Edukacji ZDZ w Lidzbarku Warmińskim zarejestrowane są cztery zaoczne szkoły: Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych; Szkoła Policealna dla Dorosłych (technik administracji) oraz Gimnazjum dla Dorosłych.

Gmina Lidzbark Warmiński

- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Ks. bp gen. broni Tadeusza Płoskiego w Kłębowie,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Runowie,
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Karola Wojtyły w Kraszewie,
- Zespół Szkół w Rogózu,
- Publiczne Gimnazjum w Kraszewie.

Gmina Lubomino

- Szkoła Podstawowa w Wilczkowie,
- Zespół Szkół w Lubominie,

- Gimnazjum w Lubominie ,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Lubominie.

Gmina Orneta

- Przedszkole Nr 1,
- Przedszkole Nr 2,
- Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Mjr. H. Sucharskiego,
- Szkoła Podstawowa Nr 4 ,
- Szkoła Podstawowa w Mingajnach,
- Szkoła Podstawowa w Bażynach,
- Gimnazjum Nr 1,
- Gimnazjum Nr 2,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących,
 - Zespół Szkół Zawodowych tworzony przez
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa,
- Technikum Ekonomiczne,
- Liceum Profilowane,
- Liceum Handlowe,
- Wieczorowe Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych,
- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Orniecie wraz z Filiami w Henrykowie i Bażynach.

4.7.2 Opieka zdrowotna.

Na terenie Powiatu Lidzbarskiego działa szereg instytucji, których zadaniem jest dbanie o zdrowie mieszkańców. Stanowiący jednostkę organizacyjną Powiatu Lidzbarskiego Zespół Opieki Zdrowotnej posiadający w swoich strukturach:

- 1.1. Szpital Powiatowy im. Marii Skłodowskiej Curie, przy ul. Bartoszyckiej 3.
- 1.2. Powiatowy ośrodek leczenia pozaszpitalnego obejmującego,
 - a) Powiatowy Ośrodek Terapii - Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu,
 - b) Powiatowy Ośrodek Rehabilitacji - Ośrodek Rehabilitacji Diennej.
- 1.3. Powiatowa Przychodnia Specjalistyczna obejmująca:
 - a) Powiatowa Poradnia Specjalistyczna w Lidzbarku Warmińskim,
 - b) Powiatowa Poradnia Specjalistyczna Orneta,
 - c) Podstawowa opieka zdrowotna - nocna i świąteczna pomoc medyczna,
 - d) Ratownictwo medyczne Lidzbark Warmiński - zespół ratownictwa medycznego specjalistyczny,
 - e) Ratownictwo medyczne Orneta - zespół ratownictwa medycznego podstawowy.

Powiat Lidzbarski jako jednostka nadzorująca działalność Zespołu Opieki Zdrowotnej w przeciągu najbliższych lat planuje podjąć działania związane z utrzymaniem ale i rozwojem świadczeń medycznych oferowanych w placówkach wchodzących w skład Zespołu. Planuje się m.in.:

1. Stworzenie oddziału chirurgii jednego dnia: urologia, laryngologia,
2. Stworzenie dziennego ośrodka opieki psychiatrycznej,
3. Wzmocnienie ratownictwa medycznego o dodatkowy zespół podstawowy, stacjonujący w Lidzbarku Warmińskim,
4. Przeniesienie do szpitala poradni chirurgicznej,
5. Rozwój świadczeń medycznych prowadzonych w pracowni endoskopii,
6. Utworzenie pracowni tomografii komputerowej,
7. Wydzielenie z oddziału wewnętrznego oddziału kardiologii.

W Lidzbarku Warmińskim działa także 8 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej, 8 aptek, prywatne gabinety lekarskie i stomatologiczne, prywatne pracownie protetyczne, indywidualne praktyki pielęgniarstwa oraz gabinety ćwiczeń ruchowych, rehabilitacji i odnowy.

Wykaz aptek funkcjonujących w Lidzbarku Warmińskim

- Apteka "CENTRUM", ul. Plac Wolności 6, 11-100 Lidzbark Warmiński,
- Apteka "DBAM O ZDROWIE", ul. Konstytucji 3-go Maja 3, 11-100 Lidzbark Warmiński,
- Apteka "LIPOWA" ul. Lipowa 2c, 11-100 Lidzbark Warmiński,
- Apteka "DBAM O ZDROWIE" ul. Poniatowskiego 2, 11-100 Lidzbark Warmiński,
- Apteka "MELISSA" ul. 11-go Listopada 15, 11-100 Lidzbark Warmiński,
- Apteka "KU ZDROWIU" ul. Świętochowskiego 2, 11-100 Lidzbark Warmiński,
- Apteka „LIDZBARSKA” ul. Świętochowskiego 7a, 11-100 Lidzbark Warmiński,
- Apteka "KWADRAT" ul. Bartoszycka 12, 11-100 Lidzbark Warmiński.

Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "ZDROWIE", 11 Listopada 15, 11-100 Lidzbark Warmiński,
- Lidzbarskie Centrum Medyczne ESKULAP Ewa Steckiewicz ul. Aleksandra Świętochowskiego 7 B, 11-100 Lidzbark Warmiński,
- Medyczne Centrum Joannitów, ul. Ratuszowa 5, 11-100 Lidzbark Warmiński,
- Samodzielny Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "MEDICUS" ul. 11 Listopada 15, 11-100 Lidzbark Warmiński,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "GRA - MED", ul. Szwoleżerów 8, 11-100 Lidzbark Warmiński,
- Niepubliczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej IZA-MED. ul. 11 Listopada 15, 11-100 Lidzbark Warmiński.

W Ornece funkcjonują publiczne i prywatne zakłady opieki zdrowotnej:

- Grupowa Praktyka Lekarza Rodzinnego „Twój Lekarz” S.C., ul. 1 maja 13, 11-130 Orneta,
- NZOZ „Lekarz Domowy”, ul. Wodna 1, 11-130 Orneta,
- NZOZ „ZDROWIE” Urszula Nowak, ul. Wodna 1, 11-130 Orneta,

- NZOZ Hormonalno-analityczne, ul. Wodna 1, 11-130 Orneta,
- Indywidualne Praktyka Stomatologiczna Halina Kanios, ul. Wodna 1, 11-130 Orneta,
- Indywidualne Praktyka Stomatologiczna Wincenty Radulewicz, ul. Wodna 1, 11-130 Orneta,
- Indywidualne Praktyka Stomatologiczna Janusz Krajewski, ul. 1 Maja 13, 11-130 Orneta,
- Niepubliczny Zakład Rehabilitacji Leczniczej „Witareh”, ul. Wodna 1, 11-130 Orneta,
- Niepubliczny Zakład Rehabilitacji Leczniczej „ADA” Ilona Leszczyński, ul. Przemysłowa 14, 11-130 Orneta.

oraz apteki:

- Apteka Na Osiedlu, ul. 1 Maja 48 c, 11-130 Orneta,
- Apteka Dla Zdrowia, ul. Mostowa 3/1, 11-130 Orneta,
- Apteka Pod Smokiem, ul. Sienkiewicza 6, 11-130 Orneta,
- Apteka Arnika, ul. Wodna 1, 11-130 Orneta,
- Apteka Pod Lwem, ul. 1 Maja 34, 11-130 Orneta,
- Apteka Ratuszowa Plac Wolności, 11-130 Orneta.

W Lubominie funkcjonuje:

- NZOZ CYPERMED Cyprian Broszkiewicz ul. Kopernika 51/2 11-135 Lubomino,

oraz

- Apteka "Dla zdrowia" Punkt apteczny w Lubominie.

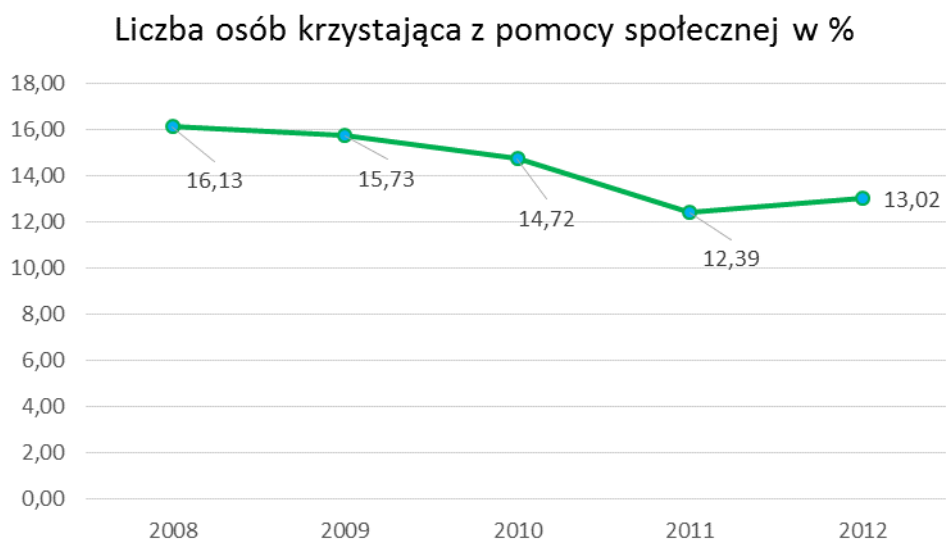
W Kiwitych funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDICUS” Tomasz Malich.

4.7.3 Pomoc społeczna.

Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej w Powiecie Lidzbarskim przedstawia się następująco:

	liczba ludności powiatu					osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat Lidzbarski	42602	42501	43255	43088	42965	6871	6685	6369	5340	5596
Lidzbark Warmiński miasto	16284	16297	16692	16612	16539	1777	1891	1713	1484	1490
Kiwity	3400	3377	3429	3399	3417	693	591	568	541	454
Lidzbark Warmiński	6660	6632	6814	6823	6804	1391	1307	1188	1154	1165
Lubomino	3697	3703	3638	3654	3659	900	892	940	732	688
Orneta	12561	12492	12682	12600	12546	2110	2004	1960	1429	1799

Źródło: Dane GUS – Bank Danych Lokalnych

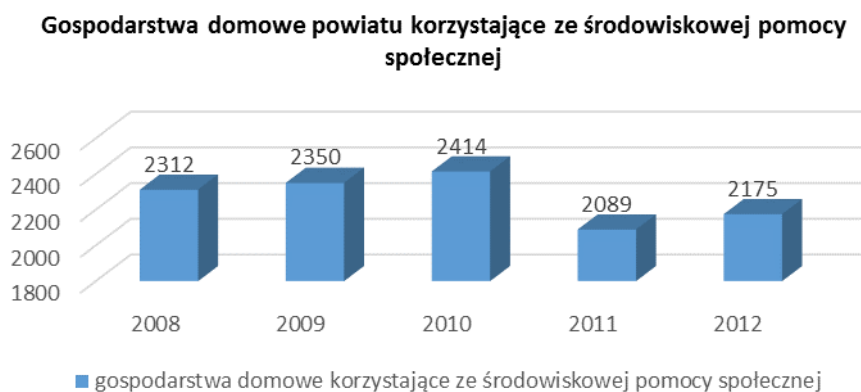
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba gospodarstw domowych jak i liczba mieszkańców powiatu korzystająca z pomocy społecznej zmniejsza się, a tym samym poprawiają się warunki życia mieszkańców powiatu. Jednakże dane niniejsze w zestawieniu z wzrastającym wskaźnikiem migracji świadczyć mogą, iż część osób pobierających świadczenia wyemigrowała m.in. w celach zarobkowych.

Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej:

	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej				
	2008	2009	2010	2011	2012
Lidzbark Warmiński miasto	742	794	798	689	713
Kiwity gmina wiejska	193	185	187	192	165
Lidzbark Warmiński gmina wiejska	377	356	346	338	336
Lubomino gmina wiejska	240	263	303	262	250
Orneta gmina miejsko-wiejska	760	752	780	608	711

Źródło: dane GUS – Bank Danych Lokalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

4.7.4 Organizacje i stowarzyszenia.

W powiecie lidzbarskim istnieją 102 organizacje pozarządowe, z czego 96% (tj. 98 organizacji) to stowarzyszenia, zaś 4 pozostałe to fundacje.

Formę, zasady i zakres współpracy organów Powiatu Lidzbarskiego z organizacjami pozarządowymi określa Wieloletni Program Współpracy Powiatu Lidzbarskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na lata 2011-2015. Program określa, iż organy Powiatu Lidzbarskiego współpracują z organizacjami w szczególności w celu realizacji idei partnerstwa lokalnego oraz „Strategii Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego na lata 2001-2016”. Obszarami współpracy Powiatu Lidzbarskiego z organizacjami

są zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Jako zagadnienia priorytetowe samorządu Powiatu Lidzbarskiego, Program określa:

1. nauka, edukacja, oświata i wychowanie,
2. kultura i sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji,
3. upowszechnianie kultury fizycznej i sportu,
4. ochrona i promocja zdrowia,
5. działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijanie kontaktów i współpracy między społeczeństwami,
6. działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
7. ekologia i ochrona przyrody,
8. działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości.

Na terenie Powiatu Lidzbarskiego działa Powiatowa Rada Organizacji Pozarządowych. Jej siedziba mieści się w Lidzbarskim Domu Kultury. Ponadto, Starostwo Powiatowe na stronie urzędu utworzyło specjalną zakładkę dla organizacji pozarządowych pod adresem: <http://www.powiatlidzbarski.pl/organizacje>. Na w/w stronie Starostwo Powiatowe informuje o funkcjonujących w powiecie organizacjach pozarządowych, konkursach ofert, Wieloletnim Programie Współpracy, zamieszczając również szczegółowe sprawozdania z jego realizacji. W urzędzie osobą odpowiedzialną za współpracę z organizacjami pozarządowymi jest pracownik Wydziału Oświaty, Kultury i Promocji Starostwa Powiatowego w Lidzbarku Warmińskim.

Realizacja finansowej formy współpracy w latach 2012-2014

Wielkości środków przekazywanych organizacjom w ramach otwartych konkursów ofert:

- w roku 2012 ogłoszono 1 otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych Powiatu Lidzbarskiego w 2013 roku z zakresu:
 - sportu 30 000,00zł - przyznano 24 700,00zł., wykorzystano 24 700,00 zł,
 - kultury 30 000, 00zł - przyznano 25 200,00zł., wykorzystano 23 200,00zł,

- działania na rzecz osób niepełnosprawnych 20 000zł - przyznano 10 500,00zł., wykorzystano 10 493,22 zł.
- w roku 2013 ogłoszono 1 otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych Powiatu Lidzbarskiego W 2014 roku z zakresu:
 - sportu 30 000,00zł - przyznano 26 500,00 zł,
 - kultury 30 000,00zł - przyznano 26 700,00 zł,
 - działania na rzecz osób niepełnosprawnych 20 000zł - przyznano 8 500,00 zł.

Wielkości środków przekazanych organizacjom w innym trybie niż konkursy:

- w roku 2012 w ramach tzw. „małej dotacji” przyznano z zakresu:
 - kultury: 1 wniosek, kwota przyznanej dotacji 2 000,00, wykorzystano 2 000,00,
- w roku 2013 w ramach tzw. „małej dotacji” przyznano z zakresu:
 - sportu: 1 wniosek kwota przyznanej dotacji 2 648,00 zł wykorzystano 2 578,11 zł,
 - kultury: 2 wnioski kwota przyznanej dotacji łącznie na dwie organizacje wynosiła 3 500,00zł, wykorzystano 3 500,00 zł.

Kwoty przekazane ogólnie organizacjom(otwarte konkursy i tzw. „mała dotacja”):

- w 2012 roku przekazano łącznie 61 711,51 zł, w tym:
 - sport- 31 239,51 zł,
 - kultura - 30 472,00 zł,
- w roku 2013 ogólnie przekazano organizacjom kwotę 64 471, 33 zł., w tym:
 - sport - 27 278,11 zł,
 - kultura - 26 700, 00zł,
 - działania na rzecz osób niepełnosprawnych - 10 493,22 zł.
- w roku 2014 ogólnie przekazano organizacjom kwotę 61 700,00 zł.

Liczba zawartych umów:

- w roku 2012 zawarto 29 umów, z czego jedna umowa została zerwana lub unieważniona. Ponadto 3 projekty nie otrzymały dofinansowania oraz 1 organizacja nie przystąpiła do zawarcia umowy, z powodu niskiej dotacji na realizację zadania,
- w roku 2013 zawarto 28 umów,
- w roku 2014 zawarto 28 umów.

Realizacja pozafinansowej formy współpracy w latach 2012-2014

Pozafinansowe formy wsparcia organizacji pozarządowych przez organy powiatowe to:

- przekazywanie organizacjom drogą mailową informacji o innych źródłach finansowania NGO oraz odnośnie organizowanych szkoleń, konferencji i seminariów,

- kontakty z Powiatową Radą Organizacji Pozarządowych w celu konsultacji Wieloletniego Programu Współpracy, propozycji zadań publicznych, realizacji konkursów,
- promowanie dotowanych zadań z zakresu kultury, sportu poprzez popularyzację ich na stronie internetowej powiatu oraz na innych zaprzyjaźnionych stronach internetowych,
- doradzanie i udzielanie pomocy technicznej w przygotowaniu ofert na realizację zadań publicznych; przygotowanie poradnika „Jak wypełniać ofertę na realizację zadań publicznych” oraz udostępnienie go zainteresowanym,
- zainicjowanie akcji promującej przekazywanie 1% podatku dochodowego od osób fizycznych organizacjom pożytku publicznego z terenu powiatu lidzbarskiego,
- pomoc w nawiązaniu kontaktów zagranicznych z organizacjami o podobnym charakterze w Niemczech w powiecie Emsland,
- zgłoszenie lidzbarskich organizacji do konkursów wojewódzkich.

5. ANALIZA SWOT.

5.1 Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na obszarze powiatu lidzbarskiego.

W dniu 06 czerwca 2014 r. w Lidzbarku Warmińskim w siedzibie Starostwa Powiatowego przeprowadzono warsztaty społeczne, których celem było:

- zapoznanie społeczności lokalnej z celami sporządzenia Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego,
- określenie najważniejszych, z punktu widzenia mieszkańców powiatu, problemów w określonych aspektach życia.

Rozważano następujące aspekty życia mieszkańców powiatu lidzbarskiego:

- I. Aspekt społeczno-kulturowy – analizie poddano elementy dotyczące ludności, edukacji i wykształcenia, kwalifikacji zawodowych, integracji społeczności lokalnej, warunków życia, instytucji i usług społecznych, kultury,
- II. Aspekt środowiskowy – analizie poddano elementy dotyczące komponentów i zasobów środowiska przyrodniczego, stanu zanieczyszczenia środowiska, infrastruktury ekologicznej, świadomości i edukacji ekologicznej,
- III. Aspekt infrastrukturalny – analizie poddano elementy dotyczące infrastruktury technicznej, społecznej, środowiskowej, luki infrastrukturalnej oraz rezerw infrastrukturalnych,
- IV. Aspekt gospodarczy – analizie poddano elementy dotyczące zasobów gospodarczych, działalności gospodarczej według sektorów i branż w odniesieniu do potencjału powiatu, dostępności do rynków lokalnych, regionalnych i krajowych, konkurencyjności powiatu, warunków funkcjonowania i prowadzenia działalności gospodarczej,
- V. Aspekt przestrzenny – analizie poddano elementy dotyczące zagospodarowania przestrzennego, układu funkcjonalno-przestrzennego, dostępności przestrzennej, kompozycji i ładu przestrzennego.

W warsztatach wzięło udział ok. 40 osób – przedstawiciele różnych grup społecznych Powiatu Lidzbarskiego, m.in. pracownicy samorządowi, przedsiębiorcy, przedstawiciele służb porządkowych, straży pożarnej, jednostek oświatowych, organizacji pozarządowych).

Do problemów sfery społeczno-kulturowej uczestnicy warsztatów najczęściej zaliczyli:

- Narastające bezrobocie,
- Niskie dochody,
- Niski poziom warunków życia,
- Emigrację ludności, szczególnie młodzieży,
- Starzejące się społeczeństwo,
- Niski przyrost naturalny,
- Niedostosowanie oferty szkoleniowej do potrzeb rynku pracy,
- Brak perspektyw dla młodzieży wchodzącej na rynek pracy,

- Trudności z wejściem na rynek pracy,
- Brak domów pomocy społecznej, domów opieki nad seniorami i niepełnosprawnymi,
- Brak nowoczesnej infrastruktury w szkołach, szczególnie zawodowych,
- Oferta kształcenia zawodowego niedostosowana do potrzeb rynku,
- Brak oferty szkoleniowej dla osób dorosłych,
- Brak bazy do kształcenia zawodowego,
- Zbyt mała liczba godzin kształcenia praktycznego w programie nauczania zawodów,
- Brak filii szkół wyższych, w tym kierunków związanych z bliskością granicy państwa,
- Niskie wykształcenie w środowiskach popegeerowskich,
- Brak współpracy między organizacjami pozarządowymi,
- Zbyt mała liczba wydarzeń kulturalnych i integrujących mieszkańców powiatu, w tym mieszkańców terenów wiejskich i miejskich,
- Utrzymująca się na wysokim poziomie grupa osób wymagających wsparcia materialnego,
- Zbyt niskie nakłady finansowe na działalność społeczność instytucji publicznych,
- Brak dostępu do specjalistów, m.in. psychiatrów,
- Brak mieszkań socjalnych,

Do problemów sfery środowiskowej uczestnicy warsztatów najczęściej zaliczyli:

- Brak zorganizowanych miejsc do wypoczynku i rekreacji,
- Brak oczyszczalni ścieków w tym oczyszczalni przydomowych,
- Brak bogactw naturalnych i mineralnych,
- Niewykorzystane zasoby środowiska wokół rzek Łyny i Symsarny oraz jezior na terenie powiatu,
- Niewykorzystany potencjał przyrodniczy na cele edukacyjne, turystyczne i rekreacyjne,
- Zanieczyszczone tereny leśne, m.in. poprzez dzikie wysypiska śmieci,
- Odprowadzanie ścieków komunalnych do gruntu, rzek, jezior,
- Brak pojemników na segregację śmieci oraz brak sortowni i zakładów utylizacji odpadów,
- Niewystarczająca świadomość mieszkańców powiatu dotycząca ekologii i zasobów przyrody,
- Duże zanieczyszczenie powietrza przez kotłownie węglowe,
- Brak centrum edukacji ekologicznej, jednostki odpowiedzialnej za edukację ekologiczną społeczeństwa,
- Brak inwestycji w edukację ekologiczną,
- Niska świadomość proekologiczna mieszkańców powiatu,
- Brak międzygminnego schroniska dla zwierząt.

Do problemów sfery infrastrukturalnej uczestnicy warsztatów najczęściej zaliczyli:

- Zły stan nawierzchni dróg, nośność dróg niedostosowania do natężenia ruchu,
- Zbyt duża liczba szutrowych dróg powiatowych,
- Zły stan budynków, zwłaszcza zabytków,
- Zły stan instalacji wodno-kanalizacyjnych,
- Brak dostępu do szerokopasmowego internetu,
- Budynki, szczególnie użyteczności publicznej niedostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- Słaby dostęp do usług, w tym: medycznych, społecznych,
- Zbyt mała liczba mieszkań komunalnych,
- Mała liczba obiektów sportowych rekreacyjnych, kulturalnych,
- Mała liczba i/lub niedoposażone place zabaw dla dzieci,
- Zbyt mała liczba ścieżek rowerowych, spacerowych,
- Zbyt mała liczba szlaków turystycznych,
- Brak parkingów, chodników,
- Brak linii kolejowej łączącej stolicę powiatu z innymi miejscowościami,
- Brak obwodnic w Lidzbarku Warmiński i Ornecie,
- Niewykorzystane lotnisko w Ornecie.

Do problemów sfery gospodarczej uczestnicy warsztatów najczęściej zaliczyli:

- Mała liczba podmiotów gospodarczych,
- Mała liczba miejsc pracy,
- Niewykorzystanie potencjału powiatu związanego z produkcją rolną i ogrodnictwem,
- Niewielka ilość terenów inwestycyjnych,
- Trudne do uzyskania finansowanie zewnętrzne na rozwój prowadzonej działalności gospodarczej,
- Brak inkubatora przedsiębiorczości.

Do problemów sfery przestrzennej uczestnicy warsztatów najczęściej zaliczyli:

- Brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- Duże ograniczenia konserwatorskie,
- Niedostosowanie nowopowstającej architektury do tradycji lokalnych krajobrazu warmińskiego,
- Zatarty lokalny układ pomiędzy obszarami mieszkaniowymi a przemysłowymi,
- Liczne obszary wymagające rewitalizacji,
- Zbyt duży chaos przestrzenny w tym także związany z reklamami na budynkach oraz przy drogach.

5.2. SWOT.

Sformułowane podczas warsztatów problemy stają się podstawą do sporządzenia analizy SWOT dotyczącej powiatu lidzbarskiego.

Analiza SWOT (z ang. Strengths, Weakness, Opportunities, Threats) służy zidentyfikowaniu i sformułowaniu podstawowych problemów i zagrożeń strategicznych przy jednoczesnym przeciwstawieniu ich mocnym stronom danej obszaru i szansom rozwoju konkretnej jednostki. Narzędzie to identyfikuje słabe i silne strony gminy oraz bada szanse i zagrożenia, jakie stoją przed daną jednostką samorządu terytorialnego (lub innego podmiotu). Poszczególne cztery grupy czynników oznaczają:

- mocne strony – uwarunkowania wewnętrzne, które stanowią silne strony powiatu, i które należy wykorzystać będą służyć jego rozwojowi,
- słabe strony – uwarunkowania wewnętrzne, które stanowią słabe strony powiatu, i które należy wyeliminować z uwagi na konieczność usunięcia barier rozwoju jednostki samorządu terytorialnego,
- szanse – uwarunkowania zewnętrzne, a zatem takie, które nie zależą od zachowania społeczności powiatu, ale które mogą być traktowane jako szanse i przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach są wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi powiatu,
- zagrożenia – uwarunkowania zewnętrzne, które nie są również bezpośrednio zależne od zachowania społeczności powiatu, ale które mogą stanowić zagrożenia dla jej rozwoju.

Analiza SWOT Powiatu Lidzbarskiego

Czynniki wewnętrzne	Czynniki zewnętrzne
SILNE STRONY	SZANSE
Sfera społeczno-kulturowa	
– duży potencjał do uprawiania aktywnej formy turystyki – duża ilość atrakcji turystycznych – bogata historia miast powiatu – duża liczba zabytków, miejsc pamięci	– kształcenie młodzieży i dorosłych zgodnie z zapotrzebowaniem rynku pracy – zwiększenie dostępu do Internetu – rozwój bazy oświatowej, szczególnie zawodowej – poprawa jakości usług służby zdrowia, w tym zwiększenie dostępu do specjalistów – rozwój sektora ekonomii społecznej
Sfera środowiskowa	
– duży udział wysokiej i średniej klasy gruntów rolnych – atrakcyjne położenie geograficzno-przyrodnicze (bliskość jezior, terenów zieleni, lasów, obszarów wodnych)	– systematyczna poprawa czystości wód i właściwe zagospodarowanie terenów zielonych – pełne wykorzystanie dostępnych

– walory przyrodniczo-krajobrazowe i historyczne – wysoka jakość środowiska naturalnego	- zasobów i walorów środowiskowych – rozwój terenów rekreacyjnych
Sfera infrastrukturalna	
– prorozwojowa polityka powiatu	– możliwość ubiegania się o dofinansowanie zewnętrzne inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej – pojawianie się nowych technologii – rewitalizacja terenów po PKP
Sfera gospodarcza	
– atrakcyjne położenie komunikacyjne w strefie przygranicznej – dobre warunki dla rozwoju turystyki i agroturystyki – aktywnie i prężnie działający samorząd, liczne i właściwe inwestycje w mieście – duża ilość organizacji pozarządowych – wolne tereny z przeznaczeniem pod inwestycje – zasoby wód geotermalnych i leczniczych – rozwój turystyki	– samozatrudnienie – rozwój przedsiębiorczości i agroturystyki – rozwój przemysłu – przynależność do Unii Europejskiej – pozyskiwanie środków pomocowych UE – współpraca międzynarodowa – możliwość prowadzenia małego ruchu granicznego – współpraca regionalna, głównie na poziomie województwa – rozwój bazy uzdrowiskowej i turystycznej – stworzenie możliwości świadczenia usług turystycznych poza sezonem letnim – efektywna promocja powiatu – rozwój strefy ekonomicznej – korzystne położenie geograficzne
Sfera przestrzenna	
– liczne działania i inwestycje na terenie powiatu	– termomodernizacja i rewitalizacja obiektów zarówno użyteczności publicznej, jak i budynków, budowli prywatnych
SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA

Sfera społeczno-kulturowa	
– wysoki poziom bezrobocia – niski poziom warunków życia – niskie dochody – niski przyrost naturalny – migracja ludności – starzejące się społeczeństwo – brak bazy do praktycznej nauki zawodu – niedostosowanie oferty szkoleniowej do potrzeb rynku pracy – niski poziom aktywności i integralności społecznej – niewielka liczba zorganizowanych miejsc do wypoczynku i rekreacji – ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej	– migracja zarobkowa mieszkańców powiatu – ograniczony dostęp do szkół wyższych – spadek poziomu życia ludności skłaniający do migracji – ubożenie społeczeństwa – wzrost liczby osób pobierających świadczenia społeczne – nasilenie się zjawiska patologii społecznej – utrwalanie się obszarów bezrobocia, zacofania cywilizacyjnego
Sfera środowiskowa	
– zaniedbane i niewykorzystane tereny zielone – niska świadomość proekologiczna społeczeństwa – zły stan techniczny istniejących oraz zbyt mała liczba szlaków rowerowych, spacerowych – tradycyjne sposoby ogrzewania domów – zbyt mała wydajność lokalnych oczyszczalni ścieków – niewykorzystany potencjał rzek i jezior – brak międzygminnego schroniska dla zwierząt – brak segregacji odpadów, w tym pojemników, sortowni, zakładów utylizacji	– wzrost poziomu zanieczyszczenia środowiska
Sfera infrastrukturalna	
– zły stan nawierzchni dróg – zły stan techniczny budynków – zły stan instalacji wodno-kanalizacyjnych	– wysokie koszty inwestycji infrastrukturalnych – niewystarczające nakłady na inwestycje infrastrukturalne

– brak dostępu do szerokopasmowego internetu – niewystarczające zasoby bazy turystycznej, zdrowotnej i rekreacyjnej – brak odpowiedniej ilości/długości ścieżek rowerowych, spacerowych – liczne obszary wymagające rewitalizacji – zły stan zabytków wymagających remontów – brak obwodnic miast Orneta i Lidzbark Warmiński – niewykorzystane lotnisko w Ornie – brak linii kolejowej łączącej stolicę powiatu Lidzbark Warmiński ze stolicą regionu i powiatami sąsiednimi	– wzrost natężenia ruchu drogowego
Sfera gospodarcza	
– brak zakładów pracy – wysokie podatki lokalne – słaba kondycja małych przedsiębiorstw – niewielka ilość wyposażonych w niezbędną infrastrukturę terenów inwestycyjnych – brak inkubatora przedsiębiorczości	– załamanie się koniunktury gospodarczej w kraju – nierównomierny rozwój kraju – zwiększanie się dystansu wobec regionów rozwiniętych – sąsiedztwo innych bogatych i atrakcyjnych turystycznie gmin – ograniczone środki finansowe na rozwój lokalny i doskonalenie lokalnych zasobów ludzkich – duża konkurencja przy aplikowaniu o zewnętrzne środki pomocowe – skomplikowana polityka podatkowa – niestabilność prawa
Sfera przestrzenna	
– brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego – liczne obszary wymagające rewitalizacji – brak parkingów – chaos przestrzenny – niedostosowanie nowopowstającej	– chaos architektoniczny – ograniczenia wynikające z uregulowań konserwatorskich

architektury do tradycji lokalnych krajobrazu warmińskiego	
---	--

6. Wizja rozwoju.

Rozwój powiatu zależy w głównej mierze od kierunków przemian, jakie dokonują się w jego bliższym i dalszym otoczeniu. Poprzez ukierunkowanie niektórych działań Powiat sam może kreować niektóre zmiany. Niestety są też takie, które nie są zależne od działań podejmowanych na poziomie lokalnym a zależą jedynie od decyzji czy działań podejmowanych na wyższych poziomach.

Kierunki rozwoju obszaru powiatu lidzbarskiego wynikają z posiadanych przez powiat zasobów: społeczno-kulturowych, środowiskowych, infrastrukturalnych, gospodarczych, przestrzennych. Powiat lidzbarski posiada istotne przewagi względem swoich sąsiadów. Możemy do nich zaliczyć m.in. bliskość przejścia granicznego, istotne ze względów logistycznych szlaki komunikacyjne, urodzajne ziemie, przemysł, który nie uciążliwy dla środowiska przyrodniczego, walory przyrodnicze jak i infrastruktura sprzyjające rozwojowi turystyki wypoczynkowej, rekreacyjnej i aktywnej.

Strategia Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego na lata 2001 – 2016 przyjęła wizję rozwoju powiatu jako:

**Zachowanie i rewitalizacja zasobów przyrodniczo-kulturowych
powiatu podstawą jego rozwoju społeczno-gospodarczego**

W kontekście zidentyfikowanych problemów z jakimi borykają się mieszkańcy oraz analizy mocnych i słabych stron powiatu wizja niniejsza jest nadal aktualna.

7. Cele główne i szczegółowe rozwoju Powiatu Lidzbarskiego.

Cele określają rezultaty oraz kierunkują działania na te obszary, które są najważniejsze dla koncepcji rozwoju. Realizacja celów wymaga decyzji związanych z utrzymaniem lub zmianą wykorzystania zasobów - publicznych, państwowych i prywatnych.

Celem głównym określonym w Strategii Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego na lata 2001-2016 jest:

**Zapewnienie społeczności powiatu szans rozwoju i samorealizacji,
zabezpieczenie godziwych warunków życia przy uwzględnieniu zasad ekorozwoju
oraz zacieśnieniu więzi z partnerami w Europie**

Obok celu głównego Strategia Rozwoju określa cele strategiczne i operacyjne w przyjętych jako priorytetowych obszarach rozwoju powiatu:

1. Aktywizacja gospodarcza i rozwój rynku pracy.
2. Oświata i wychowanie.
3. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna.
4. Turystyka, sport i dziedzictwo kulturowe.

5. Infrastruktura transportowa, łączność, zagospodarowanie przestrzenne i budownictwo.
6. Rolnictwo, leśnictwo i ochrona środowiska.
7. Bezpieczeństwo i porządek publiczny.

Obszar rozwoju		Cel strategiczny	Cel operacyjny
1.	Aktywizacja gospodarcza i rozwój rynku pracy	1.1. Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu	Promocja lokalnych zasobów społeczno-gospodarczych powiatu
			Polepszenie sytuacji na rynku pracy
			Rozwój infrastruktury technicznej
			Zagospodarowanie turystyczne lokalnych zasobów przyrodniczo-kulturowych
2.	Oświata i wychowanie	2.1. Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu	Wszechstronnie wykształcone społeczeństwo
			Powszechny dostęp do szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych szczególnie młodzieży ze środowisk wiejskich i siedlisk po PGR
			Wysoka jakość kształcenia w szkołach na terenie powiatu
			Powrót absolwentów szkół wyższych do powiatu
		2.2. Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa	Inicjowanie i wspieranie aktywności społecznej w zakresie oświaty i wychowania
			Uświadomienie znaczenia roli rodziny w realizacji indywidualnych potrzeb jednostki i kształcenie właściwych postaw
			Opracowanie i skuteczne wdrożenie programu walki z patologiami społecznymi wśród młodzieży
			Kształcenie umiejętności spędzania czasu wolnego
			Aktywny udział młodzieży w życiu społecznym
			Egzekwowanie obowiązującego prawa
			Integracja niepełnosprawnych w społeczeństwie
3.	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	3.1. Poprawa warunków ochrony życia i oferty pomocy społecznej	Reorganizacja systemu ochrony zdrowia
			Rozwój usług socjalnych
			Usprawnienie przepływu informacji i komunikacji

			Rozwój i poprawa infrastruktury
4.	Turystyka, sport i dziedzictwo kulturowe	4.1. Turystyka motorem rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu	Zadbane zabytki wizytówką powiatu
			Dobrze rozwinięta baza turystyczne
			Bogata i zróżnicowana oferta kulturalna wsparciem dla rozwoju turystyki
			Dobra promocja powiatu podstawą rozwoju turystyki
		4.2. Bogata oferta sportowa szansą dla wszystkich mieszkańców powiatu	Poszerzenie działalności klubów sportowych i ośrodków sportu o nowe dyscypliny sportu
			Organizowanie imprez sportowych o zasięgu ponadpowiatowym w oparciu o wiodące dyscypliny w istniejących klubach sportowych
			Promowanie sportu wśród osób niepełnosprawnych
			Promowanie aktywnych form wypoczynku
			Doinwestowanie istniejącej bazy sportowej
5.	Infrastruktura transportowa, łączność, zagospodarowanie przestrzenne i budownictwo	5.1. Wysoka atrakcyjność zamieszkania w powiecie lidzbarskim	Wysoki standard techniczny nawierzchni i infrastruktury drogowej
			Prawidłowa gospodarka ściekowa
			Właściwa gospodarka odpadami
			Rozwój budownictwa w powiecie
			Tereny zielone integralnym elementem atrakcyjności urbanistyczno-przestrzennej powiatu
6.	Rolnictwo, leśnictwo i ochrona środowiska	6.1. Wysoki poziom życia na wsi	Bogate zaplecze infrastrukturalne
			Opłacalność produkcji rolnej
			Wysoka aktywność gospodarcza społeczeństwa
		6.2. Czyste środowisko naturalne przyjazne rozwojowi powiatu	Czystość wód
			Ochrona gruntów
			Czyste powietrze
			Wysoka świadomość ekologiczna

7.	Bezpieczeństwo i porządek publiczny	7.1. Zapewnienie poprawy porządku i bezpieczeństwa w powiecie	Realizacja poprzez policję i straż pożarną programu poprawy porządku, bezpieczeństwa i ograniczenia zagrożeń na terenie powiatu
			Polepszenie organizacji systemu ratownictwa i bezpieczeństwa na terenie powiatu

7.1 Zadania zmierzające do realizacji celów (poprawy sytuacji na danym obszarze).

Strategia Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego na lata 2001-2016 nakłada na powiat obowiązek podjęcia wielu działań prowadzących do osiągnięcia postawionych celów i realizacji zamierzeń inwestycyjnych.

Istotną rolę, szczególnie ze względu na ograniczone kompetencje samorządu powiatowego, odgrywają szeroko rozumiane partnerstwa z samorządami gminnymi, organizacjami społecznymi oraz przedstawicielami lokalnej przedsiębiorczości. Nie bez znaczenia pozostaje również wsparcie samorządu województwa.

Osiągnięcie przyjętych celów nie byłoby możliwe bez planów inwestycyjnych, których realizacja będzie służyła poprawie sytuacji społeczno-gospodarczej, kulturalnej, przyrodniczej i infrastrukturalnej. Powiat lidzbarski zakłada realizację takich działań, które w dłuższym okresie czasu przyniosą wymierne efekty i przełożą się na wzrost konkurencyjności powiatu.

Powiat lidzbarski planuje zrealizować następujące zadania inwestycyjne:

1. Budowa mieszkań ochronnych w Ornece.
2. Budowa siedziby Zarządu Dróg Powiatowych – kontynuacja inwestycji.
3. Budowa warsztatów szkolnych.
4. Modernizacja obiektów w Ornece pod kątem zapewnienia długotrwałej opieki paliatywnej.
5. Termomodernizacja Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Lidzbarku Warmińskim.
6. Wymiana oświetlenia na energooszczędne w budynkach użyteczności publicznej.
7. Zagospodarowanie terenów zielonych przy MOW w Lidzbarku Warmińskim.
8. Urządzenie terenów rekreacyjno-sportowych w okolicach Term Warmińskich.
9. Budowa sieci szerokopasmowej w Powiecie Lidzbarskim.
10. Przebudowa drogi powiatowej 1946N Blanki – Kobiela na odcinku od skrzyżowania z drogą powiatową 1535N przez miejscowości Tolniki Wielkie – Kobiela do drogi wojewódzkiej 513.
11. Przebudowa drogi powiatowej 1360N Pityny – Lubomino na odcinku od drogi wojewódzkiej 507 do miejscowości Wapnik.
12. Przebudowa drogi powiatowej 1360N Pityny – Lubomino od miejscowości Wapnik do drogi wojewódzkiej 593.
13. Przebudowa drogi powiatowej 1397N granica państwa – Piotrowiec – Mingajny na odcinku od drogi wojewódzkiej 507 przez miejscowość Henrykowo do wiaduktu kolejowego.
14. Przebudowa drogi powiatowej 1535N Lidzbark Warmiński – Jeziorany.
15. Przebudowa drogi powiatowej 1356N Orneta – Wolnica – Lidzbark Warmiński na odcinku od Lidzbarka Warmińskiego przez miejscowości

Długoleka, Bobrownik, Łaniewo do skrzyżowania z drogą powiatową 1415N.

16. Przebudowa drogi powiatowej 1533N Lidzbark Warmiński – Suryty – Kłębowo na odcinku od miejscowości Blanki do miejscowości Kłębowo.
17. Przebudowa drogi powiatowej 1543N Kotowo – Lidzbark Warmiński na odcinku od miejscowości Koniewo do miejscowości Budniki.
18. Przebudowa ulic stanowiących drogi powiatowe na terenie miasta Orneta – ulice Kwiatowa, Ogrodowa, Piaskowa, Sadowa, Warmińska.
19. Przebudowa ulic stanowiących drogi powiatowe na terenie miasta Lidzbark Warmiński, etap I – przebudowa skrzyżowania ulic Dąbrowskiego, Polna, Warszawska, Rolna, Astronomów.
20. Przebudowa ulic stanowiących drogi powiatowe na terenie miasta Lidzbark Warmiński, etap II – rozbiórka wiaduktu kolejowego na ul. Kościuszki i budowa przepustu pieszko-rowerowego.
21. Przebudowa ulic stanowiących drogi powiatowe na terenie miasta Lidzbark Warmiński, etap III – remont ulic powiatowych: Dąbrowskiego, Polna, Warszawska, Kościuszki, Spółdzielców, Kolejowa, 11-go Listopada, Góreckiego, Miodowa, Wyszyńskiego, Poniatowskiego, Wiejska, Grunwaldzka, Szkolna, Leśna, Zielona, Sosnowa, Kwiatowa, Konarskiego, Kalinowskiego.

Realizacja celów strategicznych i operacyjnych poprzez zadania inwestycyjne:

I.p.	Zadanie inwestycyjne	Cel strategiczny realizowany przez zadanie inwestycyjne
1.	Budowa mieszkań chronionych bądź adaptacją innych pomieszczeń na terenie Powiatu Lidzbarskiego.	Poprawa warunków ochrony życia i oferty pomocy społecznej.
		Wysoka atrakcyjność zamieszkania w powiecie lidzbarskim.
2.	Budowa siedziby Zarządu Dróg Powiatowych – kontynuacja inwestycji.	Wysoka atrakcyjność zamieszkania w powiecie lidzbarskim.
3.	Budowa warsztatów szkolnych.	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu.
		Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu.
		Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa.
4.	Modernizacja obiektów w Ornecie pod kątem stworzenia ośrodka opieki długoterminowej w tym: geriatry, paliatywny lub zakład opiekuńczo-pielęgnacyjny.	Poprawa warunków ochrony życia i oferty pomocy społecznej.
		Wysoka atrakcyjność zamieszkania w powiecie lidzbarskim.
5.	Termomodernizacja Specjalnego	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający

	Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Lidzbarku Warmińskim.	konkurencyjności powiatu.
		Czyste środowisko naturalne przyjazne rozwojowi powiatu.
6.	Wymiana oświetlenia na energooszczędne w budynkach użyteczności publicznej.	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu.
		Czyste środowisko naturalne przyjazne rozwojowi powiatu.
7.	Zagospodarowanie terenów zielonych przy MOW w Lidzbarku Warmińskim.	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu.
		Turystyka motorem rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu.
		Wysoka atrakcyjność zamieszkania w powiecie lidzbarskim.
		Czyste środowisko naturalne przyjazne rozwojowi powiatu.
8.	Urządzenie terenów rekreacyjno-sportowych w okolicach Term Warmińskich.	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu.
		Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa.
		Turystyka motorem rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu.
		Bogata oferta sportowa szansą dla wszystkich mieszkańców powiatu.
		Wysoka atrakcyjność zamieszkania w powiecie lidzbarskim.
		Czyste środowisko naturalne przyjazne rozwojowi powiatu.
9.	Budowa sieci szerokopasmowej w Powiecie Lidzbarskim.	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu.
		Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu.
		Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa.
		Turystyka motorem rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu.
		Wysoka atrakcyjność zamieszkania w powiecie lidzbarskim.
10.	Przebudowa drogi powiatowej 1946N Blanki – Kobiela na odcinku od skrzyżowania z drogą powiatową 1535N przez miejscowości Tolniki Wielkie – Kobiela do drogi wojewódzkiej 513.	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu.
		Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu.
		Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i

11.	Przebudowa drogi powiatowej 1360N Pityny – Lubomino na odcinku od drogi wojewódzkiej 507 do miejscowości Wapnik.	materialnego społeczeństwa. Poprawa warunków ochrony życia i oferty pomocy społecznej.
12.	Przebudowa drogi powiatowej 1360N Pityny – Lubomino od miejscowości Wapnik do drogi wojewódzkiej 593.	Turystyka motorem rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu.
13.	Przebudowa drogi powiatowej 1397N granica państwa – Piotrowiec – Mingajny na odcinku od drogi wojewódzkiej 507 przez miejscowość Henrykowo do wiaduktu kolejowego	Wysoka atrakcyjność zamieszkania w powiecie lidzbarskim. Wysoki poziom życia na wsi.
14.	Przebudowa drogi powiatowej 1535N Lidzbark Warmiński – Jeziorany.	Czyste środowisko naturalne przyjazne rozwojowi powiatu.
15.	Przebudowa drogi powiatowej 1356N Orneta – Wolnica – Lidzbark Warmiński na odcinku od Lidzbarka Warmińskiego przez miejscowości Długoleka, Bobrownik, Łaniewo do skrzyżowania z drogą powiatową 1415N.	Zapewnienie poprawy porządku i bezpieczeństwa w powiecie.
16.	Przebudowa drogi powiatowej 1533N Lidzbark Warmiński – Suryty – Kłębowo na odcinku od miejscowości Blanki do miejscowości Kłębowo.	
17.	Przebudowa drogi powiatowej 1543N Kotowo – Lidzbark Warmiński na odcinku od miejscowości Koniewo do miejscowości Budniki.	
18.	Przebudowa ulic stanowiących drogi powiatowe na terenie miasta Orneta – ulice Kwiatowa, Ogrodowa, Piaskowa, Sadowa, Warmińska.	
19.	Przebudowa ulic stanowiących drogi powiatowe na terenie miasta	

Lidzbark Warmiński, etap I –
przebudowa skrzyżowania ulic

	Dąbrowskiego, Polna, Warszawska, Rolna, Astronomów.	
20.	Przebudowa ulic stanowiących drogi powiatowe na terenie miasta Lidzbark Warmiński, etap II – rozbiórka wiaduktu kolejowego na ul. Kościuszki i budowa przepustu pieszo-rowerowego.	
21.	Przebudowa ulic stanowiących drogi powiatowe na terenie miasta Lidzbark Warmiński, etap III – remont ulic powiatowych: Dąbrowskiego, Polna, Warszawska, Kościuszki, Spółdzielców, Kolejowa, 11-go Listopada, Góreckiego, Miodowa, Wyszyńskiego, Poniatowskiego, Wiejska, Grunwaldzka, Szkolna, Leśna, Zielona, Sosnowa, Kwiatowa, Konarskiego, Kalinowskiego.	

Źródło: Opracowanie własne.

Przyporządkowanie danej inwestycji do konkretnego celu ma charakter czysto umowny. Zakres zaplanowanych działań, wskazuje na realizację więcej niż jednego celu strategicznego (a także celu operacyjnego). Przykładem projektów przenikających niemal każdy ze wspomnianych obszarów rozwoju są projekty dotyczące przebudowy infrastruktury drogowej. Realizacja właśnie tych projektów wpłynie na właściwe wyeksponowanie walorów środowiskowo-kulturowych powiatu, podniesienie jakości życia mieszkańców wpłynie, pośrednio na tworzenie nowych miejsc pracy i są nierozzerwalnie powiązane z oferowanymi lub zaplanowanymi do zaoferowania usługami turystyczno-rekreacyjnymi.

Szansą na realizację Strategii jak i Planu Rozwoju jest aktywne uczestniczenie w aplikowaniu o środki z programów Unii Europejskiej, w tym programów regionalnych, krajowych jak i międzynarodowych.

7.2 Realizacja zadań.

7.2.1 Planowane zadania inwestycyjne w okresie 2015-2020.

I.p.	Zadanie inwestycyjne	Czas realizacji	Instytucje i podmioty uczestniczące	Planowane nakłady finansowe	Proponowane źródła finansowania
1.	Budowa mieszkań		Starostwo		Budżet

	ochronnych w Ornece.		Powiatowe w Lidzbarku Warmiński		powiatu lidzbarskiego oraz środki finansowe ze źródeł zewnętrznych, w tym z programów finansowych UE
2.	Budowa siedziby Zarządu Dróg Powiatowych – kontynuacja inwestycji.	2013-2017	Starostwo Powiatowe w Lidzbarku Warmiński Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	2 550 000,00	
3.	Budowa warsztatów szkolnych.		Starostwo Powiatowe w Lidzbarku Warmiński		
4.	Modernizacja obiektów w Ornece pod kątem zapewnienia długotrwałej opieki paliatywnej.		Starostwo Powiatowe w Lidzbarku Warmiński		
5.	Termomodernizacja Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Lidzbarku Warmińskim.		Starostwo Powiatowe w Lidzbarku Warmiński	581 640,00	
6.	Wymiana oświetlenia na energooszczędne w budynkach użyteczności publicznej.		Starostwo Powiatowe w Lidzbarku Warmiński		
7.	Zagospodarowanie terenów zielonych przy Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Lidzbarku Warmińskim.		Starostwo Powiatowe w Lidzbarku Warmiński		
8.	Urządzenie terenów rekreacyjno-sportowych w		Starostwo Powiatowe w Lidzbarku		

	okolicach Term Warmińskich.		Warmiński		
9.	Budowa sieci szerokopasmowej w Powiecie Lidzbarskim.		Starostwo Powiatowe w Lidzbarku Warmiński		
10.	Przebudowa drogi powiatowej 1946N Blanki – Kobiela na odcinku od skrzyżowania z drogą powiatową 1535N przez miejscowości Tolniki Wielkie – Kobiela do drogi wojewódzkiej 513.		Starostwo Powiatowe w Lidzbarku Warmiński Zarząd Dróg Powiatowych w Lidzbarku Warmińskim	4 000 000,00	
11.	Przebudowa drogi powiatowej 1360N Pityny – Lubomino na odcinku od drogi wojewódzkiej 507 do miejscowości Wapnik.			2 000 000,00	
12.	Przebudowa drogi powiatowej 1360N Pityny – Lubomino od miejscowości Wapnik do drogi wojewódzkiej 593.			2 000 000,00	
13.	Przebudowa drogi powiatowej 1397N granica państwa – Piotrowiec – Mingajny na odcinku od drogi wojewódzkiej 507 przez miejscowość Henrykowo do wiaduktu kolejowego			850 000,00	
14.	Przebudowa drogi powiatowej 1535N			16 000 000,00	

	Lidzbark Warmiński – Jeziorany.				
15.	Przebudowa drogi powiatowej 1356N Orneta – Wolnica – Lidzbark Warmiński na odcinku od Lidzbarka Warmińskiego przez miejscowości Długoleka, Bobrownik, Łaniewo do skrzyżowania z drogą powiatową 1415N.			10 000 000,00	
16.	Przebudowa drogi powiatowej 1533N Lidzbark Warmiński – Suryty – Kłębowo na odcinku od miejscowości Blanki do miejscowości Kłębowo.			2 000 000,00	
17.	Przebudowa drogi powiatowej 1543N Kotowo – Lidzbark Warmiński na odcinku od miejscowości Koniewo do miejscowości Budniki.			3 000 000,00	
18.	Przebudowa ulic stanowiących drogi powiatowe na terenie miasta Orneta – ulice Kwiatowa, Ogrodowa, Piaskowa, Sadowa, Warmińska.			3 500 000,00	
19.	Przebudowa ulic stanowiących drogi			3 500 000,00	

	powiatowe na terenie miasta Lidzbark Warmiński, etap I – przebudowa skrzyżowania ulic Dąbrowskiego, Polna, Warszawska, Rolna, Astronomów.				
20.	Przebudowa ulic stanowiących drogi powiatowe na terenie miasta Lidzbark Warmiński, etap II – rozbiórka wiaduktu kolejowego na ul. Kościuszki i budowa przepustu pieszorowerowego.			1 500 000,00	
21.	Przebudowa ulic stanowiących drogi powiatowe na terenie miasta Lidzbark Warmiński, etap III – remont ulic powiatowych: Dąbrowskiego, Polna, Warszawska, Kościuszki, Spółdzielców, Kolejowa, 11-go Listopada, Góreckiego, Miodowa, Wyszyńskiego, Poniatowskiego, Wiejska, Grunwaldzka, Szkolna, Leśna, Zielona, Sosnowa, Kwiatowa, Konarskiego, Kalinowskiego.			11 000 000,00	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Lidzbarku Warmińskim.

8. Powiązania zadań realizowanych w ramach Planu Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy / powiatu / województwa.

Plan Rozwoju Lokalnego to dokument programowy, który w swoich ustaleniach jest komplementarny do dokumentów planistycznych, będących podstawą polityki regionalnej zarówno na poziomie wojewódzkim, krajowym, europejskim. Zgodność Planu Rozwoju Lokalnego ze strategicznymi dokumentami planistycznymi wyższego rzędu jest bowiem warunkiem koniecznym jego skutecznej realizacji. Poniżej wykazano zgodność zakładanych kierunków rozwoju Powiatu Lidzbarskiego z założeniami niektórych dokumentów strategicznych.

8.1 Zgodność ze strategicznymi dokumentami europejskimi, krajowymi i regionalnymi.

Odniesienie zapisów Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego na lata 2015-2020 do zapisów głównych dokumentów strategicznych opracowanych dla kraju i regionu pozwoli we właściwy sposób zrealizować cele i zadania założone w dokumentach planistycznych i programowych na różnych poziomach zarządzania i realizacji perspektywy finansowej 2014-2020. Analiza ta powinna wykazać zasadność oraz możliwości wsparcia zaplanowanych do wykonania zadań inwestycyjnych w celu wypełnienia misji i wizji Powiatu Lidzbarskiego.

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego jest konsekwencją zapisów wielu dokumentów strategicznych Europy, Polski, województwa warmińsko-mazurskiego oraz dokumentów lokalnych i aktów prawnych. Dokumenty te określają konkretne cele strategiczne, operacyjne, kierunki działań, których istota jest podstawą realizacji Planu Rozwoju. Spójność z dokumentami strategicznymi wynika zatem z występowania zbieżnych celów i kierunków działania określonych w następujących dokumentach o zasięgu europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

8.1.1 Poziom europejski.

A. Strategia na rzecz inteligentnego rozwoju i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu „Europa 2020”.

Dokument ten, zatwierdzony przez Radę Europejską 17 czerwca 2010 r., zastąpił realizowaną w latach 2000-2010 Strategię Lizbońską. To nowa długookresowa strategia rozwoju Unii Europejskiej na lata 2010-2020, stanowiącą europejską odpowiedź na odczuwalne globalne wyzwania, w tym rosnącą konkurencję ze strony Stanów Zjednoczonych, Indii, Chin, zmiany klimatu oraz wyczerpujące się zasoby naturalne czy obserwowany proces starzenia się społeczeństw, stanowiący poważne zagrożenie dla europejskiego modelu

socjalnego. Rosnące koszty utrzymania sektora emerytalnego i opieki zdrowotnej będą niewątpliwie stanowiły jedno z najpoważniejszych wyzwań dla krajowych systemów finansów publicznych.

Strategia "Europa 2020" opiera się na trzech współzależnych i wzajemnie uzupełniających się priorytetach, tj.:

- a) wzrost inteligentny,
- b) wzrost zrównoważony,
- c) wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Określono jednocześnie 5 celów głównych, do których należą:

- a) osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75%,
- b) poprawa warunków prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej,
- c) zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20%,
- d) podniesienie poziomu zatrudnienia,
- e) wspieranie włączenia społecznego.

Wyznaczone cele są silnie współzależne. Wzrost stopy zatrudnienia powinien pociągać za sobą ograniczanie rozmiarów ubóstwa wśród osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo. Niniejszy Plan Rozwoju Lokalnego wpisuje się w cel dotyczący wzrostu włączeniu społecznemu - dbałość o życie i zdrowie ludzkie pozwoli w przyszłości coraz większej ilości ludzi uniknąć wykluczenia społecznego czy gospodarczego wynikającego z ich wszelkich ułomności.

8.1.2 Poziom krajowy.

A. „Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski” – przyjęte przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r.

Polityka rozwoju kraju powinna pełnić nadrzędną rolę w stosunku do wszystkich polityk sektorowych, dziedzinowych i regionalnych. W związku z tym przez politykę rozwoju należy rozumieć: „zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej”.

W celu realizacji na nowo zdefiniowanej polityki rozwoju podjęte będą następujące działania:

- a) **Integracja wymiaru społeczno-gospodarczego i terytorialnego** jako jednej z naczelných zasad budowania systemu programowania strategicznego oraz **zapewnienie spójności wszystkich polityk sektorowych, dziedzinowych i regionalnych.**

Programowanie rozwoju społeczno-gospodarczego ma wymiar przestrzenny, niezależnie od przyjętego poziomu i organizacji systemu: krajowego, regionalnego, lokalnego. Z drugiej strony, polityka przestrzenna musi być prowadzona w sposób spójny z polityką rozwoju społeczno-gospodarczego. W związku z tym, w ramach

polityki rozwoju ujmuje się element przestrzenny celem zintegrowania programowania przestrzennego z programowaniem społeczno-gospodarczym na wszystkich szczeblach programowania i na poszczególnych poziomach organizacji państwa. Pociąga to za sobą wprowadzenie aspektu przestrzennego jako równoprawnego ze społeczno-gospodarczym we wszystkich krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych (strategiach długookresowych i średniookresowych, pozostałych strategiach rozwoju oraz programach rozwoju).

Na poziomie regionów również nastąpi wzmocnienie spójności planowania społeczno-gospodarczego z planowaniem przestrzennym, poprzez wymóg równoległego zapewnienia spójności merytorycznej strategii rozwoju województw z planami zagospodarowania przestrzennego województw.

b) Miejsce i rola polityki regionalnej w ramach polityki rozwoju oraz modyfikacja strategicznych celów polityki regionalnej w kontekście nowych wyzwań, zarówno krajowych, jak i europejskich oraz globalnych.

c) Zaangażowanie w realizację celów polityki rozwoju wszystkich szczebli administracji publicznej.

Proces realizacji polityki rozwoju w odniesieniu do poszczególnych sektorów gospodarki wyznaczają, kreują i monitorują właściwi ministrowie, stosownie do swoich zakresów działania. Obecnie proces decentralizacji nie odpowiada wyzwaniom polityki regionalnej; należałoby zatem przebadать i dostosować zakres realizowanych polityk sektorowych przez państwo i przesunąć pewne działania na poziom regionu, ograniczając stopień interwencji państwa. Rozwiązanie to byłoby zbieżne z istotą współczesnych trendów rozwojowych, jakimi są rozpraszanie monocentrycznej władzy publicznej i integrowanie zróżnicowanych zasobów zarządzanych przez różnorodnych aktorów społecznych dla potrzeb realizowania formułowanych celów. Wynika to zarówno z narastających aspiracji i krystalizujących się interesów różnorodnych podmiotów w proces ten zaangażowanych, jak i z pewnych ograniczeń administracji krajowej co do sprawnego i efektywnego sterowania procesami programowania rozwoju. Występują też oczekiwania dotyczące szerszego zakresu oraz większej skuteczności gospodarowania przez władze samorządowe na szczeblu regionu. Dzieje się tak w głównej mierze ze względu na: narastające zróżnicowanie funkcjonalne poszczególnych segmentów społecznych, autonomię i suwerenność aktorów społecznych oraz subsydiarność i regionalizację.

B. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”, określająca główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej – przyjęta przez Radę Ministrów 05.02.2013 r. (M.P. z 2013 r., poz. 121).

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest, zgodnie z przepisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (art. 9 ust 1) – dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, oraz

kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat.

Opiera się ona na diagnozie sytuacji wewnętrznej, przedstawionej w raporcie Polska 2030. Wyzwania rozwojowe z 2009 roku, w stosunku do diagnozy z lat 2008 – 2009 uzupełnione zostały o elementy, które wiążą się z trwającym na świecie i w Europie kryzysem finansowym i spowolnieniem gospodarczym.

Celem głównym przedstawionych w niniejszym dokumencie działań jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu powinno być mierzone, z jednej strony, wzrostem produktu krajowego brutto (PKB) na mieszkańca, a z drugiej zwiększeniem spójności społecznej oraz zmniejszeniem nierówności o charakterze terytorialnym, jak również skalą skoku cywilizacyjnego społeczeństwa oraz innowacyjności gospodarki w stosunku do innych krajów.

Proponowane w Strategii obszary strategiczne związane są z obszarami opisanymi w Strategii Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 25 września 2012 r. łącznie stanowią podstawowe narzędzie wdrażania DSRK do 2020 r., czyli:

- I. sprawne i efektywne państwo (obszar pierwszy) – odpowiada mu obszar strategiczny trzeci DSRK;
- II. konkurencyjna gospodarka (obszar drugi) – odpowiada mu obszar strategiczny pierwszy DSRK;
- III. spójność społeczna i terytorialna (obszar trzeci) – odpowiada mu obszar strategiczny drugi DSRK.

Kierunki interwencji podporządkowane są schematowi trzech obszarów strategicznych, które zostały podzielone na osiem części (zgodnych ze strategicznymi celami rozwojowymi). Są to:

- I. W obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:
 - a) Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna,
 - b) Polska Cyfrowa,
 - c) Kapitał ludzki,
 - d) Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko.
- II. W obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski:
 - e) Rozwój regionalny,
 - f) Transport.
- III. W obszarze efektywności i sprawności państwa:
 - f) Kapitał społeczny,
 - g) Sprawne państwo.

Dla tworzenia optymalnych warunków rozwoju w XXI wieku, państwo musi spełniać kilka krytycznych funkcji, w szczególności:

- ✓ odpowiedzialnie zarządzać finansami publicznymi;
- ✓ posiadać sprawnie funkcjonującą administrację publiczną;
- ✓ efektywnie dostarczać wysokiej jakości, pożądane usługi publiczne;
- ✓ zapewnić spójne prawo dobrej jakości, bez nadregulacji;

- ✓ posiadać sprawnie funkcjonujący wymiar sprawiedliwości;
- ✓ zapewnić obywatelowi stabilność prawną i bezpieczeństwo;
- ✓ prowadzić nowoczesną komunikację z obywatelem oraz wewnątrz administracji;
- ✓ zapewnić właściwe warunki edukacji;
- ✓ zapewnić efektywną opiekę zdrowotną i profilaktykę w kontekście nowych wyzwań demograficznych;
- ✓ odpowiedzialnie zarządzać środowiskiem naturalnym.

C. Strategie Zintegrowane:

- **Strategia Sprawne Państwo – przyjęta przez Radę Ministrów (M.P. z 2013 r., poz. 136).**

Cel główny strategii koresponduje z wyzwaniami rozwojowymi stojącymi przed organami administracji publicznej do 2020 roku. Równocześnie odpowiada na wyzwania wynikające z rosnącej konkurencji międzynarodowej, sytuacji makroekonomicznej i trendów rozwojowych, a także na potrzeby wdrażania zmian systemowych, organizacyjnych, zarządczych w celu zwiększenia skuteczności i efektywności państwa. Cel główny brzmi: **Zwiększenie skuteczności i efektywności państwa otwartego na współpracę z obywatelami.**

- **Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki – przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 15.01. 2013 r. (M.P. z 2013 r., poz. 73).**

Badania, rozwój i innowacje (B+R+I) są komplementarne z działaniami mającymi na celu podniesienie jakości kapitału ludzkiego. Nowa wiedza, którą nabywają badacze, jest wykorzystywana przez nich w każdej działalności i aspekcie życia, co pozwala upowszechnić ją w kręgach akademickich i w społeczeństwie w ogóle. Powodzenie dalszych badań jest zaś uzależnione od dopływu nowych wykwalifikowanych pracowników. Także zastosowania nowych metod produkcji wymagają od pracowników nabycia nowych umiejętności oraz przyswojenia niezbędnej wiedzy. Przez **innowacyjność** gospodarki należy rozumieć zdolność i motywację podmiotów gospodarczych do ustawicznego poszukiwania i wykorzystywania w praktyce wyników prac badawczych i rozwojowych, nowych koncepcji, pomysłów i wynalazków. Innowacyjność oznacza również doskonalenie i rozwój istniejących technologii produkcyjnych, eksploatacyjnych i dotyczących sfery usług, wprowadzanie nowych rozwiązań w organizacji i zarządzaniu, doskonalenie i rozwój infrastruktury, zwłaszcza dotyczącej gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji. W odniesieniu do sektora publicznego innowacje definiowane są na wiele sposobów, m.in. jako wprowadzanie nowych usług lub zasadniczo zmienionych sposobów organizacji oraz świadczenia tych usług dla obywateli i przedsiębiorstw – z zachowaniem wysokiej jakości – w szczególności w celu sprostania wyzwaniom globalizacji i demografii.

Innowacyjność jest więc pojęciem szerokim i obecnym we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego, warunkowanym przez bardzo różnorodne czynniki. Najczęściej jednak innowacje są definiowane zgodnie z podręcznikiem Oslo z 2005 r., opracowanym przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) i Eurostat, dotyczącym zasad gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji. Zgodnie z metodologią ww. podręcznika wyróżnia się cztery typy innowacji:

- innowacje produktowe – wprowadzenie wyrobu lub usługi, które są nowe lub znacząco udoskonalone w zakresie swoich cech lub zastosowań,
- innowacje procesowe, czyli innowacje w obrębie procesu – wdrożenie nowej lub znacząco udoskonalonej metody produkcji lub dostawy,
- innowacje marketingowe – wdrożenie nowej metody marketingowej wiążącej się ze znaczącymi zmianami w projekcie/konstrukcji produktu lub w opakowaniu, dystrybucji, promocji lub strategii cenowej,
- innowacje organizacyjne – wdrożenie nowej metody organizacyjnej w przyjętych przez firmę zasadach działania, w organizacji miejsca pracy lub w stosunkach z otoczeniem.

➤ **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie – przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 13 lipca 2010 r.**

Podstawą programowania i realizacji efektywnej polityki regionalnej są: analiza stanu, trendów i prognoz społeczno-gospodarczych kraju i jego regionów oraz określenie na tej podstawie najważniejszych wyzwań, przed którymi ta polityka staje w wyznaczonym horyzoncie czasowym.

Można zarysować jednocześnie kilka obszarów strategicznych wyzwań, na które polityka regionalna – wspierająca konkurencyjność regionów i zapewniająca spójność terytorialną kraju – musi odpowiedzieć za pomocą rozwiązań szczegółowych. Zalicza się do nich:

- 1. Lepsze wykorzystanie potencjałów najważniejszych obszarów miejskich do kreowania wzrostu i zatrudnienia oraz stymulowania rozwoju pozostałych obszarów.**
2. Zapewnienie spójności wewnętrznej kraju. Niedopuszczenie do nadmiernych zróżnicowań przestrzennych.
3. Zwiększenie potencjału do tworzenia, dyfuzji i absorpcji innowacji.
- 4. Przeciwdziałanie negatywnym trendom demograficznym oraz pełniejsze wykorzystanie zasobów pracy.**

Strategiczny cel polityki regionalnej to:

Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

Cel strategiczny odpowiada na wyzwania stojące przed polskimi regionami wynikające z trendów rozwojowych, jednocześnie skupiając się na wykorzystaniu potencjałów wyznaczanych w odniesieniu do różnych terytoriów tak, aby w optymalny sposób wzmacniać przewagi konkurencyjne występujące w kraju i usuwać bariery rozwojowe. Tak określony cel polityki regionalnej będzie ważnym elementem podwyższenia konkurencyjności, kreowania wzrostu i zatrudnienia oraz spójności w Polsce.

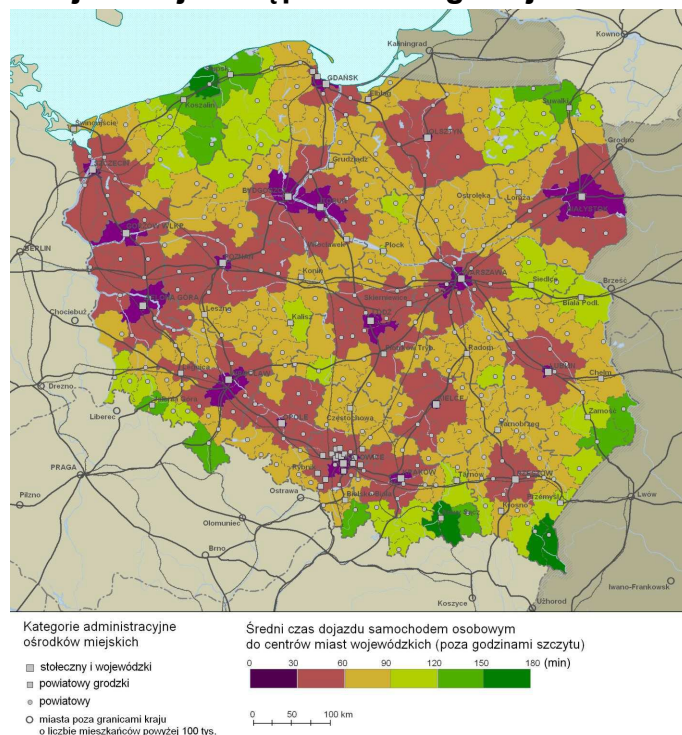
Cele szczegółowe polityki regionalnej do 2020 roku.

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”).
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).

Analiza danych zawartych w Krajowej Strategii wykazuje, iż Powiat Lidzbarski należy do obszarów będących w dość dobrej sytuacji.

Obszar Powiatu Lidzbarskiego zaliczany jest do obszarów o zadowalającym dostępie do usług i dóbr publicznych, o złej sytuacji społeczno-gospodarczej i wysokiej atrakcyjności dla działalności zaawansowanej technologicznie - co obrazują poniższe mapy:

Mapa 1. Obszary o najniższej dostępności drogowej do miast wojewódzkich.

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie.

Mapa 2. Obszary wiejskie, gdzie występuje kumulacja negatywnych wskaźników dostępu do usług i dóbr publicznych.

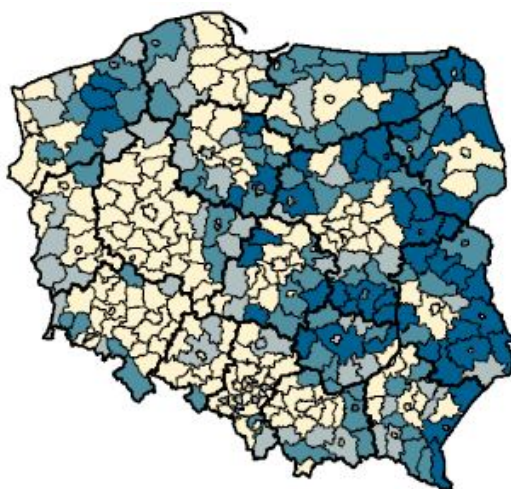

Powiaty wg dostępności do usług publicznych

bardzo zła	(43)
zła	(56)
średnia	(153)
zadowalająca	(127)

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie.

Mapa 3. Obszary wiejskie, gdzie występuje kumulacja negatywnych wskaźników społeczno-gospodarczych.

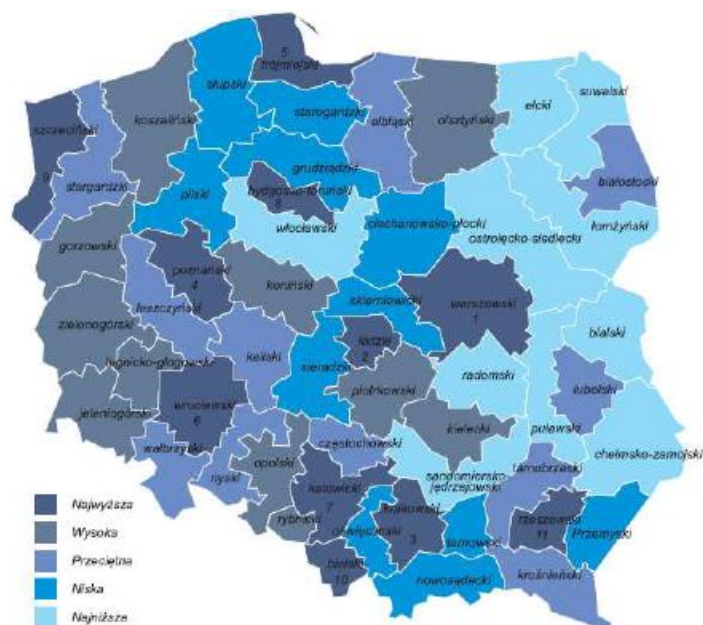

Powiaty wg sytuacji społeczno-gospodarczej

bardzo zła	(52)
zła	(75)
średnia	(67)
zadowalająca	(185)

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie.

Mapa 4. Atrakcyjność inwestycyjna podregionów dla działalności zaawansowanej technologicznie.

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie.

Programy operacyjne na lata 2014-2020 - możliwości uzyskania wsparcia z zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji.

A. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (PO IŚ).

Jednym z trzech priorytetów strategii Europa 2020 jest wzrost zrównoważony rozumiany jako wspieranie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. W programie określono działania na rzecz budowy gospodarki opartej o zasadę rozwoju zrównoważonego wyraźnie wskazując, że cele środowiskowe powinny być dopełnione działaniami na rzecz zrównoważonej i konkurencyjnej gospodarki wzmacniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. PO IŚ stanowi ramy interwencji dla prowadzenia działań wpisujących się w cel rozwoju zrównoważonego określony w głównym dokumencie kierunkowym dla polityki spójności, jakim jest strategia Europa 2020. Zgodnie z powyższym dokumentem, działania wynikające z programu operacyjnego będą zmierzać do budowy podstaw gospodarki niskoemisyjnej, promowania dostosowania do zmian klimatu, ochrony środowiska naturalnego i wspierania efektywnego wykorzystywania zasobów oraz promowania zrównoważonego transportu i usuwania niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych. Cele Europa 2020 przekładają się operacyjnie na pakiet 10 zintegrowanych wytycznych dla działań dotyczących gospodarki oraz zatrudnienia oraz 7 inicjatyw o charakterze flagowym. Wsparcie wzrostu zrównoważonego wpisuje się zwłaszcza w wytyczną nr 5. Bardziej efektywne korzystanie z zasobów i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, oraz następujące inicjatywy flagowe: Europa efektywnie korzystająca z zasobów, Unia innowacji oraz Polityka przemysłowa w erze globalizacji.

Celem głównym programu operacyjnego jest: **Wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej.**

Cel główny programu zostanie oparty na równowadze oraz wzajemnym uzupełnianiu się działań w trzech podstawowych obszarach:

- czystej i efektywnej energii, w tym efektywności energetycznej, ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych, rozwoju energii ze źródeł odnawialnych oraz integracji i poprawy funkcjonowania europejskiego rynku energii;
- adaptacji do zmian klimatu oraz efektywnego korzystania z zasobów, wzmocnieniu odporności systemów gospodarczych na zagrożenia związane z klimatem oraz zwiększeniu możliwości zapobiegania zagrożeniom (zwłaszcza zagrożeniom naturalnym) i reagowania na nie;
- konkurencyjności, w tym wnoszeniu istotnego wkładu w utrzymanie przez UE prowadzenia na światowym rynku technologii przyjaznych środowisku, zapewniając jednocześnie efektywne korzystanie z zasobów i usuwając przeszkody w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych, co zwiększa konkurencyjność polskiej gospodarki i gospodarki całej UE.

B. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) powstał w odpowiedzi na potrzeby reform i zmian systemowych w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego i dobrego rządzenia. Celem PO WER jest wzmocnienie wybranych polityk publicznych realizujących cele strategii Europa 2020. Kształt Programu i jego zakres wynika z doświadczeń z realizacji programów operacyjnych w poprzednich perspektywach finansowych: 2004-2006 oraz 2007-2013 i stanowi kontynuację logiki przyjętej w realizacji przedsięwzięć z Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce.

Logika powyższa dotyczy takiego umiejscowienia interwencji EFS w poszczególnych obszarach, by miała ona optymalny efekt. Przyjęta logika zakłada zatem, że na poziomie regionalnym interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego będzie dotyczyła bezpośredniego wsparcia osób w celu poprawy ich sytuacji na rynku, natomiast krajowy program operacyjny będzie się koncentrował na poprawie ram funkcjonowania poszczególnych polityk sektorowych. Zgodnie z powyższym Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój jest ukierunkowany na następujące obszary:

- wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę;
- wdrożenie reform systemów i struktur w wybranych obszarach polityk publicznych, kluczowych z punktu widzenia strategii Europa 2020 i krajowych programów reform;
- realizację działań nietypowych, innowacyjnych, ponadnarodowych, prowadzących do wypracowania rozwiązań dotąd niestosowanych w celu ich przetestowania

przed przejściem do fazy wdrożenia powszechnego, które w większości przypadków będzie miało miejsce na poziomie regionalnym;

- realizację programów w zakresie mobilności ponadnarodowej;
- realizację działań ukierunkowanych na osoby młode w wieku od 15-24 roku życia na rynku pracy, służących wdrożeniu inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych i gwarancji dla młodzieży.

C. Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020.

Ze względu na specyfikę sytuacji społeczno-gospodarczej, Polska Wschodnia jest obszarem szczególnego zainteresowania polityki regionalnej, wymagającym podejmowania dodatkowych działań, umożliwiających nadrobienie zapóźnień i zdynamizowanie rozwoju.

PO PW jako dodatkowy instrument wsparcia finansowego rozwoju gospodarczego i społecznego dedykowany jest wyłącznie 5 województwom Polski Wschodniej, tj. lubelskiemu, podlaskiemu, podkarpackiemu, świętokrzyskiemu i warmińsko-mazurskiemu. Będzie wzmacniał (efekt synergii) i uzupełniał (zgodnie z zasadą komplementarności interwencji) oddziaływanie wsparcia realizowanego w ramach regionalnych i krajowych programów operacyjnych europejskiej polityki spójności, z których będą finansowane zasadnicze przedsięwzięcia rozwojowe.

Wizja strategiczna dla Polski Wschodniej koncentruje się na trzech szansach rozwojowych, które w największym stopniu mogą przyczynić się w średnim okresie do poprawy wydajności pracy, a w efekcie – do poprawy pozycji rozwojowej i konkurencyjnej makroregionu. Te szanse to:

- 1) systematyczne podnoszenie poziomu innowacyjności makroregionalnej gospodarki, bazujące na endogenicznych wiodących specjalizacjach gospodarczych;
- 2) aktywizacja zasobów pracy i podniesienie jakości kapitału ludzkiego i społecznego;
- 3) budowanie intensywnych powiązań społeczno-gospodarczych z lepiej rozwiniętym otoczeniem, dla których warunkiem niezbędnym jest zintegrowana i efektywna infrastruktura powiązań komunikacyjnych zewnętrznych i wewnętrznych oraz rozbudowana i zmodernizowana infrastruktura elektroenergetyczna.

Celem głównym interwencji programu PO WER w latach 2014 – 2020 jest wzrost konkurencyjności i innowacyjności makroregionu Polski Wschodniej. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez koncentrację działań programu na:

- wsparciu w obszarze innowacyjności i B+R,
- wsparciu tworzenia warunków sprzyjających powstawaniu MŚP w Polsce Wschodniej,
- wsparciu konkurencyjności przedsiębiorstw, w szczególności poprzez internacjonalizację,
- wsparciu w zakresie poprawy efektywności układów transportowych miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych,

- wsparciu w zakresie zwiększenia spójności wewnętrznej makroregionu, w zakresie infrastruktury transportowej.

D. Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020.

Ograniczenie dystansu rozwojowego pomiędzy Polską a wysoko rozwiniętymi państwami UE przy jednoczesnym zapewnieniu stabilnego rozwoju, wymaga prowadzenia polityki rozwoju stymulującej wzrost gospodarczy oparty na poprawie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki kraju i regionów. Przykłady krajów wysokorozwiniętych pokazują, że dalszy wzrost dobrobytu może zostać osiągnięty dzięki wykorzystaniu potencjałów związanych z kreatywnością i przedsiębiorczością społeczeństwa oraz umiejętnością współpracy. Konieczne jest zatem przejście od koncentracji na „wzroście ilościowym” w kierunku budowy gospodarki opartej na wiedzy.

Zgodnie ze stanowiskiem Komisji Europejskiej stworzenie w Polsce otoczenia biznesu sprzyjającego innowacjom powinno być jednym z priorytetowych kierunków interwencji, finansowanych z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych w perspektywie 2014-2020. Celem głównym PO IR będzie wspieranie innowacyjności i konkurencyjności polskiej gospodarki, wyrażające się głównie zwiększeniem nakładów prywatnych na B+R, w szczególności poprzez:

- wsparcie przedsiębiorstw w obszarach innowacyjności i działalności badawczo-rozwojowej,
- podniesienie jakości i interdyscyplinarności badań naukowych,
- zwiększenie stopnia komercjalizacji oraz umiędzynarodowienia badań naukowych.

Cel ten zostanie osiągnięty przez koncentrację działań programu – zgodnie z podejściem tzw. inteligentnych specjalizacji – na:

- podniesieniu jakości badań oraz pozycji krajowych jednostek naukowych w ramach Europejskiej Przestrzeni Badawczej,
- wzmacnianiu powiązań między nauką i potrzebami rynku oraz przedsiębiorstwami,
- rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw,
- wsparciu działań odpowiadających na potrzebę pogodzenia wzrostu gospodarczego i poprawy wyników ekonomicznych przy jednoczesnym ograniczeniu wykorzystania zasobów (w tym także energii, wody i surowców mineralnych) i zmniejszeniu presji na środowisko.

Wsparcie ze środków PO IR będzie skoncentrowane na projektach realizowanych w obszarach inteligentnych specjalizacji, czyli w wybranych dziedzinach nauki i gospodarki, stanowiących potencjał rozwojowy kraju i regionów.

E. Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020.

Celem programu jest wzmocnienie cyfrowych fundamentów dla społeczno-gospodarczego rozwoju kraju. Zgodnie z Umową Partnerstwa, jako fundamenty te

przyjęto: szeroki dostęp do szybkiego internetu, efektywne i przyjazne użytkownikom e-usługi publiczne oraz stale rosnący poziom kompetencji cyfrowych społeczeństwa.

W oparciu o wyniki przedsięwzięć diagnostycznych można wyróżnić kilka kluczowych podobszarów, na których powinna się skupić pomoc udzielana w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa. Są to:

a) Funkcje „horyzontalne”, w tym:

- upowszechnienie i poprawa funkcjonalności głównego mechanizmu potwierdzania tożsamości obywatela w elektronicznych kontaktach z administracją, w tym za pośrednictwem urządzeń mobilnych,
- poprawa jakości danych w rejestrach publicznych i podniesienie zdolności rejestrów publicznych do wzajemnej wymiany danych,
- optymalizacja wydatków na infrastrukturę (poprzez m.in. wykorzystanie technologii chmury obliczeniowej),
- rozwój funkcjonalności oraz niezawodności centralnego punktu dostępu do e-usług publicznych.

b) Dziesięć kluczowych obszarów e-usług publicznych – rynek pracy, ubezpieczenia i świadczenia społeczne, ochrona zdrowia, prowadzenie działalności gospodarczej, wymiar sprawiedliwości i sądownictwo, prezentacja i udostępnianie danych przestrzennych i statystycznych, podatki i cła, sprawy administracyjne, zamówienia publiczne, bezpieczeństwo i powiadamianie ratunkowe.

c) Poprawa dostępu do informacji sektora publicznego i możliwości ich ponownego wykorzystania.

d) Cyfryzacja procesów wewnętrznych w administracji dla poprawy obsługi klienta zewnętrznego.

8.1.3 Poziom regionalny.

A. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego do roku 2020.

Cel główny strategii województwa brzmi:

Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy.

Spójność ta była stawiana jako cel rozwoju województwa już w 2000 roku. Cel ten pozostaje aktualny.

Konieczność nadrobienia dystansu, jaki dzieli Warmię i Mazury od innych regionów Europy, udokumentowano w części strategii poświęconej syntetycznej diagnozie problemów.

Poprawa spójności wewnętrznej województwa warmińsko-mazurskiego oznacza wyrównywanie dysproporcji rozwojowych we wszystkich aspektach: ekonomicznym, przestrzennym i społecznym. Dotyczy to warunków rozwoju przedsiębiorczości i promocji, **tworzenia nowoczesnej infrastruktury technicznej i społecznej** oraz warunków do zdobywania współczesnej wiedzy. Całość tych

działań ukierunkowanych będzie na powstawanie miejsc pracy i zmniejszenie bezrobocia oraz poprawę poziomu życia mieszkańców zarówno miast, jak i wsi.

Priorytety strategiczne są obszarami, w których podejmowane będą działania zmierzające do osiągnięcia celu głównego strategii. Strategia rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego w horyzoncie 2020 r. wskazuje trzy priorytety, które w szerokim rozumieniu obejmują całość zjawisk społeczno-gospodarczych włącznie z relacjami ze środowiskiem przyrodniczym:

- **Priorytet 1 - Konkurencyjna gospodarka**, w tym cele operacyjne:

- Wzrost konkurencyjności firm,
- Wzrost liczby miejsc pracy,
- Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych,
- Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości,
- Wzrost potencjału turystycznego,
- Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa,
- Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu,
- Tworzenie społeczeństwa informacyjnego,
- Doskonalenie administracji;

- **Priorytet 2 - Otwarte społeczeństwo**, w tym cele operacyjne:

- Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy,
- Różnorodna i dostępna edukacja,
- Rozwój społeczeństwa obywatelskiego,
- Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych,
- Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego,
- Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu,
- Wzrost dostępności mieszkań,
- Wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej,
- Poprawa jakości i ochrona środowiska;

- **Priorytet 3 - Nowoczesne sieci**, w tym cele operacyjne:

- Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności,
- Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii,
- Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej.

B. Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020.

Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020 jest dokumentem planistycznym o charakterze wykonawczym, którego cele (główny i szczegółowy) wynikają wprost z podstawowego planu rozwojowego regionu, jakim jest „Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020”. Uwzględnia on także cele Unii Europejskiej na poziomie regionalnym i jest instrumentem powielającym kierunki rozwoju i cele strategiczne określone w dokumentach unijnych.

Cele Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2014-2020 osiągnane będą poprzez realizację działań w dziesięciu osiach priorytetowych. Ocenę zgodności celów Planu Rozwoju Powiatu Lidzbarskiego z celami RPO WiM na lata 2014-2020 (z uwagi na planowane ubieganie się o wsparcie inwestycji głównie na poziomie regionalnym) przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela. Ocena zgodności celów Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego z celami Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2014-2020

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Cele szczegółowe RPO WiM 2014-2020	Przykładowe projekty możliwe do realizacji w ramach RPO WiM 2014-2020	Cele Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego	Stopień zgodności
OŚ PRIORYTETOWA 1 INTELIGENTNA GOSPODARKA WARMII I MAZUR					
1. Wsparcie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1.1. udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększenie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy	Zwiększenie wykorzystania wyników działalności B+R w gospodarce	Tworzenie nowoczesnej infrastruktury badawczej	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu	średni stopień zgodności
	1.2. Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii,	Wzrost innowacyjności firm działających w obszarach inteligentnych specjalizacji	1) Własna działalność B+R przedsiębiorstw: * tworzenie i rozwój infrastruktury B+R w przedsiębiorstwach (w tym centra badawczo-rozwojowe); * wsparcie prac B+R firm oraz wdrożenia własnych wyników badań naukowych; (w tym wsparcie w zakresie ochrony własności intelektualnej - uzyskania praw wyłącznych dla własnych rozwiązań technicznych); 2) Zakup usług B+R oraz wykorzystanie w przedsiębiorstwach wyników badań/ rozwiązań technologicznych wypracowanych z	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu	średni stopień zgodności

	innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu		sektorem naukowym: * bon na nawiązanie współpracy – projekty mające na celu zakup usług B+R, doradczych oraz technologii, * bon na rozwój współpracy poprzez projekty B+R – rozwój nowych lub udoskonalenie obecnie oferowanych i wykorzystywanych produktów/ usług/ technologii, przygotowanie do uzyskania akredytacji i certyfikacji, proces akredytacji i certyfikacji oraz proces uzyskiwania ochrony praw własności intelektualnej * kontrakt B+R – wsparcie dużych przedsięwzięć badawczo-rozwojowych połączonych z wdrożeniem opracowanych technologii i/lub produktów. 3) Wsparcie wspólnych przedsięwzięć grup przedsiębiorstw związanych z prowadzeniem prac B+R		
--	---	--	--	--	--

3. Wzmocnienie konkurencyjności MŚP	3.1.Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również przez inkubatory przedsiębiorczości	Poprawa przedsiębiorczości w województwie warmińsko-mazurskim	- Wspieranie inkubowania przedsiębiorstw - Wsparcie finansowe dla nowopowstałych firm (w szczególności opartych o innowacyjne pomysły) wraz ze wsparciem doradczym, mentorskim i szkoleniowym jako element przygotowania do funkcjonowania na rynku - Tworzenie nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego (w tym na obszarach powojennych – nie pozostających w zasobach Agencji Mienia Wojskowego ani żadnej innej instytucji zarządzającej terenami wojskowymi, przemysłowymi, kolejowymi i kolejowymi); uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych, uzbrojenie terenów inwestycyjnych w media, budowa lub modernizacja układu komunikacyjnego terenu inwestycyjnego, kampanie promocyjne (jako integralny element projektu)	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu	średni stopień zgodności
	3.2.Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia	Poprawa atrakcyjności gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego na rynkach krajowych i międzynarodowych	1) Wsparcie działalności przedsiębiorstw nastawionych na wzrost eksportu i zdobywania nowych rynków zbytu (w tym działania zwiększające świadomość przedsiębiorstw o potrzebie i korzyściach internacjonalizacji) – usługi związane z internacjonalizacją MŚP, w tym: * dostarczanie informacji na temat dostępnych funduszy i instrumentów wsparcia dla	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu	średni stopień zgodności

	ych	przedsiębiorców w zakresie eksportu (kredyty i gwarancje rządowe, ubezpieczenia kredytów, programy na udział przedsiębiorców w targach i wystawach), *badanie i weryfikacja wiarygodności konkretnych biznesowych partnerów zagranicznych przede wszystkim z rynków wschodnich, * udział przedsiębiorstw w międzynarodowych (krajowych i zagranicznych) targach, wystawach branżowych, misjach gospodarczych, spotkaniach brokerskich, kooperacyjnych), *pomoc prawna związana z internacjonalizacją firm; 2) Wsparcie inwestycyjne rozwoju przedsiębiorstw związanego z internacjonalizacją 3) Promocja gospodarcza regionu (projekty sieciowe) wraz z profesjonalizacją obsługi: inwestycyjna, oferty biznesowej regionu, turystyczna.		
3.3.Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	Unowocześnienie przedsiębiorstw w województwie warmińsko-mazurskim	- Inwestycje w nowoczesne maszyny i sprzęt produkcyjny, ewentualnie wraz z niezbędną infrastrukturą - Wprowadzanie innowacji produktowych i procesowych - Wprowadzenie na rynek nowych produktów/usług (w tym pakietowych produktów turystycznych)	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego	wysoki stopień zgodności

101

			- Odtwarzanie gospodarczego dziedzictwa regionu w tradycyjnych zawodach, produktach i usługach (np. kulinarnych) oraz wsparcie towarzyszących projektom wydatków obrotowych.	społeczeństwa	
	3.4. Wspieranie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania się w procesy innowacji”	Wspieranie zdolności MŚP do udziału w procesach wzrostu i innowacji	- Wsparcie doradcze i szkoleniowe dla podmiotów wspierających przedsiębiorczość, w tym zarządzających parkami przemysłowymi, naukowo-technologicznymi, inkubatorami przedsiębiorczości, ośrodków innowacji (w oparciu o zidentyfikowane potrzeby instytucji), - Usługi doradcze i szkoleniowe zwiększające zdolność MŚP do budowania oraz wzrostu przewagi konkurencyjnej na rynku (szeroki, otwarty katalog możliwych usług dla biznesu, możliwość realizacji usługi na terenie całego kraju) – świadczone w oparciu o podejście popytowe - Przygotowanie i świadczenie pakietowych usług służących podniesieniu innowacyjności firm (w ramach tego typu przedsięwzięć również promocja rozwoju technologicznego i innowacyjności), w tym inwestycje w infrastrukturę, wyłącznie w celu świadczenia nowych usług	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa	średni stopień zgodności

OŚ PRIORYTETOWA 2 KADRY DLA GOSPODARKI

10.Regionalny rynek pracy	10.1 Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenie	Poprawa jakości edukacji na terenie województwa warmińsko-mazurskiego	- Wsparcie nauczycieli w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego jako element wsparcia przedszkola/szkoły/placówki oświatowej (w tym kursy podnoszące kompetencje nauczycieli w zakresie nowych technik nauczania i pobudzania kreatywności) - Upowszechnienie wysokiej jakości edukacji przedszkolnej (w tym tworzenie nowych miejsc przedszkolnych oraz rozwój istniejących placówek) z uwzględnieniem szczególnych potrzeb edukacyjnych dzieci, w tym niepełnosprawnych - Poprawa jakości kształcenia w szkołach/placówkach oświatowych prowadzących kształcenie ogólne i specjalne, działania z obszaru doradztwa zawodowego oraz orientacji zawodowej (w tym niezbędne doposażenie bazy dydaktycznej i naukowej oraz kontynuacja wdrażania założeń rządowego programu „Cyfrowa szkoła”).	Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa	wysoki stopień zgodności
	10.3 Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy,	Podniesienie kompetencji i kwalifikacji kadr regionalnej gospodarki	- Wsparcie informacyjne i doradcze dla osób dorosłych, które z własnej inicjatywy są zainteresowane zdobywaniem umiejętności lub podwyższaniem kwalifikacji - Rozwijanie umiejętności, wiedzy i kompetencji osób dorosłych (ze szczególnym uwzględnieniem osób o niskich kwalifikacjach) poprzez udział w edukacji formalnej,	Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa	wysoki stopień zgodności

podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji		nieformalnej i pozaformalnej (w tym kwalifikacyjnych kursach zawodowych, kursach umiejętności zawodowych oraz innych kursach umożliwiających uzyskanie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych bądź nabycie uprawnień zawodowych), ukierunkowane na zdobycie nowych, podwyższenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych, kompetencji kluczowych lub wykształcenia ogólnego (w oparciu o zdiagnozowane predyspozycje/deficyty)		
10.3 bis. Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z	Dostosowanie wysokiej jakości kształcenia zawodowego do potrzeb gospodarki regionu	- Programy współpracy szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z otoczeniem społeczno-gospodarczym (pracodawcami/organizacjami pracodawców, instytucjami rynku pracy oraz uczelniami wyższymi) - Doposażenie bazy dydaktycznej szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe (w tym centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego) zapewniające wysoką, jakość kształcenia oraz warunki zbliżone do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej (przy wykorzystaniu mechanizmu cross-financing) - Tworzenie nowych kierunków nauczania na użytek specyficznych zdiagnozowanych potrzeb firm z regionu (szczególnie w obszarach inteligentnych specjalizacji), ułatwianie wejścia na rynek absolwentom	Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa	wysoki stopień zgodności

	pracodawcami		- Tworzenie i/lub rozwój ukierunkowanych branżowo centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego lub innych jednostek organizacyjnych realizujących tego samego typu zadania		
OŚ PRIORYTETOWA 3 CYFROWY REGION					
2. Kadry dla gospodarki	2.2. Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK.	Zwiększenie wykorzystania i jakości nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w gospodarce województwa.	- Wsparcie przedsiębiorstw w zakresie rozwoju produktów i usług opartych na TIK, sprzedaży produktów i usług w Internecie (handel elektroniczny), tworzenia i udostępniania usług elektronicznych odpowiadających ich potrzebom, wprowadzania procesów modernizacyjnych - Przedsięwzięcia polegające na usprawnieniu procesów zarządczych w przedsiębiorstwach (inteligentne systemy zarządzania: zarządzanie zasobami ludzkimi, towarowymi i usługowymi, zarządzanie systemami finansowo-księgowymi, zarządzanie produkcją, automatyzacja procesu produkcyjnego) oraz kontaktów z klientem - Wsparcie rozwoju współpracy między przedsiębiorstwami w oparciu o nowoczesne rozwiązania teleinformatyczne - Tworzenie systemu mazurskich kart turystycznych w formie „sail pass” wraz z serwisem rezerwacyjno-sprzedażowym - Wsparcie szkoleniowe w zakresie rozwoju produktów i usług opartych o TIK jako element uzupełniający projektów	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu Turystyka motorem rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu Wysoka atrakcyjność zamieszkania w powiecie lidzbarskim	wysoki stopień zgodności

	2.3. Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia	Zwiększenie wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w podmiotach świadczących usługi publiczne.	* Wzmocnienie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w usługach publicznych szczebla regionalnego/lokalnego poprzez realizację działań ukierunkowanych na: 1) rozwój e-usług, w tym m.in: - e-administracja: np. zintegrowanie systemów obsługi/zarządzania podmiotów świadczących usługi publiczne w województwie, tworzenie systemów zarządzania zasobami ludzkimi, tworzenie narzędzi elektronicznej obsługi działalności gospodarczej; - e-zdrowie: tworzenie e-usług placówek ochrony zdrowia, cyfryzacja ich dokumentacji medycznej, wprowadzanie systemów udostępniania zasobów cyfrowych o zdarzeniach i rejestrów medycznych - rozwój systemów informacji przestrzennej: np. rozwój i integracja istniejących platform GIS, digitalizacja, harmonizacja i uzupełnienie zasobów geodezyjno-kartograficznych, inteligentne przewodniki, mapy zagrożeń i ryzyk; 2) rozwój zasobów treści cyfrowych poprzez digitalizację, udostępnianie i przechowywanie zasobów kulturowych, naukowych i edukacyjnych będących w posiadaniu instytucji szczebla regionalnego/lokalnego. 3) Wsparcie szkoleniowe w zakresie rozwoju usług opartych o TIK jako element	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu Turystyka motorem rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu Wysoka atrakcyjność zamieszkania w powiecie lidzbarskim	wysoki stopień zgodności
--	--	---	--	---	--------------------------

			uzupełniający projektów.		
OŚ PRIORYTETOWA 4 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA					
4. Efektywność energetyczna	4.1. Wsparcie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnym bilansie energetycznym regionu.	- Wytwarzanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych wraz z podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej lub na potrzeby własne podmiotów - Efektywna dystrybucja ciepła z OZE (m.in. fotowoltaika, geotermia (pompy ciepła), kotłownie) - Działania informacyjno-edukacyjne promujące wykorzystanie OZE wyłącznie jako element uzupełniający projektów - Budowa/modernizacja sieci umożliwiających przyłączanie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego – projekty realizowane przez OSD (operator systemu dystrybucyjnego)	brak powiązań	-
	4.2. Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach	Zwiększenie efektywności w przedsiębiorstwach poprzez ograniczenie strat i zużycia energii	- Zwiększenie efektywności MŚP, modernizacja instalacji/technologii w celu zmniejszenia zużycia energii cieplnej, elektrycznej lub wody - Wdrażanie systemów zrównoważonego zarządzania energią - Audyty energetyczne MŚP (wyłącznie jako element kompleksowy projektów wymienionych powyżej)	brak powiązań	-

4.3. Wsparcie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym	Wzrost efektywności energetycznej budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej	- Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej/części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne (m.in. ocieplenie budynku, wymiana okien i drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowa systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła), przebudowa systemów wentylacji i klimatyzacji, instalacja OZE, instalacja systemów chłodzących, w tym również OZE) - Audyty energetyczne dla sektora mieszkaniowego i publicznego (wyłącznie jako element projektów kompleksowej modernizacji, opisanych powyżej) - Instalacja inteligentnych systemów zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej/budynkach mieszkaniowych w oparciu m.in. o technologie TIK (wyłącznie jako element projektów kompleksowej modernizacji, opisanych powyżej)	Poprawa warunków ochrony życia i oferty pomocy społecznej Wysoka atrakcyjność zamieszkania w powiecie lidzbarskim Czyste środowisko naturalne przyjazne rozwojowi powiatu	wysoki stopień zgodności
4.7. Promowanie wykorzystania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych do atmosfery	- Budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji/trigeneracji - Budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji z OZE	brak powiązań	-

	użytkowe	poprzez wytworzenie energii w wysokosprawn ej kogeneracji	- Budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania ciepła w wyniku, której jednostki te zostaną zastąpione jednostkami wytwarzania energii w wysokosprawnej kogeneracji / trigeneracji - Budowa przyłączy do sieci ciepłowniczej i energetycznej		
	4.5. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej, multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	Poprawa zrównoważonej mobilności mieszkańców w miastach województwa i ich obszarach funkcjonalnych.	- Budowa/przebudowa infrastruktury transportu np. sygnalizacja wzbudzana, budowa buspasów oraz zintegrowanych przystanków przesiadkowych pomiędzy różnymi rodzajami transportu) - Zakup, modernizacja niskoemisyjnego taboru - Budowa, przebudowa infrastruktury transportu publicznego typu P&R, węzły przesiadkowe, drogi rowerowe, itp. - Wdrażanie systemów informacji i zarządzania ruchem (jako element projektów wskazanych powyżej) - Wymiana oświetlenia miejskiego na energooszczędne - Działania informacyjne promujące transport zbiorowy jako element uzupełniający projektów	Poprawa warunków ochrony zdrowia i oferty pomocy społecznej Wysoka atrakcyjność zamieszkania w powiecie lidzbarskim Czyste środowisko naturalne przyjazne rozwojowi powiatu	wysoki stopień zgodności

OŚ PRIORYTETOWA 5 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW

6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6.1. Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenie wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie	Poprawa gospodarki odpadami w województwie	- Kompleksowe projekty skierowane na poprawę gospodarki odpadami przez zapobieganie powstawaniu odpadów, promowanie ponownego użycia, wdrażanie technologii odzysku, w tym recyklingu i ostatecznego unieszkodliwiania odpadów - Kompleksowa poprawa gospodarki odpadami niebezpiecznymi, - Tworzenie przez gminy punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (szkło, metale, papier, tworzywa sztuczne) oraz punkty dobrowolnego gromadzenia odpadów - Działania informacyjno-edukacyjne promujące segregację odpadów jako element uzupełniający projektów	Wysoka atrakcyjność zamieszkania w powiecie lidzbarskim	wysoki stopień zgodności
	6.2. Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenie wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie	Więcej oczyszczonych ścieków i lepsza jakość wody	- Kompleksowe wsparcie gospodarki wodno-ściekowej, z uwzględnieniem inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodociągowymi, w tym wyposażenie aglomeracji w odpowiednie systemy odbioru ścieków komunalnych, budowę oczyszczalni ścieków bądź poprawa parametrów już istniejących oczyszczalni, wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi - Kompleksowe wsparcie budowy systemów indywidualnych oczyszczania ścieków na terenach zabudowy rozproszonej (budowa przydomowych lub przyzakładowych	Czyste środowisko naturalne przyjazne rozwojowi powiatu	wysoki stopień zgodności

			oczyszczalni ścieków) jedynie w przypadku aglomeracji ujętych w KPOŚK w sytuacji zidentyfikowanych obszarów, co do których rachunek ekonomiczny będzie uzasadniał taki rodzaj inwestycji - Budowa i modernizacja systemów zaopatrzenia w wodę (sieci wodociągowe, ujęcia i stacje uzdatniania wody) - Zakup urządzeń i aparatury (np. mobilne laboratoria, instalacje kontrolno-pomiarowe), zakup i remont urządzeń służących gromadzeniu, odprowadzaniu, uzdatnianiu i przesyłowi wody, wdrożenie nowych technologii służących oszczędzaniu wody i odnowy wody	
--	--	--	---	--

6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu Natura 2000 oraz zielonej infrastruktury	Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych dla wzrostu konkurencyjności	- Podniesienie standardu bazy technicznej i wyposażenia parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody (w tym położonych na obszarach NATURA 2000); edukacja ekologiczna w celu zwiększenia świadomości w zakresie potrzeb i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu wraz z adaptacją pomieszczeń na ten cel - Inwestowanie w niezbędną infrastrukturę związaną z ochroną, przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków (również na terenach chronionych) Tworzenie miejsc ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime, np. banki genowe, rewaloryzacja i rewitalizacja parków miejskich, ogrody botaniczne, eko-parki, kształtowanie i pielęgnacja zadrzewień przydrożnych, - realizacja zadań służących ochronie i osiągnięciu co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód jezior, m.in. poprzez ich rekultywację (w pierwszej kolejności w powiązaniu z funkcją uzdrowiskową województwa) - Projekty dotyczące działalności wykorzystującej lokalne zasoby przyrodnicze, np. zagospodarowanie przestrzeni na cele turystyczno-rekreacyjne (tereny rekreacyjne, punkty i tarasy widokowe, ścieżki	Turystyka motorem rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu Wysoka atrakcyjność zamieszkania w powiecie lidzbarskim Wysoki poziom życia na wsi Czyste środowisko naturalne przyjazne rozwojowi powiatu	wysoki stopień zgodności
---	---	--	--	---------------------------------

		dydaktyczne, ścieżki rowerowe, zagospodarowanie terenów przybrzeżnych na cele turystyczne, rozwój camperowisk, urządzenie i podnoszenie jakości kempingów, uporządkowanie bindug i małych obozowisk - nowe/odnowione pomosty oraz sezonowe programy sanitarne, mała infrastruktura żeglarska, itp.) - Rozwój publicznie dostępnej podstawowej infrastruktury uzdrowskiej (urządzenie terenów zielonych, wyposażonych w urządzenia umożliwiające pełnienie funkcji rekreacyjnych/lecniczych np. parki zdrojowe, ścieżki zdrowia, parki kinezyterapeutyczne, skwery; tworzenie urządzeń lecznictwa uzdrowskiego typu pijalnie uzdrowskie, tężnie, inhalatoria, urządzenie odcinków plaży, uzdrowskie baseny kąpielowe, leczenia spacerowego do terenoterapii, promenady uzdrowskie i parkingi).		
--	--	---	--	--

5. Promowanie dostosowani a do zmian klimatu	5.2. Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęsk i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	Wzrost bezpieczeństw a regionu poprzez zapobieganie i zarządzanie ryzykiem wystąpienia klęsk żywiolowych i katastrof ekologicznych.	- Rozwój infrastruktury, w tym budowa lub remont urządzeń służących retencjonowaniu wód (jazów, zastawek, zbiorników i stopni wodnych), pod warunkiem zapewnienia pełnej zgodności z wymogami prawa UE, w tym uwzględnieniem ich w dokumentach strategicznych przygotowywanych w celu wypełnienia wymogów Ramowej Dyrektywy Wodnej i tzw. dyrektywy powodziowej - Wsparcie na rzecz bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałania suszy poprzez naturalną retencję wód i terenów zalewowych, zalesienia dla zwiększenia retencji gruntowej - Rozwój systemów zintegrowanego monitoringu i ostrzegania, prognozowania zagrożeń i reagowania w sytuacjach nagłego wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii - Wyposażenie i wzmocnienie służb ratowniczych - „Bezpieczny MOF”.	brak powiązań	-
---	--	--	--	---------------	---

OŚ PRIORYTETOWA 6 KULTURA I DZIEDZICTWO

6. Kultura i dziedzictwo	6.3 Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	Zmiana pasywnej filozofii ochrony dziedzictwa kulturowego regionu i wykorzystanie instytucji kultury do budowy tożsamości regionalnej	- Ochrona, zachowanie i zabezpieczenie obiektów dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych - Zachowanie walorów architektoniczno-krajobrazowych i kulturowych miasteczek i wsi - Inwestycje w instytucje kultury by dostosować je do nowoczesnej działalności kulturalnej, w tym zakup trwałego wyposażenia oraz konserwacja muzealiów, starodruków itp. - Wsparcie instytucji kultury na rzecz włączenia ich w tworzenie produktów turystycznych i oferty wypoczynkowo-turystycznej, wzmocnienia ich funkcji regionotwórczej - Wsparcie rozwoju centrów informacji kulturalnej i miejsc promocji kultury (festiwale wraz ze służącą im infrastrukturą, wystawy, wydawnictwa, itp.)	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu Turystyka motorem rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu	wysoki stopień zgodności
--------------------------	--	---	---	---	--------------------------

OŚ PRIORYTETOWA 7 INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

7. Infrastruktura transportowa	7.2. Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	Poprawa dostępności i wewnętrznej spójności oraz przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych w	- Budowa, przebudowa ważnych dla województwa połączeń drogowych wiążących regionalny system transportowy z siecią dróg krajowych i z siecią TEN-T, poprawiających dostęp do lotniska regionalnego i centrów logistycznych (drogi wojewódzkie) - Budowa, przebudowa dróg dojazdowych (w tym rowerowych) do miast powiatowych na obszarach o słabym dostępie do usług	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu Wysoka atrakcyjność zamieszkania w powiecie lidzbarskim	Wysoki stopień zgodności
--------------------------------	--	--	--	---	--------------------------

		województwie warmińsko- mazurskim	publicznych – preferowane będą projekty wynikające z kompleksowych programów, strategii transportowych, obejmujących swoim zasięgiem co najmniej powiat (przede wszystkim drogi lokalne) - Budowa, przebudowa dróg w obszarach funkcjonalnych Olsztyna („Mobilny MOF”), Elbląga i Ełku		
	7.3. Rozwój przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów i połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej	Funkcjonalny system żeglugi na śródlądowych drogach wodnych województwa	- Inwestycje w infrastrukturę śródlądowych dróg wodnych i infrastrukturę portową - Wdrażanie rozwiązań i technik zarządzania, monitorowania ruchu na śródlądowych drogach wodnych (w tym małych portów)	brak powiązań	-
	7.4. Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu	Stworzenie realnej i konkurencyjnej alternatywy wobec ruchu kołowego i poprawa standardów	- Budowa, modernizacja, rehabilitacja/rewitalizacja regionalnej sieci kolejowej i infrastruktury dworcowej poza siecią TEN-T - Zakup i modernizacja taboru kolejowego dla połączeń wojewódzkich	brak powiązań	-

		regionalnych przewozów pasażerskich			
OŚ PRIORYTETOWA 8 OBSZARY WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI					
9. Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych	9.2. Wsparcie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	Poprawa jakości obszarów problemowych dla włączenia społeczności je zamieszkujących.	* Zintegrowane przedsięwzięcia dotyczące wszystkich aspektów rewitalizacji danego obszaru obejmujące m.in.: - wspieranie nadawania i przywracania funkcji społecznych (w tym kulturalnych, edukacyjnych rekreacyjnych), gospodarczych zdegradowanym obszarom miejskim; - rewaloryzację/modernizację/adaptację istniejącej zabudowy, wyjątkowo w uzasadnionych wypadkach odtwarzanie historycznej zabudowy; - zagospodarowanie/rozwój przestrzeni publicznych – przedsięwzięcia ukierunkowane na podniesienie atrakcyjności społecznej oraz nadawanie walorów funkcjonalnych i estetycznych tym przestrzeniom z uwzględnieniem ich regionalnej tożsamości.	Brak powiązań	-
OŚ PRIORYTETOWA 9 DOSTĘP DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH					
9. Wsparcie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania	Podniesienie jakości i skuteczności usług zdrowotnych i socjalnych	W obszarze usług zdrowotnych: - usuwanie niedoborów poprzez wsparcie elementów ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz poprawę dostępności do bazy szpitalnej; - inwestycje w infrastrukturę zdrowotną	Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa Poprawa warunków ochrony życia i oferty	wysoki stopień zgodności

	nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych		dedykowaną opiece nad osobami starszymi; – zakupy nowoczesnej aparatury leczniczej i specjalistycznego sprzętu medycznego dla ośrodków świadczących specjalistyczne usługi zdrowotne w obrębie zidentyfikowanych obszarów deficytowych. W obszarze usług socjalnych: - inwestycje w infrastrukturę na rzecz integracji społecznej (z wyłączeniem budowy nowych obiektów), przede wszystkim klubów integracji społecznej, centrów integracji społecznej i zakładów aktywności zawodowej, służących przygotowaniu do wejścia na rynek pracy; -inwestycje w infrastrukturę (z wyłączeniem budowy nowych obiektów) podmiotów świadczących usługi z zakresu aktywizacji dzieci i młodzieży ze środowisk najuboższych zagrożonych dziedziczeniem ubóstwa (np. centra aktywności lokalnej, świetlice środowiskowe, młodzieżowe kluby integracji społecznej), sprzyjających zmianom zachowań społecznych; – inwestycje w infrastrukturę socjalną (z wyłączeniem budowy nowych obiektów), służącą świadczeniu usług opiekuńczo/rehabilitacyjnych osobom zależnym tj. starszym, niepełnosprawnym, chorym psychicznie.	pomocy społecznej Bogata oferta sportowa szansą dla wszystkich mieszkańców powiatu	
10. Regionalny	10.4 inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się	Podniesienie jakości i	- Inwestycje w infrastrukturę przedszkolną – wyłącznie w uzasadnionych przypadkach, dla	Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu	wysoki stopień

rynek pracy	przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	dostępności oferty edukacyjnej i szkoleniowej poprzez rozwój niezbędnej infrastruktury.	wyrównania dostępu do ww. usług (w tym uwzględniając komplementarność wsparcia EFS, przy czym budowa nowych obiektów jedynie przy udokumentowanym braku możliwości wykorzystania/adaptacji istniejących budynków) - Tworzenie infrastruktury popularyzującej naukę i innowacje - Inwestycje w szkolnictwo zawodowe – zgodnie z krajowymi priorytetami polityki szkolnictwa zawodowego, w oparciu o zdiagnozowane potrzeby regionalnego rynku pracy i inteligentnych specjalizacji - Inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa wyższego zawodowego dla potrzeb regionalnych inteligentnych specjalizacji pod warunkiem uzyskania pozytywnej opinii MNiSzW - Inwestycje w infrastrukturę dydaktyczną szkół wyższych wyłącznie w obrębie inteligentnych specjalizacji gospodarczych województwa - Komplementarne i zintegrowane inwestycje w infrastrukturę służącą do szkoleń zawodowych i uczenia się przez całe życie według jasno określonych potrzeb (w przypadku uczenia się przez całe życie, przede wszystkim przystosowanie istniejących placówek)	Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa	zgodność i
-------------	---	---	---	--	------------

OŚ PRIORYTETOWA 10 REGIONALNY RYNEK PRACY

8. Obszary wymagające rewitalizacji	8.5. Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	Poprawa dostępu do zatrudnienia osobom pozostającym bez pracy	- Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy - Działania na rzecz zdobywania lub/i podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz ich lepszego dopasowania do potrzeb rynku pracy - Pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego - Wspieranie mobilności zawodowej - Działania związane z bezpośrednim świadczeniem usług dla bezrobotnych, poszukujących pracy i pracodawców - Reorientacja zawodowa rolników i rybaków - Wsparcie formy zatrudnienia wspomaganego - Inne działania określone w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy	Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa	wysoki stopień zgodności
	8.7. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Stworzenie warunków do powstawania nowych firm	- Wsparcie finansowe osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej - Wsparcie doradczo-szkoleniowe dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz w początkowym okresie jej prowadzenia przez wyspecjalizowane instytucje oraz zgodnie wypracowanymi i obowiązującymi standardami świadczenia usług	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu	średni stopień zgodności
	8.8. Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój	Ułatwienie wejścia lub powrotu na rynek pracy	- Wspieranie usług opieki nad dziećmi do 3 roku życia - Wdrożenie elastycznych form zatrudnienia, w tym: work sharing, telepraca, elastyczne	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu Rozwój społeczno-	wysoki stopień zgodności

kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę		godziny pracy, wypożyczanie pracowników - Wspieranie aktywizacji zawodowej osób wchodzących bądź powracających na rynek pracy po urloпах macierzyńskich, rodzicielskich oraz wychowawczych	gospodarczy powiatu Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa	
8.9. Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	Wzmocnienie kompetencji pracowników i pracodawców	- Usługi rozwojowe dla przedsiębiorstw MŚP i ich pracowników świadczone w oparciu o podejście popytowe - Wsparcie usług adresowanych do przedsiębiorstw z sektora MŚP przechodzących procesy restrukturyzacyjne i modernizacyjne oraz ich pracowników ukierunkowane na dostosowanie się do zmian gospodarczych - Wsparcie outplacementowe (tj. wsparcie osób objętych restrukturyzacją lub reorganizacją, bądź zwolnionych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy przed dniem przystąpienia do projektu)	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa	wysoki stopień zgodności
8.10. Aktywne i zdrowe starzenie się	Zmniejszenie poziomu dezaktywacji zawodowej ze względu na chorobę lub niepełnosprawność	- Opracowanie i wdrożenie programów przekwalifikowania pracowników długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie, przygotowujące do kontynuowania pracy na innych stanowiskach o mniejszym obciążeniu dla zdrowia - Opracowanie i wdrożenie programów rehabilitacji leczniczej ułatwiających powroty do pracy oraz umożliwiających wydłużenie aktywności zawodowej	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa Poprawa warunków	wysoki stopień zgodności

			- Opracowanie i wdrożenie programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy Opracowanie i wdrożenie programów zdrowotnych dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej ze względów zdrowotnych, w zakresie wykraczającym poza finansowanie w ramach systemu powszechnych świadczeń zdrowotnych - Realizacja populacyjnych programów profilaktycznych w kierunku wczesnego wykrywania nowotworów: jelita grubego, piersi i szyjki macicy, a także nowotworu złośliwego oskrzeli i płuc - Opracowanie i wdrażanie projektów profilaktycznych dotyczących chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, tj. chorób układu krążenia, zakaźnych chorób odkleszczowych (borelioza, kleszczowe zapalenie mózgu), chorób i zaburzeń psychicznych, chorób układu oddechowego oraz nowotworu gruczołu krokowego	ochrony życia i oferty pomocy społecznej	
--	--	--	--	--	--

OŚ PRIORYTETOWA 11 WŁĄCZENIE SPOŁECZNE

9. Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych	9.4. Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	Zwiększenie aktywności społeczno - zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	- Aktywizacja osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna i kulturalna - Usługi skierowane do osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przez podmioty integracji społecznej tj. centra integracji społecznej kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej oraz podmioty działające na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej (których podstawowym zadaniem nie jest działalność gospodarcza), z wyjątkiem warsztatów terapii zajęciowej - „Społeczny MOF”	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa	wysoki stopień zgodności
	9.7. Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	Poprawa dostępu do usług społecznych lub zdrowotnych	- Opracowanie i wdrożenie programów wczesnego wykrywania (wraz z sanacją) wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci (obejmujące np. gimnastykę korekcyjną, usługi logopedyczne) - Opracowywanie i wdrożenie programów zapobiegania rozwojowi próchnicy,	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa Poprawa warunków ochrony życia i oferty pomocy społecznej	wysoki stopień zgodności

profilaktyka raka szyjki macicy (np. szczepienia dziewcząt w wieku ok. 11/14 lat)

- Świadczenie usług, m.in.: wsparcia pieczy zastępczej, specjalistycznego poradnictwa rodzinnego asystenta rodziny, opieki nad osobami zależnymi skierowanych do osób w

i materialnego społeczeństwa

Poprawa warunków ochrony życia i oferty pomocy społecznej

			społecznym - Lokalne działania integracyjne społeczności, sprzyjające włączeniu społecznemu (np. wspólne działanie na rzecz poprawy przestrzeni publicznej z wykorzystaniem nabytych podczas aktywizacji zawodowej kompetencji) - Wsparcie usług poradnictwa prawnego i obywatelskiego - „Zdrowy i aktywny MOF”		
	9.8. Wsparcie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwia dostępu do zatrudnienia	Poprawa dostępu do zatrudnienia osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym poprzez rozwój ekonomii społecznej	- Świadczenie usług osobom wykluczonym lub zagrożonym wykluczeniem społecznym, służących zakładaniu przedsiębiorstw społecznych - Dotacje i wsparcie pomostowe na zakładanie przedsiębiorstw społecznych, prowadzące do zatrudnienia - Dotacje i wsparcie pomostowe na tworzenie miejsc pracy w funkcjonujących przedsiębiorstwach społecznych - Budowanie współpracy lokalnych i regionalnych podmiotów na rzecz rozwoju ekonomii społecznej	Stabilny rozwój gospodarczy sprzyjający konkurencyjności powiatu Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu Wzrost poziomu intelektualnego, moralnego i materialnego społeczeństwa Poprawa warunków ochrony życia i oferty pomocy społecznej	wysoki stopień zgodność i

Źródło: opracowanie własne

9. Oczekiwane wskaźniki efektów realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

Wszystkie zadania zaplanowane do realizacji w ramach Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego objęte zostaną monitoringiem rzeczowym, dostarczając w ten sposób danych obrazujących postęp we wdrażaniu planu i umożliwiającących ocenę jego wykonania.

Wskaźniki obrazujące postęp we wdrażaniu oraz rezultaty tych działań są podzielone na dwie kategorie:

- wskaźniki produktu - odnoszące się do rzeczowych efektów działania,
- wskaźniki rezultatu - odpowiadają bezpośrednim i natychmiastowym efektem wynikającym z wdrożenia planu.

W trakcie realizacji Planu Rozwoju Lokalnego, jak również dla zaplanowanych do realizacji projektów inwestycyjnych określono następujące wskaźniki:

I.p.	Zadanie inwestycyjne	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
1.	Budowa mieszkań ochronnych w Ornećce.	Liczba wybudowanych mieszkań ochronnych.	Liczba osób korzystających z mieszkań ochronnych. Liczba osób objętych wsparciem.
2.	Budowa siedziby Zarządu Dróg Powiatowych – kontynuacja inwestycji.	Liczba nowych budynków użyteczności publicznej.	Liczba osób i instytucji korzystających z usług publicznych. Liczba utworzonych miejsc pracy.
3.	Budowa warsztatów szkolnych.	Liczba wybudowanych warsztatów szkolnych. Liczba zakupionych urządzeń do nauki zawodu.	Liczba uczniów korzystających z infrastruktury przygotowania zawodowego. Liczba utworzonych miejsc pracy.
4.	Modernizacja obiektów w Ornećce pod kątem zapewnienia długotrwałej opieki paliatywnej.	Liczba zmodernizowanych obiektów.	Liczba osób korzystających ze nowej / zmodernizowanej infrastruktury.
5.	Termomodernizacja Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Lidzbarku Warmińskim.	Liczba projektów z zakresu ochrony środowiska. Liczba zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej.	Liczba osób korzystających ze nowej / zmodernizowanej infrastruktury.
6.	Wymiana oświetlenia na energooszczędne w budynkach użyteczności publicznej.	Liczba projektów z zakresu ochrony środowiska. Liczba zmodernizowanych	Liczba osób korzystających ze nowej / zmodernizowanej

		obiektów użyteczności publicznej.	infrastruktury.
7.	Zagospodarowanie terenów zielonych przy Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Lidzbarku Warmińskim.	Liczba projektów z zakresu ochrony środowiska. Liczba zagospodarowanych terenów zielonych.	Liczba osób korzystających ze z terenów zielonych.
8.	Urządzenie terenów rekreacyjno-sportowych w okolicach Term Warmińskich.	Liczba projektów z zakresu ochrony środowiska. Liczba zagospodarowanych terenów rekreacyjno-sportowych. Liczba zainstalowanych urządzeń rekreacyjno-sportowych.	Liczba osób korzystających ze nowej / zmodernizowanej infrastruktury. Liczba turystów korzystających z nowej / zmodernizowanej infrastruktury.
9.	Budowa sieci szerokopasmowej w Powiecie Lidzbarskim.	Długość powstałej sieci szerokopasmowej.	Liczba wybudowanej sieci szerokopasmowej.
10.	Przebudowa drogi powiatowej 1946N Blanki – Kobiela na odcinku od skrzyżowania z drogą powiatową 1535N przez miejscowości Tolniki Wielkie – Kobiela do drogi wojewódzkiej 513.	Długość przebudowanych dróg powiatowych. Liczba przebudowanych elementów infrastruktury drogowej, w tym m.in. liczba przebudowanych skrzyżowań, przepustów.	Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach pasażerskich Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach towarowych Nośność przebudowanej drogi
11.	Przebudowa drogi powiatowej 1360N Pityny – Lubomino na odcinku od drogi wojewódzkiej 507 do miejscowości Wapnik.	Długość przebudowanych dróg powiatowych. Liczba przebudowanych elementów infrastruktury drogowej, w tym m.in. liczba przebudowanych skrzyżowań, przepustów.	Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach pasażerskich Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach towarowych Nośność przebudowanej drogi
12.	Przebudowa drogi powiatowej 1360N Pityny – Lubomino od miejscowości Wapnik do drogi wojewódzkiej 593.	Długość przebudowanych dróg powiatowych. Liczba przebudowanych elementów infrastruktury drogowej, w tym m.in. liczba przebudowanych skrzyżowań, przepustów.	Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach pasażerskich Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach towarowych Nośność przebudowanej drogi

13.	Przebudowa drogi powiatowej 1397N granica państwa – Piotrowiec – Mingajny na odcinku od drogi wojewódzkiej 507 przez miejscowość Henrykowo do wiaduktu kolejowego	Długość przebudowanych dróg powiatowych. Liczba przebudowanych elementów infrastruktury drogowej, w tym m.in. liczba przebudowanych skrzyżowań, wiaduktów, przepustów.	Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach pasażerskich Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach towarowych Nośność przebudowanej drogi
14.	Przebudowa drogi powiatowej 1535N Lidzbark Warmiński – Jeziorany.	Długość przebudowanych dróg powiatowych. Liczba przebudowanych elementów infrastruktury drogowej, w tym m.in. liczba przebudowanych skrzyżowań, przepustów.	Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach pasażerskich Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach towarowych Nośność przebudowanej drogi
15.	Przebudowa drogi powiatowej 1356N Orneta – Wolnica – Lidzbark Warmiński na odcinku od Lidzbarka Warmińskiego przez miejscowości Długołęka, Bobrownik, Łaniewo do skrzyżowania z drogą powiatową 1415N.	Długość przebudowanych dróg powiatowych. Liczba przebudowanych elementów infrastruktury drogowej, w tym m.in. liczba przebudowanych skrzyżowań, przepustów.	Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach pasażerskich Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach towarowych Nośność przebudowanej drogi
16.	Przebudowa drogi powiatowej 1533N Lidzbark Warmiński – Suryty – Kłębowo na odcinku od miejscowości Blanki do miejscowości Kłębowo.	Długość przebudowanych dróg powiatowych. Liczba przebudowanych elementów infrastruktury drogowej, w tym m.in. liczba przebudowanych skrzyżowań, przepustów.	Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach pasażerskich Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach towarowych Nośność przebudowanej drogi
17.	Przebudowa drogi powiatowej 1543N Kotowo – Lidzbark Warmiński na odcinku od miejscowości Koniewo do miejscowości Budniki.	Długość przebudowanych dróg powiatowych. Liczba przebudowanych elementów infrastruktury drogowej, w tym m.in. liczba przebudowanych skrzyżowań, przepustów.	Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach pasażerskich Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach towarowych Nośność przebudowanej drogi
18.	Przebudowa ulic stanowiących drogi powiatowe na terenie	Długość przebudowanych ulic stanowiących drogi	Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w

	miasta Orneta – ulice Kwiatowa, Ogrodowa, Piaskowa, Sadowa, Warmińska.	powiatowe. Liczba przebudowanych elementów infrastruktury drogowej, w tym m.in. liczba przebudowanych skrzyżowań, przepustów.	przewozach pasażerskich Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach towarowych Nośność przebudowanej drogi
19.	Przebudowa ulic stanowiących drogi powiatowe na terenie miasta Lidzbark Warmiński, etap I – przebudowa skrzyżowania ulic Dąbrowskiego, Polna, Warszawska, Rolna, Astronomów.	Długość przebudowanych ulic stanowiących drogi powiatowe. Liczba przebudowanych elementów infrastruktury drogowej, w tym m.in. liczba przebudowanych skrzyżowań, przepustów.	Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach pasażerskich Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach towarowych Nośność przebudowanej drogi
20.	Przebudowa ulic stanowiących drogi powiatowe na terenie miasta Lidzbark Warmiński, etap II – rozbiórka wiaduktu kolejowego na ul. Kościuszki i budowa przepustu pieszo-rowerowego.	Długość przebudowanych ulic stanowiących drogi powiatowe. Liczba przebudowanych elementów infrastruktury drogowej, w tym m.in. liczba przebudowanych skrzyżowań, przepustów. Długość wybudowanych przepustów pieszo-rowerowych.	Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach pasażerskich Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach towarowych Nośność przebudowanej drogi
21.	Przebudowa ulic stanowiących drogi powiatowe na terenie miasta Lidzbark Warmiński, etap III – remont ulic powiatowych: Dąbrowskiego, Polna, Warszawska, Kościuszki, Spółdzielców, Kolejowa, 11-go Listopada, Góreckiego, Miodowa, Wyszyńskiego, Poniatowskiego, Wiejska, Grunwaldzka, Szkolna, Leśna, Zielona, Sosnowa, Kwiatowa, Konarskiego, Kalinowskiego.	Długość przebudowanych ulic stanowiących drogi powiatowe. Liczba przebudowanych elementów infrastruktury drogowej, w tym m.in. liczba przebudowanych skrzyżowań, przepustów.	Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach pasażerskich Oszczędność czasu (wyrażona w pieniądzu) w przewozach towarowych Nośność przebudowanej drogi

Źródło: Opracowanie własne.

10. System wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego.

System wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego Powiat Lidzbarskiego jest realizowany w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. Powiat Lidzbarski, korzystając ze środków finansowych funduszy strukturalnych UE, zobowiązany jest przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych, które zostały określone w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006.

Na podstawie oczekiwań i wytycznych Unii Europejskiej określających główne cele polityki spójności oraz uwzględniając uwarunkowania społeczno-gospodarcze Polski opracowano Umowę Partnerstwa (UP). Jest to dokument określający strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej (WPR) i wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014-2020. Fundusze europejskie na lata 2014-2020 Polska traktuje jako główne, choć nie jedyne źródło finansowania inwestycji zapewniających dynamiczny, trwały i zrównoważony rozwój. Logika programowania opiera się więc na powiązaniu oczekiwań europejskich odnośnie koncentracji na celach Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu - Europa 2020 z celami krajowymi wskazanymi w Strategii Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK 2020), przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 25 września 2012 r. oraz zoperacjonalizowanymi w strategiach zintegrowanych. Każde to patrzeć na rozwój Polski szerzej niż tylko w kontekście wykorzystywania funduszy unijnych.

Fundusze europejskie będą realizowały, w różnym stopniu i zakresie, wszystkie trzy cele przyjętej przez rząd polski Strategii Rozwoju Kraju 2020, tj. przyczyniały się do zwiększenia konkurencyjności, zwiększenia spójności społecznej i terytorialnej oraz poprawy efektywności administracji. Cele Umowy Partnerstwa są więc tożsame z celami SRK 2020, jednocześnie zachowując synergię ze Strategią Europa 2020. Środki funduszy europejskich koncentrować się będą na dziedzinach istotnych dla rozwoju kraju, wskazanych w Zaleceniach Rady UE z lipca 2013 roku oraz w KPR.

Umowa Partnerstwa zakłada znaczne zwiększenie środków, które będą zarządzane przez województwa. Oznacza to większą niż dotychczas odpowiedzialność za realizację celów Umowy i wymusza to wypracowanie mechanizmów zapewniających odpowiednią koordynację interwencji. UP prezentuje zarys systemu koordynacji, a także przedstawia ogólne założenia podziału interwencji

między poziom krajowy i regionalny, oparty przede wszystkim na zasadzie subsydiarności. Zapewnieniu koordynacji między funduszami polityki spójności na poziomie regionalnym służy, umożliwiona po raz pierwszy w okresie programowania 2014-2020. Realizacja przez samorządy województw programów dwufunduszowych (Europejski Fundusz Społeczny – EFS i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego - EFRR). Instrumentem zapewniającym komplementarność interwencji realizowanych przez rząd i samorząd terytorialny będzie kontrakt terytorialny (KT).

Poszczególne projekty zostaną wdrożone w oparciu o zasady wydatkowania środków zgodnie ze źródłem ich pochodzenia. Podmiot korzystający z wielu różnych źródeł finansowania będzie musiał spełnić wszelkie stosowane wymagania formalne ich pozyskania. Dotyczy to głównie odrębnych zasad wykorzystania środków pochodzących zarówno ze źródeł krajowych (samorządowych, z budżetu państwa itp.), jak i źródeł unijnych.

Instytucją odpowiedzialną za wdrożenie Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego będzie Starostwo Powiatowe w Lidzbarku Warmińskim, którym kieruje Starosta przy pomocy Wicestarosty, Sekretarza oraz Skarbnika. Jako instytucja wdrażająca Starostwo Powiatowe będzie odpowiedzialna za:

- sporządzanie i składanie wniosków aplikacyjnych do instytucji wdrażających poszczególne programy operacyjne,
- inicjowanie, przyjmowanie i składanie wniosków aplikacyjnych od instytucji podległych – formalne kontrolowanie składania wniosków, ich zgodności ze stosowanymi procedurami oraz zapisami Planu,
- monitorowania wdrażania poszczególnych projektów,
- monitorowanie postępu prac w zakresie wdrażania bieżących zadań,
- informowanie o współfinansowaniu przez Unię Europejską poszczególnych projektów oraz ich promowanie,
- ocenę efektów realizacji Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego,
- opiniowanie i rekomendowanie uzupełnienia Planu Rozwoju Lokalnego, propozycji jego zmian oraz kolejności wyboru projektów w ramach poszczególnych priorytetów,
- pozyskiwanie ewentualnych partnerów do realizacji poszczególnych zadań inwestycyjnych.

Zostanie powołany zespół pracowników odpowiedzialny za bezpośrednią realizację poszczególnych zadań. Zespół ten pełnić będzie funkcję Instytucji Zarządzającej Planem Rozwoju Lokalnego, a odpowiedzialny będzie za:

- ustalenie szczegółowych zasad i kryteriów realizacji Planu Rozwoju Lokalnego,
- zbieranie danych statystycznych, w tym finansowych, na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Planu,
- zapewnienie zgodności realizacji Planu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu oraz przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych,

- zapewnienie przygotowania i wdrożenie planu działań w zakresie informacji i promocji Planu,
- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania Planu, zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
- dokonanie oceny ex-ante po zakończeniu realizacji Planu,
- dokonywanie wszelkich czynności niezbędnych do prawidłowej realizacji założeń Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego.

10.1. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Planu Rozwoju Lokalnego.

A. System monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego.

Monitorowanie to proces stałego i systematycznego gromadzenia informacji, raportowania oraz interpretowania danych. Proces ten niezbędny jest do sporządzania oceny stopnia zgodności i poziomu realizacji zadań zawartych w Planie w kontekście zapisów Strategii Rozwoju Powiatu.

Zapewnienie efektywnej realizacji Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego wymaga systemu stałego monitorowania oraz okresowej kontroli realizacji zaplanowanych zadań. System ten powinien uwzględniać zarówno rzeczowy, jak i finansowy aspekt poszczególnych zadań inwestycyjnych objętych Planem.

W celu efektywnego i właściwego sposobu wdrażania Planu niezbędna jest koordynacja działań na poziomie powiatu. Kluczowe znaczenie w monitorowaniu i stymulowaniu realizacji Planu posiada Starosta oraz Rada Powiatu.

Główną rolę wskazanych organów będzie monitorowanie przebiegu realizacji zadań zawartych w Planie Rozwoju Lokalnego oraz interweniowanie w przypadku stwierdzenia opóźnień, znacznych odchyłeń lub nieuzasadnionej rezygnacji z realizacji zadania. W celu wydania właściwej oceny realizacji Planu organy odpowiedzialne za monitorowanie realizacji Planu mogą korzystać z opinii niezależnych ekspertów oraz instytucji zewnętrznych.

Monitorowanie realizacji Planu Rozwoju Lokalnego powinno znaleźć odzwierciedlenie w corocznych sprawozdaniach, informujących o stopniu realizacji założeń planu po każdym roku, począwszy od jego zatwierdzenia przez Radę Powiatu, przedstawiane na jednej z sesji Rady w pierwszym półroczu roku kolejnego.

Organy odpowiedzialne za monitorowanie Planu będą się spotykać nie rzadziej niż raz na pół roku. Częstotliwość spotkań może być zmniejszona lub zwiększona w zależności od rzeczywistych potrzeb wynikających z realizacji zadań objętych Planem Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego.

B. Sposób oceny Planu Rozwoju Lokalnego.

Skuteczność i efektywność Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego podlegać będzie bieżącej ocenie. Sprawowana ona będzie przez Starostę oraz Radę Powiatu przy pomocy zawartych w Planie wskaźników monitorowania jego realizacji.

Ocena Planu obejmować będzie zarówno monitoring bieżący, jak i ocenę ex-post, która będzie stanowić podstawę do określenia, czy planowane zamierzenia są zgodne z przyjętymi celami i założeniami, a także analiza wprowadzonych ewentualnie działań korygujących.

C. Sposobów inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi.

Działania, które będą podejmowane w ramach Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego, uwzględniają specyficzne potrzeby różnych grup docelowych odbiorców założeń dokumentu. Grupami docelowymi oraz beneficjentami pomocy będą:

- jednostka samorządu terytorialnego szczebla gminnego,
- jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego bądź realizujące zadania jednostki samorządu gminnego,
- podmioty gospodarcze,
- organizacje zrzeszające przedsiębiorców,
- organizacje pozarządowe,
- inne organizacje społeczne.

Wśród instrumentów inicjowania wspólnych przedsięwzięć partnera publicznego i prywatnego jest upublicznienie formy i sposobu składania wniosku aplikacyjnego, który może być zgłoszony zarówno przez podmiot publiczny, jak inwestora prywatnego i organizację pozarządową, o ile widzą oni konieczność lub potrzebę udziału samorządu w planowaniu i realizacji przedsięwzięcia. W celu inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi niezbędne jest określenie strategii informacyjnej, której zadaniem będzie:

- zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania wsparcia w ramach funduszy strukturalnych dla wszystkich grup docelowych w siedzibie Starostwa Powiatowego,
- zapewnienie czytelnej informacji o kryteriach oceny i wyboru projektów oraz obowiązujących w tym zakresie procedurach,
- zapewnienie bieżącego informowania opinii publicznej o zakresie i wymiarze pomocy wspólnotowej dla poszczególnych projektów i rezultatach działań na poziomie gminy,
- zapewnienie współpracy z instytucjami zaangażowanymi w monitorowanie i realizowanie Planu Rozwoju Lokalnego w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych poprzez wymianę informacji i wspólne przedsięwzięcia,
- inicjowanie dodatkowych działań promocyjnych o zasięgu lokalnym,
- wykorzystanie nowoczesnych technologii, takich jak Internet, poczta elektroniczna, elektroniczna archiwizacja dokumentów, w celu usprawnienia

komunikacji pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji Planu Rozwoju Lokalnego.

D. Działania informacyjne i promocja Planu Rozwoju Lokalnego.

Wykorzystanie pomocy w ramach funduszy strukturalnych płynących z Unii Europejskiej uzależnione jest od poziomu świadomości w zakresie istnienia oraz możliwości pozyskania środków dla jednostek samorządu terytorialnego. Istnieje zatem realna potrzeba stałego informowania i promowania Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego.

Treść Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Lidzbarskiego będzie dostępna każdej zainteresowanej osobie, co przyczyni się do jego promocji. Plan ten zostanie udostępniony w siedzibie Starostwa Powiatowego w Lidzbarku Warmińskim w wersji papierowej oraz na stronie internetowej Starostwa Powiatowego www.powiatlidzbarski.pl oraz w Biuletynie Informacji Publicznej http://bip.warmia.mazury.pl/powiat_lidzbarski/.

Realizacji polityki informacyjnej i promocyjnej Planu służyć też będą następujące instrumenty i narzędzia:

- konferencje, seminaria, wykłady, warsztaty, prezentujące – systematyzujące wiedzę oraz propagujące informacje o możliwościach wykorzystania środków unijnych i rezultatach wsparcia Unii Europejskiej,
- wizytacje projektów i ich ekspozycje – stanowiące skuteczne metody prezentacji osiągnięć w zakresie inicjatyw z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej,
- informowanie o projektach oraz ich promocja przez beneficjentów – należy zadbać o przekazanie odpowiedniej wiedzy beneficjentom z terenu Powiatu, którzy będą odpowiedzialni za spełnienie wymogów w tym zakresie,
- serwisy internetowe – są szybkim i ogólnodostępnym źródłem informacji dla potencjalnych beneficjentów i instytucji o aktualnym możliwościach skorzystania z pakietu pomocowego, zaś dla opinii publicznej stanowią kompleksowe źródło informacji o realizacji i osiągnięciach Planu Rozwoju Lokalnego i wsparciu ze strony UE,
- publikacje, broszury informacyjne, ulotki, reklamy, plakaty, materiały audiowizualne – poprzez atrakcyjną i przystępną formę pozwalają przybliżyć wiedzę na temat dostępnej pomocy Unii Europejskiej, możliwości uzyskania tej pomocy, roli poszczególnych instytucji w zarządzaniu pomocą oraz roli UE w tym procesie,
- współpraca z mediami – działania wykorzystujące współpracę z prasą, radiem, telewizją o zasięgu lokalnym i regionalnym będą kluczowym elementem przy realizacji Planu Rozwoju Lokalnego, w szczególności w odniesieniu do opinii publicznej. Działania podejmowane za pośrednictwem mediów będą miały formę artykułów i relacji prasowych, audycji radiowych i telewizyjnych, reklam i ogłoszeń. Wszelka informacja o zasadach i procedurach związanych

z wykorzystaniem funduszy strukturalnych będzie przekazana w zwięzły i przystępny sposób.